

POSTOJI TRINAEST RAZLOGA ZBOG KOJIH JE
TVOJA DRUGARICA MRTVA. TI SI JEDAN OD NJIH.

Džej Ašer

Trinaest
razloga

Jay Asher
Trinaest razloga

Thirteen Reasons Why

Posvećeno Džoan Meri

„Gospodine?“, ponavlja ona. „Koliko brzo želite da stigne?“

S dva prsta snažno trljam levu obrvu. Bol je postao žestok. „svejedno“, odgovaram.

Službenica uzima paket. Istu kutiju za cipele koja se pojavila na mom tremu pre manje od dvadeset četiri časa; ponovo je umotana u smeđi pakpapier, oblepljena providnom lepljivom trakom, tačno kao što sam je dobio. Samo što je sada adresirana na novo ime. Sledeće ime na spisku Hane Bejker.

„Pekarsko tuce“, mrmljam. Onda se osećam zgroženo što sam uopšte mogao da pomislim tako nešto.¹

„Molim?“

Odmahujem glavom. „Koliko?“

Ona stavlja kutiju na gumeni tas, pa na tastaturi ukucava niz brojeva.

Spuštam šolju kafe s benzinske pumpe na pult i gledam u ekran. Vadim nekoliko novčanica iz novčanika, u džepu pronalazim nešto metala i stavljam novac na pult.

„Izgleda da kafa još nije proradila“, kaže ona. „Fali dolar.“

Pružam dodatni dolar, a onda pokušavam da trljanjem odagnam san iz očiju. Otpijam kafu i shvatam da je mlaka, zbog čega ju je još teže progutati. Ipak, moram nekako da se probudim.

Ili možda ne. Možda je najbolje kroz dan proći u polusnu. Možda je to jedini način da se prođe kroz dan.

„Trebalo bi sutra da stigne na ovu adresu“, kaže ona. „Možda prekosutra.“ Onda spušta kutiju na kolica iza sebe.

Trebalo je da sačekam da se škola završi. Trebalo je da pružim Dženi još poslednji dan mira.

Mada ona to ne zaslužuje.

Kada se sutra vrati kući, ili možda prekosutra, naći će paket na svom pragu. Ili ako njeni roditelji ili neko treći stigne prvi, možda će je čekati na krevetu. I biće uzbuđena. Ja sam bio uzbuđen. Paket bez povratne adrese? Je li pošiljalac zaboravio, ili je to namerno? Možda od nekog tajnog obožavaoca?

„Hoćete priznanicu?“, pita službenica.

Odmahujem glavom.

Mali štampač je ipak uz zujanje izbacuje. Gledam devojkicu za pultom kako kida hartiju preko nazubljene plastike i baca je u korpu

za otpatke.

U gradu postoji samo jedna pošta. Pitam se jesu li kod iste ove službenice bili i drugi ljudi sa spiska, oni koji su paket dobili pre mene. Jesu li oni sačuvali priznanice kao neku vrstu iščašenih suvenira? Gurnuli ih u fioku s rubljem? Zakačili na ploču od plute?

Umalo da ipak zatražim priznanicu. Umalo da kažem: „Oprostite, mogu li ipak da je dobijem?“ Kao uspomenu.

Da sam želeo uspomenu, mogao sam da presnimim kasete ili sačuvam mapu. Ali ja ne želim nikada više da čujem te snimke, iako mi njen glas nikada neće izaći iz glave. A kuće, ulice i srednja škola uvek će biti tu da me podsećaju.

Sada stvar više nije u mojim rukama. Paket je predat. Izlazim iz pošte bez priznanice.

Duboko iza leve obrve, glava me i dalje boli. U grlu mi je kiselo, a što sam bliži školi, sve mi se više čini da ću se srušiti.

Želim da se srušim. Želim da baš na ovom mestu padnem na pločnik i da se odvučem u žbunje. Zato što odmah iza žbunja pločnik skreće, prateći ivicu školskog parkinga. Proseca kroz prednji travnjak i vodi do glavne zgrade. Zatim se kroz ulazna vrata može ući u hodnik, koji krivuda između nizova ormarića i učionica s obe strane i napokon stiže do vrata koja su za prvi čas uvek otvorena.

Na jednom kraju prostorije, okrenut ka đacima, biće sto gospodina Portera. On će poslednji primiti paket bez povratne adrese. A u sredini prostorije, sleva, biće klupa Hane Bejker.

Prazna.

JUČE

SAT VREMENA POSLE ŠKOLE

Paket veličine kutije za cipele stoji iskosa naslonjen na ulazna vrata. Naša ulazna vrata imaju mali prorez kroz koji se ubacuje pošta, ali sve deblje od sapuna ostavlja se napolju. Užurban rukopis na paketu kaže da je primalac Klej Džensen, tako da ga uzimam i ulazim.

Nosim paket u kuhinju i stavljam ga na pult. Otvaram fioku u kojoj čuvam sve i svašta i vadim makaze. Onda prelazim sečivom makaza oko paketa i dižem poklopac. U kutiji za cipele nalazi se rolna od zaštitnog celofana s mehurićima. Odmotavam je i otkrivam sedam audio-kaseta.

U gornjem desnom uglu svake kasete ispisan je tamnoplavi broj, verovatno lakom za nokte. Svaka strana ima svoj broj. Jedan i dva na prvoj kaseti, tri i četiri na sledećoj, pet i šest i tako dalje. Poslednja kasete ima broj trinaest na jednoj strani, ali na poledini nema ništa.

Ko bi mi to poslao kutiju za cipele punu audio-kaseta? Danas kasete više niko ne koristi. Imam li ja uopšte na čemu da ih slušam?

Garaža! Mini-linija na radnom stolu. Moj otac ju je gotovo zabadava kupio na nečijoj dvorišnoj rasprodaji. Uređaj je star, tako da ga nije briga hoće li ga zasuti piljevina ili isprskati boja. A najbolje od svega, pušta kasete.

Privlačim tronožac radnom stolu, spuštam ranac na pod, zatim sedam. Pritiskam dugme za otvaranje kasetofona. Plastična vrata polako se spuštaju i ubacujem prvu kasetu.

KASETA 1: STRANA A

Zdravo, momci i devojke. Ovde Hana Bejker. Uživo i u stereo tehnicu.

Ne mogu da verujem.

Neće biti ponovljenih nastupa. Neće biti bise. A ovog puta, apsolutno ne ispunjavamo zahteve.

Ne, ne mogu da verujem. Hana Bejker se ubila.

Nadam se da ste spremni, zato što ću vam ispričati priču svog života. Tačnije, zašto se moj život okončao. A ako slušate ove snimke, vi ste jedan od razloga za to.

Molim? Ne!

Neću reći koja vas kasetu uvodi u priču. Ali ne bojte se, ako ste primili ovu divnu kutijicu, vaše ime će se kad-tad pojaviti... to vam obećavam.

Što vam ne bih rekla istinu kad sam već mrtva?

Hej, a šta bi s onim da mrtva usta ne govore?

Vrlo duhovito.

Je li ovo neka bolesna oproštajna poruka?

Samo napred. Smejte se.

Eh. Ja sam mislila da je smešno.

Hana je pre smrti snimila gomilu kasetu. Zašto?

Pravila su prilično jednostavna. Postoje samo dva. Pravilo prvo: slušate. Pravilo drugo: šaljete dalje. Nadam se da vam ni jedno ni drugo neće pasti lako.

„Šta to slušaš?”

„Mama!”

Bacam se na uređaj i pritiskam nekoliko dugmadi istovremeno.

„Mama, uplašila si me”, kažem. „Ništa. Nešto za jedan školski zadatak.”

Moj uvek spreman odgovor za sve. Kasno si se vratio? Radili smo nešto za školski zadatak. Treba mi još para? Radimo nešto za školski zadatak. A sada, kasete jedne devojke. Devojke koja je pre dve nedelje progutala šaku tableta.

Nešto za školski zadatak.

„Mogu ja da čujem?“, pita ona.

„Nisu moje“, kažem i vučem vrhom cipele po betonskom podu. „Pomažem drugu. Za istoriju. Dosadno je.“

„Pa, to je baš lepo od tebe“, kaže ona. Naginje se iznad mog ramena i diže prašnjavu krpju, jednu moju staru platnenu pelenu, pa uzima metar sakriven ispod nje. Onda me ljubi u čelo. „Ostaviću te na miru.“

Čekam dok ne čujem škljocanje vrata, a onda stavljam prst na dugme za uključivanje. Moji prsti, moje šake, moje ruke, moj vrat, sve kao da je šuplje. Nema dovoljno snage da pritisnem jedno jedino dugme na muzičkom uređaju.

Uzimam platnenu pelenu i prebacujem je preko kutije za cipele, da je sklonim od pogleda. Voleo bih da nikada nisam video ni tu kutiju ni sedam kaseti u njoj. Onaj prvi put bilo mi je lako da pustim kasetu. Prosto ko pasulj. Nisam imao pojma šta ću čuti.

Ali ovog puta, to je nešto najstrašnije što sam u životu uradio.

Smanjujem jačinu zvuka i puštam kasetu.

...prvo: slušate. Pravilo drugo: šaljete dalje. Nadam se da vam ni jedno ni drugo neće pasti lako.

Pošto završite preslušavanje svih trinaest strana - zato što svaka priča ima trinaest strana - premotaćete kasete, vratićete ih u kutiju i proslediti onome čija priča sledi vašu. A ti, pod srećnim brojem trinaest, ti možeš da ih odneseš pravo do đavola. Zavisno od toga koje si veroispovesti, možda ćemo se tamo i videti.

U slučaju da pomišljate na kršenje pravila, imajte na umu da sam napravila kopije ovih kaseti. Ako ovaj paket ne obiđe sve vas, te kopije će biti objavljene veoma javno.

Ovo nije namah doneta odluka.

Nemojte olako da me shvatite... ponovo.

Ne. Nema šanse da je mogla to da misli.

Neko će vas držati na oku.

Želudac mi se grci, spreman da me natera na povraćanje ako mu to dozvolim. Nedaleko, na tronošću, nalazi se naopačke okrenuta kofa. Ako zatreba, u dva koraka mogu da dohvatim ručku i okrenem je.

Hanu Bejker jedva da sam poznavao. Hoću da kažem, želeo sam to. Želeo sam da je upoznam više nego što mi se pružala prilika. Prošlog leta smo zajedno radili u bioskopu. A nedavno, na jednoj žurci smo se ljubili. Ali nikada nismo imali prilike da se zaista upoznamo. I nikada je nisam olako shvatao. Ni jedan jedini put.

Ove kasete ne bi trebalo da su ovde. Kod mene. Sigurno je posredi neka greška.

Ili grozna šala.

Dovlačim korpu za otpatke preko poda. Mada sam ga jednom već pregledao, ponovo pregledam pakpapier. Adresa pošiljaoca je sigurno tu negde. Možda sam je samo prevideo.

Ljudi šalju jedni drugima oprostajne kasete Hane Bejker. Neko je napravio kopiju i poslao mi ih iz vica. Sutra u školi neko će se nasmejati kada me vidi, ili će se podrugljivo iskeziti i skrenuti pogled. I tada ću znati.

A onda? Šta ću onda uraditi?

Ne znam.

Zamalo da zaboravim. Ako ste na mom spisku, trebalo je da dobijete i mapu.

Puštam pakpapier da padne nazad u korpu.

Ja jesam na spisku.

Pre nekoliko nedelja, koji dan pre nego što je Hana progutala tablete, neko je kroz prorez na mom ormariću gurnuo kovertu. Na koverti je crvenim markerom pisalo: SAČUVAJ OVO - TREBAĆE TI. Unutra je bila presavijena mapa grada. Desetak crvenih zvezdica obeležavalo je različita mesta u njemu.

U osnovnoj školi smo koristili iste te mape koje izdaje Privredna komora da učimo šta su sever, jug, istok i zapad. Sićušni plavi brojevi rasuti po mapi odgovarali su imenima preduzeća navedenim na marginama.

Sačuvao sam Haninu mapu u rancu. Nameravao sam da je pokažem po školi, da vidim je li još neko dobio nešto slično. Da vidim zna li neko šta to znači. Međutim, vremenom je skliznula ispod udžbenika i svezaka pa sam potpuno zaboravio na nju.

Sve do sada.

Na više mesta u snimcima spominjaću neka mesta u našem voljenom gradu na koja treba da odete. Ne mogu vas primorati na to, ali ako biste hteli da svepotpunije shvatite, samo idite na zvezdice. Ili, ako vam je tako draže, prosto bacite mape i ja to nikada neću saznati.

Dok Hana govori kroz prašnjave zvučnice, osećam težinu ranca kako mi pritiska nogu. Unutra, zgužvana negde na dnu, nalazi se njena mapa.

Ili možda hoću. Nisam baš najsigurnija kako sve to funkcioniše kada ste mrtvi. Ko zna, možda upravo stojim iza vas.

Naginjem se napred, oslanjam laktovima na radni sto. Puštam da mi lice padne u šake i prolazim prstima kroz neočekivano vlažnu kosu.

Oprostite. To nije bilo fer.

Spremni, gospodine Foli?

Džastin Foli. Maturant. Hanin prvi poljubac.

Otkud ja to znam?

Džastine, dušo, s tobom sam se prvi prvcijati put poljubila. S tobom sam se prvim držala za ruku. Ipak nisi bio ništa više od prosečnog tipa. A to ne kažem iz zlobe - stvarno. Prosto je na tebi postojalo nešto što je kod mene budilo potrebu da ti budem devojka. Do dana današnjeg ne znam šta, ali postojalo je... i bilo je čudesno snažno.

Ti to ne znaš, ali pre dve godine, kada sam ja bila u prvom a ti u drugom razredu, imala sam običaj da te pratim. Šesti čas sam pomagala u školskoj administraciji, tako da sam znala čitav tvoj raspored. Čak sam ga i fotokopirala i sigurna sam da još negde čuvam taj papir. Kada mi budu sređivali stvari, verovatno će ga baciti, misleći da je klinačko zaljublivanje nebitno u celoj ovoj priči. Je li zaista nebitno?

Meni je bitno. Vratila sam se sve do tebe da nađem uvod u svoju priču. I zaista sve tu počinje.

Dobro, gde sam ja na spisku, među tim pričama? Jesam li drugi? Treći? Hoće li postajati sve gore? Rekla je da srećni broj trinaest može da odnese kasete do đavola.

Kada dođeš do kraja ovih kaseti, Džastine, nadam se da ćeš shvatiti svoju ulogu u svemu ovome. Zato što ona sada može izgledati kao mala, ali je ipak bitna. Na kraju je sve bitno.

Izdajstvo. To je jedno od najgorih osećanja.

Znam da nisi nameravao da me izneveriš. Zapravo, većina vas koji slušate verovatno niste imali predstavu šta činite - šta zaista činite.

Šta sam to ja činio, Hana? Zato što iskreno nemam predstavu. Ona noć, ako je to ona noć na koju mislim, bila mi je podjednako čudna kao tebi. Možda i čudnija, pošto i dalje nemam pojma šta se kog đavola desilo.

Naša prva crvena zvezdica nalazi se u kvadrantu C-4. Pomerite prst na C pa ga spustite na 4. Tako je, kao kad igrate podmornice.

Pošto završite s ovom kasetom, trebalo bi tamo da odete. U toj kući smo živeli kratko, onog leta pre nego što sam se upisala u srednju, ali je to prva kuća u kojoj smo živeli kada smo se doselili u grad.

I tu sam te prvi put videla, Džastine. Možda ćeš se setiti. Bio si zaljubljen u moju drugaricu Ket. Do početka školske godine ostala su bila još dva meseca, a ja nikog nisam poznavala osim Ket, zato što je živela u susednoj kući. Rekla mi je da si bio poludeo za njom prošle godine. Ne doslovno - samo da si buljio i povremeno naletao na nju u hodnicima.

Mislim, to se stvarno slučajno dešavalo, je li tako? Ket mi je rekla da si na igranci za kraj školske godine napokon skupio petlju da uradiš još nešto, a ne samo da buljiš i nalećeš. Zajedno ste plesali uz jednu veoma sporupesmu. Uskoro, rekla mi je, namerava da ti dozvoli da je poljubiš. Njen prvi poljubac u životu. Kakva čast!

Priče su sigurno gadne. Istinski gadne. To je jedini razlog što kasete idu od jednog do drugog. Iz straha.

Zašto biste želeli da pošaljete kutiju s kasetama koje vas optužuju za nečije samoubistvo? Niko to ne bi želeo. Ali Hana želi da mi sa spiska čujemo šta ima da kaže. I mi ćemo je poslušati, poslaćemo kasete dalje, makar samo zato da ih ne čuju ljudi koji nisu na spisku.

„Spisak.” Zvuči kao neko tajno društvo. Ekskluzivno društvo.

A iz nekog razloga, ja sam na njemu.

Želela sam da vidim kako izgledaš, Džastine, pa smo te pozvale iz moje kuće i rekle ti da dođeš. Pozvale smo te iz moje kuće zato što Ket nije htela da znaš gde živi... bar još ne... bez obzira na to što je njena kuća bila odmah pored moje.

Igrao si nešto - ne znam šta je bilo, košarka, bejzbol ili nešto treće - i tek si kasnije mogao da dođeš. I tako smo čekale.

Košarka. Tog leta su mnogi od nas igrali košarku, u nadi da će nas u prvom razredu uzeti za podmladak školskog tima. Džastina je, iako je bio tek u drugom, već čekalo mesto u glavnom timu i zato su mnogi od nas igrali basket s njim u nadi da će se preko leta usavršiti. I neki od nas i jesu.

Dok neki drugi, nažalost, nisu.

Sedele smo pred mojim prozorom, pričale satima, kada ste odjednom ti i jedan tvoj drug - čao, Zak! - naišli ulicom.

Zak? Zak Demsi? Sem one noći kad sam upoznao Hanu, Zaka nikad nisam video s njom čak ni na tren.

Pred mojom starom kućom dve ulice se spajaju kao naopačke okrenuto slovo T, tako da si išao posred ulice pravo ka nama.

||

Čekaj malo. Čekaj malo. Moram da razmislim.

Grebuckam fleku suve narandžaste boje na radnom stolu. Zašto ja ovo slušam? Mislim, zašto to radim sebi? Zašto prosto ne izvadim kasetu i bacim čitavu kutiju u đubre? Gutam krupnu knedlu. Suze me peku u uglovima očiju. Zato što je to Hanin glas. Glas za koji sam mislio da ga više nikada neću čuti. Ne mogu to da bacim.

I zbog pravila. Gledam u kutiju skrivenu pod platnenom pelenom. Hana je rekla da je snimila kopije svih kaseti. A šta ako nije? Možda ako se kasete zaustave, ako ih ne prosledim, možda će biti gotovo. Kraj. Možda se ništa neće desiti.

Ali šta ako je na kasetama nešto što može da mi naudi? Šta ako to nije trik? Onda će biti obelodanjene kopije kaseti. Tako je rekla. I svi će čuti šta se na njima nalazi. Fleka boje ljušti se kao krasta.

Ko je spreman da proveri da li ona blefira?

Iskoračio si iz slivnika i spustio jedno stopalo na travnjak. Moj tata je čitavo jutro držao prskalice uključene tako da je trava bila mokra i tvoje stopalo je kliznulo napred, kao da ćeš izvesti špagu. Zak je zurio u prozor pokušavajući da bolje osmotri Ketinu novu drugaricu, to jest mene, pa se sapleo preko tebe i pao i on.

Odgurnuo si ga i ustao. Onda je ustao i on pa ste pogledali jedan u drugog, niste znali šta da radite. I šta ste odlučili? Zbrisali ste nazad niz ulicu dok smo se Ket i ja na prozoru smejele kao lude.

Toga se sećam. Ket je mislila da je to bilo mnogo smešno. Ispričala mi je na žurci povodom svog odlaska tog leta.

Na žurci na kojoj sam prvi put video Hanu Bejker.

Gospode. Mislio sam da je mnogo lepa. A to što je tek došla u naš grad, to me je dotuklo. U blizini suprotnog pola, posebno u to doba, moj jezik se vezivao u čvorove od kojih bi i skauti digli ruke. U njenoj sam blizini, međutim, mogao da budem nova i bolja verzija Kleja Džensena, učenika prve godine srednje škole.

Ket se odselila pre nego što je škola počela, a ja sam se zaljubila u dečka koga je ona ostavila. I nije prošlo dugo, a taj dečko je počeo da pokazuje znake zanimanja za mene. Što je možda imalo neke veze s činjenicom da sam ja izgleda uvek bila u njegovoj blizini.

Nismo išli na iste časove, ali su nam bar učionice za prvi, četvrti i peti čas bile blizu. Dobro, ovo za peti čas je pomalo nategnuto, a ponekad bih tamo stigla tek kada bi ti otišao, ali smo makar prvi i četvrti čas imali u istom hodniku.

Na Ketinoj žurci svi su se muvali po dvorištu iako je bilo hladno. To je bila verovatno najhladnija noć tog leta. A ja sam, naravno, zaboravio jaknu kod kuće.

Posle nekog vremena, uspeła sam da kažem zdravo. A još malo kasnije, ti si uspeo da mi uzvратиš. Onda, jednog dana, prošla sam ćutke pored tebe. Znala sam da to nećeš moći da istrpiš i to je dovelo do našeg prvog razgovora od više reči.

Ne, nije tako bilo. Jaknu sam ostavio kod kuće zato što sam hteo da svi vide moju novu majicu.

Kakva sam budala bio.

„Hej!“, rekao si ti. „Nećeš ni da se pozdraviš?“

Osmehnula sam se, udahnula, pa se okrenula. „A zašto bi trebalo?“

„Zašto što uvek kažeš ćao.“

Pitala sam zašto misliš da si toliki stručnjak za mene. Rekla sam da o meni verovatno ništa ne znaš.

Na Ketinoj žurci sam se tokom svog prvog razgovora s Hanom Bejker sagnuo da vežem pertlu. I to nikako nisam uspevao. Nisam uspevao da vežem glupu pertlu zato što su mi prsti bili obamrli od hladnoće.

Hana je, kao pravi drugar, ponudila da mi je ona veže. Nisam joj dozvolio, naravno. Umesto toga sam sačekao da se Zak umeša u naš nespretni razgovor pa sam se ušunjao unutra da otopim prste pod mlazom vode iz slavine.

Kakav blam.

Kad sam jednom ranije pitala mamu kako da privučem pažnju nekog dečka, ona je rekla: „Udaraj mu čežnju.“ To sam i uradila. I naravno, upalilo je. Počeo si da se motaš pred mojim učionicama i da me čekaš.

Činilo se da su prošle nedelje pre nego što si napokon zatražio moj broj. Ipak, znala sam da ćeš to na kraju uraditi, tako da sam vežbala da ga naglas izgovaram. Vrlo smireno i samopouzvano, kao da mi je skroz svejedno. Kao da ga dajem sto puta dnevno.

Da, momci u mojoj staroj školi su mi tražili broj. Ali ovde, u novoj školi, ti si bio prvi.

Ne. To nije istina. Samo što si bio prvi koji ga je dobio.

Nije da nisam htela i ranije da ga dam. Samo sam bila oprezna. Novi grad. Nova škola. Ovog puta, ja ću odrediti kako će me ljudi videti. Mislim, ne pruža nam se često u životu prilika da počnemo iz početka, zar ne?

Pre tebe, Džastine, kada god je neko pitao, rekla bih sve tačne brojeve do poslednjeg. A onda bih se uplašila i pogrešila... nekako namerno slučajno.

Dižem ranac u krilo i otvaram najveći džep.

Preterano sam se uzбудila dok sam te gledala kako zapisuješ moj broj. Srećom ti si bio preterano nervozan da bi to primetio. Kada sam konačno izustila taj poslednji broj - tačan broj! - veoma sam se široko osmehnula.

U međuvremenu se tvoja ruka tako gadno tresla da sam mislila kako ćeš pogrešiti. A to nisam htela da dozvolim.

Vadim njenu mapu i rasklapam je na stolu.

Pokazala sam broj koji si zapisivao. „To bi trebalo da je sedmica“, rekla sam.

„I jeste sedmica.“

Izravnavam je drvenim lenjirom.

„Oh. Pa, važno je da ti znaš da je sedmica.“

„Znam“, rekao si. Ipak si je precrtao pa napisao još drhtaviju sedmicu.

Povukla sam kraj rukava u dlan i gotovo pružila ruku da ti obrišem znoj sa čela... to bi moja majka uradila. Srećom, savladala sam se. Ti nikada više ne bi zatražio telefon od neke devojke.

Mama me doziva kroz bočna vrata na garaži. Utišavam zvuk, spreman da zaustavim kasetu ako se vrata otvore.

„Da?“

„Neću da ti smetam u poslu“, kaže mama, „ali moram da znam hoćeš li večerati s nama.“

Moja mama je pitala ko si ti, a ja sam rekla da imamo jedan zajednički čas. Verovatno zoveš zbog pitanja za domaći. A ona je rekla da si joj ti baš to i kazao.

Gledam dole u prvu crvenu zvezdicu. C-4. Znam gde je to. Treba li tamo da idem?

Nisam mogla da verujem. Džastine, slagao si moju mamu.

Pa zašto sam zbog toga bila toliko srećna?

„Ne“, kažem. „Idem kod druga. Da zajedno radimo.“

Zato što su nam se laži podudarile. To je bio znak.

„U redu“, kaže mama. „Ostaviću ti u frižideru, pa možeš posle da podgreješ.“

Moja mama je pitala koji to čas imamo zajedno a ja sam rekla matematiku, što i nije bila potpuna laž. Oboje smo imali matematiku. Samo ne zajedno. I ne istu vrstu.

„Dobro“, rekla je mama. „On mi je isto rekao.“

Optužila sam je da ne veruje rođenoj kćerki, zgrabila iz njene ruke cedulju s tvojim brojem i otrčala na sprat.

Ići ću tamo. Do prve zvezdice. Ali pre toga, kada se ova strana kasete završi, ići ću kod Tonija.

Toni nije kupio bolji uređaj za kola, tako da i dalje može da pušta kasete. Tako, kaže, ima kontrolu nad muzikom. Kada nekoga vozi i taj neko donese svoju muziku, nema šanse. „Format nije kompatibilan“, kaže on.

Kada si se javio na telefon, rekla sam: „Džastine? Ovde Hana. Mama mi je rekla da si zvao zbog nekog zadatka iz matematike.“

Toni vozi starog mustanga koga je nasledio od brata, koji ga je dobio od oca, koji ga je verovatno nasledio od svog oca. U školi se

retko koja ljubav može porediti s onom između Tonija i njegovih kola. Njega je više cura šutnulo iz ljubomore prema tim kolima nego što sam ih ja poljubio.

Bio si zbunjen, ali si se napokon prisetio da si slagao mojoj mami i onda si se izvinio, kao dobar momak.

Mada Toni nije jedan od mojih bližih prijatelja, zajedno smo radili na nekoliko zadataka, tako da znam gde živi. A što je najvažnije od svega, on ima jedan stari vokmen. Žuti, s tankim plastičnim slušalicama, i siguran sam da će mi ga pozajmiti. Poneću nekoliko kasete i slušati ih dok hodam kroz stari Hanin kraj, koji se nalazi samo nekoliko ulica dalje od Tonijevog.

„Dakle, Džastine, koji je to zadatak?“, pitam. Nisam htela da se lako izvučeš.

Ili ću možda odneti kasete negde drugde. Negde gde ću imati privatnost. Zato što ovde ne mogu da ih slušam. Mama i tata neće prepoznati glas iz zvučnika, ali mi je potreban prostor. Prostor da dišem.

A ti nisi ni trepnuo. Rekao si mi da voz A kreće iz tvoje kuće u 3:45 popodne. Voz B polazi iz moje kuće deset minuta kasnije.

Ti to nisi mogao da vidiš, Džastine, ali sam ja stvarno digla ruku kao da sam u školi, a ne na svom krevetu. „Ja ću, gospodine Foli. Ja ću“, rekla sam. „Jaznam odgovor.“

Kada si izgovorio moje ime: „Da, gospođice Bejker?“, bacila sam mamino pravilo o udaranju čežnje pravo kroz prozor. Rekla sam ti da će se dva voza susresti u Ajzenhauerovom parku, kod rakete tobogana.

Šta je Hana u njemu videla? To mi nikada nije bilo jasno. Čak i ona sama priznaje da to nije uspela da rastumači. Za jednog momka prosečnog izgleda, Džastin privlači stvarno mnogo devojaka.

Naravno, jeste povisok. I možda im deluje tajanstveno. Stalno gleda kroz prozor, zbog nečega je zamišljen.

Dugačka tišina na tvom kraju veze, Džastine. I to stvaaaarnooo dugačka. „Dakle, kada se vozovi susreću?“, pitao si.

„Za petnaest minuta“, odgovorila sam.

Ti si rekao da ti se petnaest minuta čini užasno sporo za dva voza koji putuju punom brzinom.

Ehej. Uspori malo, Hana.

Znam šta svi mislite. Hana Bejker je laka ženska.

Ups. Jeste li to čuli? Rekla sam: „Hana Bejker je. “ To više ne mogu da govorim.

Preslala je da priča.

Privlačim tronožac bliže stolu. Dva točkića u kasetofonu, skriveni iza mat plastičnog prozorčeta, vrte traku s jedne na drugu stranu. Iz zvučnika dopire tiho šuštanje. Tihi šum statike.

Šta ona misli? Jesu li joj u tom trenutku oči zatvorene? Da li plače? Da li joj je prst na dugmetu stop, nada se da će smoći snage da ga pritisne? Šta radi? Ne čujem!

Greška.

Glas joj je besan. Gotovo podrhtava.

Hana Bejker nije, i nikada nije ni bila, laka ženska. Što nameće pitanje: Šta ste čuli?

Prosto sam želela poljubac. Bila sam prvakinja koja se nikada nije poljubila. Nikada. Dečko mi se dopadao; ja sam se dopadala njemu i htela sam da ga poljubim. To je ta priča - čitava priča.

A kako je glasila druga priča? Jer ja sam stvarno bio čuo nešto.

Nekoliko noći pre našeg susreta u parku sanjala sam isti san. Potpuno isti. Od početka do kraja. I evo ga sada, za uživanje mojih slušalaca.

Ali prvo, malo predistorije.

Grad u kome sam nekad živela imao je park koji je po jednome sličan Ajzenhauerovom. Oba su imala tu kao raketu. Sigurna sam da ih proizvodi ista firma, pošto izgledaju istovetno. Crveni nos uperen je u nebo. Metalne šipke spuštaju se sve do zelenih krila koja odvajaju brod od zemlje. Između nosa i krila nalaze se tri platforme, spojene s troje lestvica. Na najvišem nivou je volan. Na srednjem nivou je tobogan koji vodi dole do igrališta.

U mnogim noćima pred moj prvi školski dan ovde penjala sam se na vrh te rakete i puštala da mi glava padne unazad na volan. Smirivao me je noćni povetarac koji je duvao kroz rešetke. Samo bih sklopila oči i mislila na dom.

Tu sam se popeo jednom, samo jednom, kada mi je bilo pet godina. Vrištao sam i plakao kao blesav i ni za šta na svetu nisam hteo da siđem. A moj otac je bio prevelik da se provuče kroz otvore. Zato je pozvao vatrogasce, a oni su poslali jednu svoju ženu gore da me

dohvati. Sigurno su tako spasavali mnogo dece, zato što su pre nekoliko nedelja gradske vlasti objavile da će srušiti raketu.

Mislim da je to razlog, zato se u mojim snovima prvi poljubac dešavao u raketi. Raketa me podseća na nevinost. A želela sam da moj prvi poljubac bude baš takav. Nevin.

Možda zato nije nacrtala crvenu zvezdicu u parku. Raketa će možda nestati pre nego što kasete stignu do svih na spisku.

Dakle, nazad na moje snove, koji su počeli onog dana kada si ti počeo da me čekaš pred vratima učionice. Onog dana kada sam shvatila da ti se sviđam.

Hana je skinula košulju i pustila Džastina da joj zavuče ruku pod brus. To je to. To je ono što sam čuo da se desilo u parku te noći.

Čekaj malo. Zašto bi to ona uradila usred parka?

San počinje tako što sam ja na vrhu rakete, držim se za volan. I dalje je to raketa s igrališta, ne stvarna, ali svaki put kada okrenem volan ulevo, drveće u parku diže korenje i zaobilazi je s leve strane. Kada okrenem volan udesno, obilazi je desno.

Onda čujem tvoj glas kako me doziva sa zemlje. „Hana! Hana! Prestani da se igraš s drvećem i dođi da me vidiš.”

I tako puštam volan i silazim kroz otvor u najvišoj platformi. Ali pošto sam stigla na sledeću platformu, stopala su mi toliko narasla da neće da prođu kroz sledeći otvor.

Velika stopala? Ozbiljno? Ne razumem se preterano u tumačenje snova, ali možda se pitala je li Džastinu veliki.

Guram glavu između rešetaka i vičem: „Stopala su mi prevelika. I dalje hoćeš da siđem?”

„Ja volim velika stopala”, vičeš ti. „Spusti se niz tobogan da me vidiš. Uhvatiću te.

I tako sedam na tobogan i otiskujem se. Otpor vetra na stopalima me usporava. Za vreme potrebno da se spustim do kraja tobogana, primetila sam da su tvoja stopala veoma mala. Gotovo nepostojeća.

Znao sam!

Prilaziš kraju tobogana raširenih ruku, spreman da me uhvatiš. I da ne poveruješ, kad skočim, moja ogromna stopala ne gaze tvoja mala stopala.

„Vidiš? Stvoreni smo jedno za drugo”, kažeš ti. Onda se naginješ da me poljubiš. Tvoje usne se približavaju... i približavaju... i... ja se

budim.

Svake noći, nedelju dana, budila sam se u istom trenutku, pred poljubac. U tom parku. Na kraju tog tobogana. I nek se sve nosi, ima da me poljubiš da sve puca, dopadalo ti se to ili ne.

Hana, ako si se tada ljubila kao onda na žurci, veruj mi, dopalo mu se.

Rekla sam ti da se nađemo tamo za petnaest minuta. Naravno, to sam rekla samo da bih bila sigurna da ću stići pre tebe. Želela sam da budem u raketi kada ti uđeš u park, na samom njenom vrhu, baš kao u snovima. A tako je i bilo... sem razigranog drveća i čudnih stopala.

S mog vidikovca na vrhu rakete, videla sam te kako ulaziš na suprotnom kraju parka. Svakih nekoliko koraka gledao si na sat, pa si prišao toboganu, gledajući na sve strane, ali nikada uvis.

I tako sam okrenula volan iz sve snage da bi zaškripao. Zakoračio si unazad, pogledao uvis i uzviknuo moje ime. Ne brini, iako sam želela da prozivim san, nisam očekivala da ćeš ti znati svaku repliku i da ćeš mi reći da prestanem da se igram s drvećem i siđem.

„Smesta silazim”, rekla sam.

Rekao si mi da stanem. Da ćeš se popeti do mene.

Zato sam viknula: „Ne!Hoću da se spustim niz tobogan.”

Onda si ti ponovio one magične reci, kao iz sna: „Uhvatiću te.”

Sasvim sigurno je bolje od mog prvog poljupca. Sedmi razred, Andrea Vilijems, iza sale za fizičko, posle škole. Prišla je za vreme ručka mom stolu, prošaputala mi predlog na uho i meni se nije spuštao do kraja dana.

Pošto se poljubac okončao, tri sekunde s ukusom jagoda kasnije, okrenula se i otrčala. Virnuo sam iza sale i ugledao dve njene drugarice kako joj daju po pet dolara. Nisam mogao da verujem! Moje usne su bile opklada od deset dolara.

Je li to bilo dobro ili loše? Verovatno loše, zaključio sam.

Ali od tada volim sjaj za usne s ukusom jagode.

Nisam mogla da obuzdam osmeh dok sam se spuštala s najvišeg nivoa. Sela sam na tobogan - srce mi je ludo tuklo. To je to. Sve moje drugarice kod kuće prvi put su se poljubile u srednjoj školi. Mene je prvi poljubac čekao na kraju tobogana, baš kao što sam želela. Trebalo je samo da se otisnem.

I jesam.

Znam da se nije zaista tako desilo, ali kada se prisetim, sve se dešava kao na usporenom snimku. Odgurivanje. Klizanje. Kosa koja leti iza mene. Ti dižeš ruke da me uhvatiš. Ja dižem ruke da bi me uhvatio.

Dakle, kada si odlučio da me poljubiš, Džastine? Je li to bilo dok si dolazio u park? Ili se prosto dogodilo kada sam ti kliznula u naručje?

U redu, ko od vas želi da zna moju prvu misao za vreme mog prvog poljupca? Evo je: Neko je jeo ljute kobasice.

Svaka čast, majstore.

Izvini. Nije bilo tako strašno, ali sam to prvo pomislila.

Meni se sjaj za usne s ukusom jagoda mnogo više sviđa.

Mnogo sam se brinula kakav će to poljubac biti - zato što su mi drugarice kod kuće opisale toliko vrsta - a ispostavilo se da je ovaj bio od divne vrste. Nisi mi gurnuo jezik u grlo. Nisi me uhvatio za dupe. Samo smo spojili usne... i ljubili se.

I to je to.

Čekajte. Stanite. Ne premotavajte. Nema potrebe da se vraćate pošto ništa niste propustili. Da ponovim. To je... bilo... sve... što... se... desilo.

Šta, da niste čuli nešto drugo?

Trnci mi prolaze kičmom.

Da, čuo sam. Svi smo čuli.

Pa, u pravu ste. Desilo se još nešto. Džastin me je uhvatio za ruku, otišli smo do ljuljaški pa smo se ljuljali. Onda me je ponovo poljubio na potpuno isti način.

Onda? A onda, Hana? Šta se onda desilo?

Onda smo... otišli. On je otišao na jednu stranu. Ja na drugu.

Oh. Izvinite. Želeli ste nešto više seksi, zar ne? Želeli ste da čujete kako su moji nestrpljivi prstići počeli da se igraju s njegovim rajsferšlusom. Želeli ste da čujete...

Dakle, šta ste to želeli da čujete? Zato što sam ja čula toliko priča da ne znam koja je najpopularnija. Ali znam koja je najnepopularnija.

Ona istinita.

Sada je istinita priča ona koju nećete zaboraviti.

Još vidim Džastina okruženog drugovima u školi. Sećam se kako je Hana prošla i kako je čitava grupa začutala. Skrenuli su poglede. A

pošto je prošla, prasnuli su u smeh.

Zašto ja to pamtim?

Zato što sam posle Ketine oproštajne žurke toliko puta želeo da razgovaram s Hanom ali sam se previše stideo. Previše se bojao. Dok sam tog dana gledao Džastina i njegove drugove, stekao sam osećanje da se u njoj krije mnogo toga što ja ne znam.

Onda, kasnije, čuo sam kako je izvatana kod rakete. Bila je toliko nova u školi da su glasine zasenile sve ostalo što sam znao o njoj.

Računao sam da je Hana ispred mene. Previše iskusna da čak i pomisli na mene.

I zato ti hvala, Džastine. Iskreno, Moj prvi poljubac je bio divan. Nekih mesec dana koliko smo trajali, svugde gde smo išli, poljupci su bili divni. Ti si bio divan.

Samo što si onda počeo da se hvališ.

Prošla je nedelja a ja nisam ništa čula, ali postepeno, kao što to uvek biva, glasine su doprle i do mene. Svi znaju da netačnost glasina niko ne može dokazati.

Znam. Znam šta mislite. Dok sam pričala priču i sama sam mislila isto. Poljubac? Glasine zasnovane na poljupcu naterale su te da to sebi uradiš?

Ne. Glasine zasnovane na poljupcu uništile su uspomenu za koju sam se nadala da će biti nešto posebno. Zbog glasina zasnovanih na poljupcu počeo je da me prati loš glas u koji su drugi ljudi verovali i na koji su reagovali. Ponekad glasine zasnovane na poljupcu mogu da pokrenu lavinu.

Glasine, zasnovane na poljupcu, tek su početak.

Okrenite kasetu da čujete još.

Pružam ruku ka uređaju, spreman da ga isključim.

Džastine, dušo, ostani još malo. Nećeš verovati gde će sledeći put iskrsnuti tvoje ime.

Držim prst iznad dugmeta, slušam tihi šum iz zvučnika, jedva čujnu škripu točkica koji okreću traku, čekam da se njen glas vrati. Ali on se ne vraća. Priča je gotova.

Pošto sam stigao kod Tonija, vidim da je mustang parkiran na ivičnjaku pred njegovom kućom. Hauba je otvorena a on i njegov

otac su nagnuti iznad motora. Toni drži malu baterijsku lampu dok njegov otac francuskim ključem zateže nešto duboko unutra.

„Pokvario se“, pitam, „ili radite to samo iz zabave?“

Toni se osvrće preko ramena i pošto me vidi, ispušta baterijsku u motor. „Sranje.“

Njegov otac ustaje i briše masne ruke o grudi prljave majice kratkih rukava. „Zezaš? Ovo je uvek zabavno.“ Gleda Tonija pa namiguje. „Još je i zabavnije kada je nešto ozbiljno.“

Toni namršten pokušava da dohvati baterijsku. „Tata, sećaš se Kleja.“

„Naravno“, kaže njegov otac. „Nego šta. Drago mi je što te ponovo vidim.“ Ne pruža ruku da se rukujemo. Kad vidim koliko mu je majica masna, i ne doživljam to kao uvredu.

Međutim, glumi. Ne seća me se.

„Hej“, kaže, „stvarno te se sećam. Jednom si kod nas ostao na večeri, je li tako? Bio si mnogo fin, sve nešto 'hvala' i 'molim'.“

Osmehujem se.

„Pošto si otišao, Tonijeva mama nas je nedelju dana gnjavila da budemo učtiviji.“

Šta da kažem? Sviđam se roditeljima.

„Aha, to je on“, kaže Toni. Uzima krpu da očisti ruke. „Dakle, šta ima, Klej?“

Ponavljam reči u glavi. Šta ima? Šta ima? Pa, kad već pitaš, danas mi je poštom stigla gomila kasete od jedne devojke koja se ubila. Izgleda da sam ja imao neke veze s tim. Nisam siguran kakve, tako da se pitam mogu li da pozajmim tvoj vokmen da to saznam.

„Ništa posebno“, odgovaram.

Njegov otac pita mogu li da uđem u kola i upalim motor. „Ključ je u bravi.“

Bacam ranac na prednje sedište i sedam za volan.

„Čekaj. Čekaj!“, viče njegov otac. „Toni, osvetli mi ovde.“

Toni stoji pored kola. Gleda me. Kada nam se pogledi sretnu, ukrštaju se i ne mogu da se odvoje. Zna li on? Zna li za kasete?

„Toni“, ponavlja njegov otac. „Svetlo.“

Toni skreće pogled i naginje se s baterijskom. U prostoru između upravljačke table i haube, pogled mu prelazi između mene i motora.

Šta ako je i on na kasetama? Šta ako je njegova priča odmah pre moje? Šta ako mi ih je on poslao?

Gospode, počinjem da se tripujem. Možda on ne zna. Možda ja samo izgledam kao da me zbog nečega grize savest i on to oseća.

Dok čekam znak da pokrenem motor, gledam oko sebe. Iza prednjeg sedišta, na podu, leži vokmen. Prosto je tu. Kabl slušalica čvrsto je omotan oko plejera. Ali koji je moj izgovor? Šta će mi?

„Toni, hajde, uzmi ključ a ja ću držati baterijsku“, kaže njegov otac. „Previše je mrdaš.“

Razmenjuju baterijsku i ključ i u tom trenutku ja uzimam vokmen. Prosto tako. Ne razmišljajući. Srednji džep na rancu mi je otvoren, tako da ga ubacujem i zatvaram džep.

„Hajde, Klej“, viče njegov otac. „Pali.“

Okrećem ključ i motor pali iz prve.

Kroz razmak iznad upravljačke table gledam kako se njegov otac osmehuje. Šta god da je uradio, zadovoljan je. „Malo finog podešavanja, da nam zapeva“, kaže da nadglasa motor. „Sad možeš da ga ugasiš.“

Toni spušta haubu i zatvara je uz škljocanje. „Vidimo se unutra, tata.“

Otac mu klima glavom, diže metalnu kutiju s alatom s ulice, kupi nekoliko masnih krpa, pa kreće ka garaži.

Prebacujem ranac preko ramena i izlazim iz kola.

„Hvala“, kaže Toni. „Da se nisi pojavio, verovatno bismo ovde napolju proveli čitavu noć.“

Guram ruku kroz drugi kaiš i podešavam ranac. „Morao sam malo da izađem iz kuće“, kažem. „Mama mi je išla na živce.“

Toni gleda u garažu. „Meni kažeš“, odgovara. „Moram da počnem domaći a ćale hoće da još petljamo pod haubom.“

Ulična svetiljka nad nama budi se uz treptaj.

„Dakle, Klej“, kaže on, „što si došao?“

Osećam težinu vokmena u rancu.

„Samo sam šetao i video vas napolju. Rekoh, da svratim da vidim šta ima.“

Malčice me predugo posmatra, tako da ja skrećem pogled na njegova kola.

„Idem do *Rози* da vidim šta ima“, kaže on. „Hoćeš da te odbacim?“

„Hvala“, kažem ja, „ali ne idem daleko.“

On gura ruke u džepove. „Kuda si krenuo?“

Gospode, nadam se da on nije na spisku. Ali šta ako jeste? Šta ako je već preslušao kasete i tačno zna šta se dešava u mojoj glavi? Šta ako tačno zna kuda sam pošao? Ili gore, šta ako još nije dobio kasete? Šta ako mu tek kasnije budu poslate?

Ako je to slučaj, on će se setiti ovog trenutka. Setiće se mog odugovlačenja. Toga što nisam hteo ništa da mu kažem, da ga upozorim.

„Nikuda“, odgovaram. Stavljam i ja ruke u džepove. „Pa znači, valjda se vidimo sutra.“

Toni ništa ne kaže. Samo me gleda kako se okrećem. Svakog časa očekujem da će viknuti: „Hej! Gde mi je vokmen?“ Nije viknuo. Izvukao sam se.

Na prvom uglu skrećem desno i nastavljam da hodam. Čujem paljenje motora i škripu šljunka pod točkovima mustanga. Onda Toni pritiska gas, prelazi ulicu iza mene i odlazi.

Spuštam ranac s ramena na pločnik. Vadim vokmen. Odmotavam kabl i stavljam žute plastične slušalice na glavu, guram male sunderaste završetke u uši. U rancu su mi prve četiri kasete, jedna ili dve više nego za šta ću noćas imati vremena. Ostale sam ostavio kod kuće.

Otvaram najmanji džep i vadim prvu kasetu. Onda je stavljam u vokmen, okrenutu na stranu B, i zatvaram plastična vratanca.

KASETA 1: STRANA B

Dobro došli nazad. I hvala vam što ste ostali za drugi deo.

Guram vokmen u džep jakne i pojačavam zvuk. Ako ovo slušate, desilo se jedno od dvoje. A : ti si Džastin, i pošto si čuo svoju malu priču, želiš da čuješ ko je sledeći. Ili B: ti si neko drugi i hoćeš da vidiš jesi li to ti. Dakle...

Na vrhu čela izbija mi crta od vrelog znoja.

Alekse Stendole, red je na tebe.

Kap znoja klizi mi niz slepoočnicu i ja je brišem.

Sigurna sam da nemaš pojma zašto si ovde, Alekse. Verovatno misliš da si se poneo ispravno, je li tako? Proglasio si me za najbolje dupe prvog razreda. Kako neko može zbog toga da se ljuti? Slušaj.

Sedim na pločniku, s cipelama u slivniku. Blizu moje pete nekoliko vlati trave štrči kroz beton. Mada sunce jedva da je počelo da tone iza krovova i krošnji, ulična svetla gore na obe strane ulice.

Kao prvo, Alekse, ako misliš da se prenemažem - ako misliš da sam neka glupačica koja diže frku oko najsitnijih sitnica, koja sve shvata preozbiljno, niko te ne tera da slušaš. Naravno, pritiskam te onim drugim kompletom kasete, ali koga briga ako ljudi po gradu saznaju šta ti misliš o mom dupetu, je li tako?

U kućama ovog bloka i u mojoj kući, nekoliko blokova dalje, porodice dovršavaju večere. Ili stavljaju sudove u mašine na pranje. Ili počinju domaće.

Za njih je, noćas, sve normalno.

Mogla bih da navedem čitav spisak ljudi koje bi to zanimalo. Mogu da navedem spisak ljudi koje bi veoma zanimalo ako ove kasete izađu u javnost.

Dakle, da počnemo, važi?

Skupljam se unapred, obgrlim kolena i spuštam čelo na njih.

Sećam se da sam sedela na drugom času onog jutra kada je tvoja lista objavljena. Gospođa Štrum je očigledno provela čudesan vikend, zato što je bila potpuno nepripremljena za čas.

Morali smo da gledamo jedan od njenih izuzetno dosadnih dokumentaraca. Ne sećam se tačno o čemu je bio, ali je narator imao težak britanski naglasak. I sećam se da sam čupkala staro

parče lepljive trake zalepljeno za moju klupu da ne zaspim. Glas naratora mi je bio samo šum u pozadini.

Dakle, glas naratora... i šapati.

Kada sam digla glavu, šapati su prestali. Sve oči uprte u mene su se okrenule. Ali sam videla onaj papir kako kruži po odeljenju. List koji putuje gore-dole između klupa. Na kraju je stigao sve do klupe iza mene - klupe Džimija Longa - koja je zastenjala kada se njegova telesna masa pomerila.

Svi vi koji ste tog jutra bili na času, recite mi: Džimi je krišom virkao preko naslona moje stolice, je li tako? Tačno to mogu da zamislim dok je šaputao: „Moš se kladiš da jeste.“

Čvršće stežem kolena. Magarac Džimi.

Neko je prošaputao: „Magarče, budalo.“

Okrenula sam se, ali nisam bila raspoložena za šaputanje. „Šta možeš da se kladiš?“

Džimi, koji je prosto upijao svaku mrvu pažnje kad bi mu je neka devojka posvetila, slabašno se osmehnuo i pogledao papir na svom stolu. Ponovo se začulo šaputanje: „Budalo“ - ovog puta ponovljeno po učionici, kao da niko nije hteo da i ja učestvujem u šali.

Kada sam prvi put video tu listu, koja mi je data na času istorije, na njemu je bilo nekoliko imena koja nisam prepoznao. Nekoliko novih učenica koje još nisam upoznao ili za koje još nisam bio siguran kako se zovu. Ali Hana, njeno ime sam znao. I nasmejao sam se kada sam to video. Ona je za veoma kratko vreme stekla priličnu reputaciju.

Tek sada shvatam da se njena reputacija rodila u mašti Džastina Folija.

Nagnula sam glavu da pročitam ono što je pisalo na naopačke okrenutoj hartiji: PRVI RAZRED - KO JE SEKSI/KO NIJE.

Džimijeva klupa je ponovo zastenjala kada se naslonio i znala sam da gospođa Štrum stiže, ali sam morala da pronađem svoje ime. Nije me bilo briga zašto sam na listi. Cini mi se da mi je tada čak bilo svejedno na kojoj se strani liste nalazim. Ima prosto nečeg u tome kada se svi slažu oko nečega - nečega u vezi s vama - zbog čega vam sve treperi u stomaku. I dok je gospođa Štrum prolazila između klupa, spremna da zgrabi spisak pre nego što nađem svoje ime, leptiri su pomahnitali.

Gde je moje ime? Gde? Evo ga!

Kad sam kasnije tog dana prošao pored Hane u hodniku, dobro sam je odmerio, i morao sam da se složim. Potpuno jasno je spadala u tu kategoriju.

Gospođa Štrum je otela listu i ja sam se okrenula ka tabli. Posle nekoliko minuta, skupivši petlju, virnula sam na drugu stranu učionice. Kao što sam i očekivala, Džesika Dejvis je izgledala nadržano.

Zašto? Zato što je odmah pored mog imena, ali u drugoj koloni, bilo njeno ime.

Olovka joj je kucala po svesci brzinom Morzeove azbuke a lice joj je gorelo.

Jedino što sam mislila? Hvala Bogu što ne znam Morzeovu azbuku.

Stvarno, Džesika Dejvis je toliko lepša od mene. Napišite spisak svih delova tela i videćete dugačak niz pluseva, za svaki deo koji je kod nje lepši nego kod mene.

Ja se ne slažem, Hana. Sve do kraja.

Svi znaju da je titula Najgoreg dupeta u prvom razredu bila laž. Ne biste mogli reći čak ni da je to nategnuta istina. Sigurna sam, međutim, da nikoga nije bilo briga zašto je Džesika završila na toj strani tvog spiska, Alekse.

Pa, nikoga sem tebe... i mene... i ne zaboravimo na Džesiku.

A još mnogi će, slutim, uskoro to saznati.

Možda neki ljudi misle da si bio u pravu što si me proglasio. Ja se ne slažem. Recimo to ovako, mislim da moje dupe - kako si ga nazvao - nije bilo presudan faktor. Mislim da je odlučujući faktor... bila osveta.

Čupam vlati trave iz slivnika i ustajem da odem. Dok počinjem da hodam, trljam vlati trave između prstiju sve dok ne poispadaju.

Ova kasete se ne bavi tvojim motivima, Alekse, mada sledi i priča o njima. Ova kasete se bavi time kako se ljudi menjaju kada vide svoje ime na nekoj glupoj listi. Ova kasete se bavi...

Pauza u njenoj priči. Stavljam ruku u džep i pojačavam zvuk. Ona odmotava list hartije. Ispravlja ga.

Dobro. Upravo sam pogledala sva imena - sve priče - od kojih se sastoje ovi snimci. I zamislite šta. Baš nijedan događaj zabeležen

ovde možda se ne bi desio da ti, Alekse, nisi stavio moje ime na tu listu. Toliko je jednostavno.

Bilo ti je potrebno ime koje ćeš staviti nasuprot Džesikinom. A pošto su zahvaljujući Džastinovoј maloj predstavi svi, u školi već imali iskrivljenu sliku o meni, bila sam savršen izbor, zar ne?

Lavina je nastavila da narasta. Hvata ti, Džastine.

Aleksova lista je bila šala. Jeste, loša šala, ali on uopšte nije slutio da će na nju ovako uticati. Ovo nije pošteno.

A šta je sa mnom? Šta sam ja uradio? Kako će Hana reći da sam je ja ranio? Jer stvarno nemam pojma. A kada ljudi čuju za to, šta će misliti o meni? Neki od njih, u najmanju ruku dvoje od njih, već znaju zašto sam ja na snimcima. Da li me sada drugačije vide?

Ne. Ne mogu. Zato što mom imenu nije mesto uz njihova imena. Siguran sam da ne bi trebalo da sam na ovom spisku.

Nisam uradio ništa loše!

Zato da se malo vratimo, ovaj snimak se ne bavi time zašto si uradio to što jesi, Alekse. Bavi se posledicama toga što si uradio. Određenije, bavi se posledicama po mene. Bavi se onim što nisi nameravao - onim što nisi mogao da nameravaš.

Gospode. Ne mogu da verujem.

||

Prva crvena zvezdica. Hanina stara kuća. Eno je.

Ali ja ne mogu da verujem.

Ta kuća je bila moje odredište i jednom drugom prilikom. Posle žurke. Tu sada živi jedan stariji par. Jedne noći, pre oko mesec dana, muž je vozeći nekoliko ulica odavde i pričajući telefonom sa ženom udario u druga kola.

Žmurim i tresem glavom da odagnam tu uspomenu. Ne želim to da vidim. Ipak ne mogu to da sprečim. Covek je bio histeričan. Plakao je. „Moram da je pozovem! Moram da pozovem ženu!" Telefon mu je u sudaru negde nestao. Pokušali smo da je pozovemo s mog, ali nismo uspevali da je dobijemo. Bila je zbunjena, previše uplašena da oslobodi vezu. Želela je da ostane na vezi, vezi s koje ju je muž pozvao.

Ima slabo srce, rekao je. Mora da zna da je njemu dobro.

Pozvao sam policiju sa svog telefona i rekao čoveku da ću i dalje pokušavati da dobijem njegovu ženu. Moram da joj javim, ponovio mi

je. Ona mora da zna da je on dobro. Njihova kuća nije daleko.

Okupilo se nešto sveta, neki su se bavili vozačem drugih kola. On je išao u našu školu. Četvrtak. I prošao je mnogo gore od starca. Viknuo sam nekolicini da sačekaju sa starcem dok ne dođe hitna pomoć. Onda sam otišao, potrčao ka njegovoj kući, da umirim njegovu ženu. Nisam znao da trčim takođe ka kući u kojoj je Hana nekada živela.

Ka ovoj kući.

Ovog puta hodam. Isto kao Džastin i Zak, hodam sredinom kolovoza ka mestu gde se dve ulice susreću poput izokrenutog slova T, tačno kao što je to Hana opisala.

Zavesa na prozoru je navučena. Onog leta pre prve godine, Hana je tu stajala s Ket. Gledale su napolje, na mesto gde se ja sada nalazim, i posmatrale su dva dečaka kako idu ulicom. Gledale su ih kako s ulice prelaze na vlažnu travu, kako su se okliznuli i pali jedan preko drugoga.

Nastavljam da hodam sve dok ne stignem do slivnika, pritiskam vrh cipele na ivičnjak. Zakoračm na travu i samo stojim. Jednostavan, osnovni korak. Ne klizam se i moram da se zapitam: da su Džastin i Zak stigli do Haninih ulaznih vrata, da li bi joj se nekoliko meseci kasnije dopao Zak umesto Džastina? Da li bi Džastin bio izbrisan sa slike? Možda onda glasina nikada ne bi ni bilo?

Da li bi tada Hana i dalje bila živa?

Dan kada se tvoja lista pojavila nije bio posebno težak. Preživela sam. Znala sam da je to bila šala. A ljudi koje sam videla kako stoje po hodnicima, okupljeni oko onih koji imaju primerak, i oni su znali da je to šala. Jedna velika, masna, vesela šala.

Ali šta se dešava kada neko kaže da imaš najbolje dupe u prvoj godini? Ja ću da ti kažem, Alekse, zato što inače nikada nećeš znati. To daje ljudima - nekim ljudima - znak da se prema tebi ponašaju kao da si samo taj navedeni deo tela i ništa drugo.

Želiš primer? Dobro. B-3 na vašim mapama. Prodavnica alkoholnih pića Plava tačka.

Nije daleko.

Nemam pojma zašto se tako zove, ali se nalazi samo jednu ulicu dalje od moje prve kuće. Nekada sam tamo išla svaki put kada mi se

prijeđe nešto slatko. Što znači, da, išla sam tamo svakog dana.

Plava tačka je s ulice uvek izgledala prljavo, tako da ja nikada nisam ušao unutra.

Devedeset pet posto vremena, Plava tačka je prazna. Samo ja i čovek za kasom.

Mislim da mnogi ljudi ni ne znaju da ona postoji, zato što je malecna i stešnjena između druge dve prodavnice, obe zatvorene još otkako smo se preselili ovamo. S pločnika Plava tačka izgleda kao panel za reklame za cigarete i alkohol. A unutra? Pa, izgleda otprilike isto.

Idem pločnikom ispred Hanine stare kuće. Prilaz se blago penje pre nego što nestane pod ispucalim vratima garaže.

Spulta visi žičana polica na kojoj su svi najbolji slatkiši. Ili bar svi moji omiljeni. A čim otvorim vrata čovek na kasi mi kuca - cing - čak i pre nego što sam uzela čokoladicu, zato što zna da nikada neću izaći bez bar jedne.

Neko je jednom za čoveka za kasom rekao da ima lice kao orah. I stvarno je tako! Verovatno od previše cigareta, ali verovatno ima nečeg i u tome što mu je ime Voli²

Otkako se doselila, Hana je u školu dolazila plavim biciklom. Gotovo da mogu da je zamislim. Evo ovde. Ranac na leđima, jezdi niz prilaz. Prednji točak joj skreće i ona okreće pedale kraj mene na pločniku. Gledam je kako se vozi niz dugu pravu pločnika, prolazi kraj drveća, parkiranih automobila i kuća. Stojim i gledam kako njena slika nestaje.

Ponovo.

Onda se polako okrećem i odlazim.

Iskreno, koliko god puta da sam bila u Plavoj tački, mislim da nijednom nisam čula Volija da je izgovorio jednu jedinu reč. Pokušavam da se prisetim jednog jedinog „zdravo“ ili „ćao“ ili makar srdačnog mumljanja. Ali jedini zvuk koji sam u životu čula da je ispustio bio je zahvaljujući tebi, Alekse.

Kakav ortak.

Aleks! Tako je. Juice ga je neko gurnuo u hodniku. Neko je gurnuo Aleksa na mene. Ali ko?

Tog dana zvono iznad vrata je, kao i obično, zazvonilo kada sam ušla. Cing! Oglasila se kasa. Izabrala sam čokoladicu s postolja na

pultu, ali ne mogu da vam kažem koju jer se ne sećam.

Uhvatio sam Aleksa da ne padne. Pitao sam je li dobro, ali je on samo podigao svoj ranac kao da me nije čuo i odjurio niz hodnik. Pitao sam se jesam li ga nečim naljutio. Nisam mogao ničega da se setim.

Kad bih htela, mogla bih da vam kažem ko je ušao dok sam tražila novac po rancu. Toga se sećam. Ali on je bio samo jedan od mnogih seronja na koje sam godinama nailazila.

Ne znam, možda bi trebalo da ih sve raskrinkam. Što se tvoje priče tiče, Aleks, njegov postupak - njegov grozni, odvratni postupak - bio je samo posledica tvog.

Sem toga, on ima čitavu kasetu za sebe...

Mršt看 se. Šta se to desilo u prodavnici zbog Aleksove liste?

Ne, ne želim da znam. I ne želim da vidim Aleksa. Ni sutra. Ni prekosutra. Ne želim da vidim ni njega ni Džastina. Niti debelog Džimija Magarca. Gospode, ko je još umešan u ovo?

Otvorio je vrata Plave tačke. „Hej, Voli!”, rekao je. I rekao je to tako oholo, što je zvučalo tako prirodno iz njegovih usta. Bilo mi je jasno da to nije prvi put tako rekao, da se poneo kao da je Voli neko niži od njega. „O, Hana, hej”, rekao je. „Nisam te video tamo.”

Jesam li vam spomenula da sam stajala za pultom, vidljiva svima istog trenutka kada otvore vrata.

Primetila sam njegovo prisustvo uz sićušan osmeh, našla novac i spustila ga u Volijevu smežuranu šaku. Voli, koliko sam videla, baš ničim nije reagovao na njega. Nije bilo treptaja, trzaja ni osmeha -čime je mene obično pozdravljao.

Pratim pločnik i skrećem za ugao, udaljavajući se od ulica sa stambenim kućama, na putu za *Plavu tačku*.

Neverovatno je koliko grad može da se promeni na jednom ćošku. Kuće iza mene nisu bile ni velike ni otmene. Prava srednja klasa. Ali leđima se naslanjaju na deo grada koji već godinama polako propada.

„Hej Voli, znaš šta? ” Dah mu je dopro tik iznad mog ramena.

Ranac mi je stajao na pultu dok sam ga zatvarala. Volijeve oči bile su usredsređene tik ispod ivice pulta, blizu mog struka, i znala sam šta sledi.

Skupljena šaka me je pljesnula po dupetu. A onda je to rekao. „Najbolje dupe u prvoj godini, Voli. Stoji usred tvoje radnje!”

Ima više tipova koje mogu da zamislim kako to čine. Ta zajedljivost. Ta oholost.

Je li bolelo? Nije. Ali to nije bitno, zar ne? Zato što pitanje glasi: je li on imao pravo da to uradi? A odgovor je, nadam se, očigledan.

Odbila sam mu ruku hitrim udarcem sa strane koji svaka devojkica treba da usavrši. A tada je Voli izašao iz ljuštore. Tada je Voli proizveo zvuk. Usta su mu ostala zatvorena, samo je cokuo jezikom, ništa više... ali taj mali zvuk me je potpuno iznenadio. U Voliju je, znala sam, iznutra ključao bes.

I evo ga. Neonski znak pred *Plavom tačkom*.

||

U ovom bloku su samo dve radnje ostale otvorene: *Plava tačka* i video-klub preko puta. *Plava tačka* mi izgleda prljavo isto kao i prošli put kada sam kraj nje naišao. Čak i reklame za cigarete i alkohol izgledaju isto. Poput tapeta u izlogu.

Otvaram vrata i čuje se mesingano zvono. Isto zvono koje je Hana čula svaki put kada je dolazila po čokoladni fiks. Umesto da ih pustim da se zalupe iza mene, držim ih za ivicu i polako zatvaram, posmatrajući kako ponovo aktiviraju zvono.

„Izvoli?”

Ni ne gledajući, već znam da to nije Voli.

Zašto sam razočaran? Nisam došao da vidim Voliju.

Čovek ponovo pita, malo glasnije: „Izvoli?”

Ne mogu da se nateram da pogledam ka pultu. Još ne. Ne želim da je zamislim kako tu stoji.

U dnu prodavnice, iza velikih staklenih vrata, nalaze se hladna pića. I mada nisam žedan, odlazim do tamo. Otvaram jedna vrata i uzimam oranžadu, prvu plastičnu flašu koju sam dotakao. Onda se vraćam i vadim novčanik.

Žičana polica puna slatkiša visi s pulta. To su oni koje je Hana volela.

Levo oko počinje da mi igra. „To je sve?”, pita on.

Stavljam sok na pult i obaram pogled, trljam oko. Bol počinje negde iznad oka, ali se pruža dublje. Iza obrve. Štipanje koje nikada ranije nisam doživeo.

„Ima još iza tebe“, kaže prodavač. Sigurno misli da gledam slatkiše. Grabim baterfinger s police i stavljam ga pored pića. Spuštam nekoliko dolara na pult i guram ih ka njemu. *Cing!*

Covek gura nazad nekoliko novčića i primećujem plastičnu pločicu s imenom zalepljenu za kasu. „On još radi ovde?“, pitam.

„Voli?“ Prodavač izbacuje vazduh kroz nos. „Dnevna smena.“ Odlazim, a mesingano zvono zvoní.

Prebacila sam ranac preko ramena i verovatno prošaputala: „Izvini“, ali kada sam ga obišla, namerno sam izbegavala njegov pogled.

Vrata su mi bila u vidnom polju, bila sam spremna da odem, kada me je uhvatio za ruku i okrenuo.

Izgovorio je moje ime a kada sam mu pogledala u oči, šala je bila nestala.

Cimnula sam ruku, ali me je on čvrsto držao.

Na drugoj strani ulice, neonski znak video-kluba pali se i gasi u nepravilnim razmacima.

Sada znam o kome Hana priča. I ranije sam viđao tu njegovu foru s grabljenjem za ruku. Uvek bih poželeo da ga uhvatim za košulju i gurnem tako da pusti devojkú.

Umesto toga, svaki put, pravim se da ne primećujem.

Šta bih uopšte mogao?

Onda me je seronja pustio i stavio mi ruku na rame. „Samo se zezam, Hana. Opusti se.“

U redu, da seciramo šta se to upravo desilo. Mislila sam o tome čitavim putem kući iz Plave tačke, zbog čega se verovatno ne sećam koju sam čokoladicu kupila tog dana.

Sedam na okrunjeni ivičnjak pred *Plavom tačkom*, spuštam oranžadu pored sebe i polažem baterfinger na koleno. Mada mi se ne jede ništa slatko.

Zašto sam onda kupio čokoladicu? Samo zato što je Hana nekada kupovala slatkiše s iste police? I kakve to veze ima? Otišao sam do prve crvene zvezdice. Pa do druge. Ne moram da idem svugde niti da radim sve što ona kaže.

Prvo njegove reči - onda njegovi postupci.

Izjava broj jedan: „Samo se zezam, Hana.“

Prevod: „Tvoje dupe je moja igračka za zezanje. Možda misliš daje tvoja reč poslednja u vezi s tvojim dupetom, ali nije. Ili nije sve dok se ja 'samo zezam'."

Kuckam po jednom kraju čokoladice, tako da mi se klacka na kolenu.

Izjava broj dva: „Opusti se."

Prevod: „ Ma hajde, Hana, samo sam te dodirnuo a da mi ti nisi dala nikakav znak da želiš da te dodirnem. Ako će ti od toga biti bolje, samo napred, ti mene možeš da dodirneš gde god poželiš. "

A sada da porazgovaramo o njegovim postupcima, šta kažete?

Postupak broj jedan: Uhvatio me je za dupe.

Tumačenje: Da se vratim malo unazad i kažem kako me taj tip nikada ranije nije uhvatio za dupe. Pa zašto sada? Pantalone mi nisu bile ništa posebno. Nisu bile previše tesne. Naravno, malo su visile na kukovima i tu se koža verovatno videla, ali me nije uhvatio za kukove. Uhvatio me je za dupe.

Počinjem da shvatam. Počinjem da uviđam na šta Hana misli. A to otvara crnu rupu u dubini mog stomaka.

Najbolje usne. To je bila druga kategorija na spisku.

Alekse, kažem li to da mu je tvoja lista dala dozvolu da me uhvati za dupe? Ne. Kažem da mu je pružila izgovor. A tom tipu ništa sem izgovora nije ni trebalo

Dok se ta lista nije pojavila uopšte nisam ni primećivao usne Anđele Romero, ali posle toga sam postao opčinjen njima. Kada sam je gledao kako odgovara na času, nisam imao pojma koje reči dopiru iz njenih usta. Samo sam posmatrao te usne kako se kreću. Bio sam očaran kada bi rekla nešto kao „laskavo" ili „slasno", što bi otkrivalo, iza usana, donju stranu njenog jezika.

Postupak broj dva: Uhvatio me je za ruku a onda mi stavio ruku na rame.

Znate, to neću čak ni da tumačim. Samo ću vam reći zašto me je razbesnelo. I ranije su me hvatali za dupe -jaka stvar - ali ovog puta me je on uhvatio zato što je neko drugi napisao moje ime na listi. A kada je video da sam uzrujana, je li se izvinio? Ne. Umesto toga je postao agresivan. Onda mi je, na najpotcenjivačkiji način, rekao da se opustim. Onda mi je stavio ruku na rame, kao da će me nekako utešiti svojim dodirom.

Evo jednog saveta. Ako dodirnete devojkju, čak i u šali, a ona vas odgurne, ostavite je... na... miru. Ne dodirujte je. Bilo gde! Samo prekinite. Od vašeg dodira joj je samo muka.

Ništa drugo na Anđeli nije ni izbliza toliko opčinjavao kao njene usne. Nije bilo loše, samo nije opčinjavalo.

Onda, letos, u kući jednog druga, igrali smo fote s flašom nakon što su mnogi od nas priznali da to nikada ranije nismo radili. A ja nisam dozvolio da se igra završi sve dok se flaša, pošto sam je zavrteo, ne zaustavi na Anđeli. Ili dok se ne zaustavi na meni pošto je zavrtila ona. Kada se to desilo, priljubio sam usne, bolno sporo i precizno, na njene.

Alekse, u svetu ima bolesnih i izopačenih ljudi - i možda sam i ja među njima - ali stvar je u tome da kada nekoga izložiš poruzi, moraš i da preuzmeš odgovornost ako drugi postupaju na osnovu toga.

Kasnije smo se Anđela i ja ljubili na tremu iza kuće. Prosto mi nikako nije bilo dosta tih usana. Sve zbog liste.

Zapravo, to nije istina. Nisi me izložio poruzi, je li tako? Moje ime je bilo u koloni „seksi“. Džesikino ime si napisao u susednoj koloni. Džesiku si izložio poruzi. A tu naša lavina počinje da se ubrzava.

Džesika, draga moja... ti si sledeća.

Otvaram vokmen i vadim prvu kasetu.

U najmanjem džepu ranca nalazim sledeću. Onu s plavim brojem tri napisanim u uglu. Stavljam je u vokmen i zatvaram vratanča.

KASETA 2: STRANA A

Pre nego što će Hanin glas početi, čuje se tišina.

Korak po korak. Tako ćemo proći kroz ovo. Nogu pred nogu.

Na drugoj strani ulice, iza zgrada, sunce nastavlja da pada. Sve ulične svetiljke gore, po čitavom bloku. Uzimam baterfinger s kolena i sok s ulice pa ustajem.

Već smo završili jednu kasetu - obe njene strane - zato imajte strpljenja. Sve će biti bolje, ili gore, u zavisnosti od vaše tačke gledišta.

Blizu vrata *Plave tačke* nalazi se kanta za đubre, metalno bure za gorivo obojeno u plavo. Bacam neotpakovani baterfinger unutra, pošto ne mogu da zamislim da bi mi želudac zadržao nešto čvrsto, pa odlazim.

Znam da to možda tako zvuči, ali na početku prve godine nisam bila potpuno sama. Još dvoje prvaka, koji se oboje pojavljuju ovde na Najvećim kitovima Hane Bejker, takođe su se nedavno doselili. Aleks Stendol i Džesika Dejvis. I mada nikada nismo postali bliski prijatelji, jesmo se oslanjali jedni na druge tih prvih nekoliko nedelja škole.

Odvrcem poklopac flaše s oranžadom. Čuje se šištanje i otpijam gutljaj.

Kada je do kraja raspusta ostalo nedelju dana, gospođa Entili me je pozvala na kućni broj da vidi hoću li da navratim u školu do nje. Malo orijentacije za nove đake, rekla je.

Ako se možda ne sećate, gospođa Entili je bila pedagoški savetnik za one čija prezimena počinju od slova A do G. Kasnije te godine, prešla je da radi u jednu drugu školu.

Sećam se kako ju je zamenio gospodin Porter. To je trebalo da bude privremeno mesto, ali je on još tu. Profesor engleskog i pedagoški savetnik.

Što će se ispostaviti kao vrlo nesrećna promena. Ali to je za kasniju kasetu.

Ledeni znoj mi izbija na čelu. Gospodin Porter? Zar on ima neke veze s ovim?

Svet oko mene se naginje i vrti. Hvatam se za stablo kržljivog drveta na pločniku.

Da mi je rekla da zapravo hoće da me upozna s drugom novom učenicom, ne bih otišla. Mislim, šta ako nemamo ništa zajedničko? Ili šta ako ja pomislim da nemarno ništa zajedničko, ali ta druga učenica pomisli da imamo? Ili šta ako se desi suprotno i ja pomislim kako možemo da budemo drugarice, ali ona pomisli suprotno?

Toliko toga je. moglo da pođe grozno naopako.

Pritiskam čelo na glatku koru i pokušavam da umirim disanje.

Druga devojka je bila Džesika Dejvis, a ona ništa više od mene nije želela da bude tu.

Obe smo očekivale od gospođe Entili da nas obaspe psiho glupostima. Šta to znači biti odlična učenica i šta je za to potrebno. Kako je ovo škola za najbolje i najpametnije u čitavoj državi. Kako se svima pruža ista prilika da uspeju, samo ako hoće da se potrude.

Umesto toga, obema nam je dala po drugaricu.

Sklapam oči. Ne želim to da vidim, ali je tako jasno. Kada su glasine o Haninom neočekivanom odsustvu počele da se šire po školi, gospodin Porter je pitao naš razred zašto stalno čuje to ime po hodnicima. Izgledao je nervozno. Gotovo bolesno. Kao da zna odgovor ali bi hteo da ga neko ubedi u suprotno.

Onda je jedna devojka prošaputala: „Neko je video kola hitne pomoći kako odlaze iz njene kuće.”

Onog trenutka kada nam je gospođa Entili rekla zašto smo tu, Džesika i ja smo se okrenule jedna ka drugoj. Njene usne su se razdvojile kao da bi htela nešto da kaže. Ali šta je mogla da kaže kada sam tu sedela ja? Osećala se prevareno. Zbunjeno. Izigrano.

Znam da se tako osećala jer sam se ja osećala isto.

I nikada neću zaboraviti reakciju gospođe Entili. Tri kratke, razdvojene reči. „Ili... možda ne.”

Čvrsto žmurim, svim silama se trudim da se setim tog dana što je jasnije moguće.

Je li to bio bol na licu gospodina Portera? Ili strah? Samo je stajao i zurio u Haninu klupu. Kroz njenu klupu. I niko nije rekao ni rec, ali smo gledali oko sebe. Jedni druge.

Onda je otišao. Gospodin Porter je izašao iz učionice i nije se vraćao nedelju dana.

Zašto? Je li znao? Je li znao zato što je i on nešto uradio?

A evo, koliko mi uspeva da se prisetim, šta smo mi rekle.

Ja: Oprostite, gospodo Entili. Samo nisam znala da ste me zato pozvali ovamo.

Džesika: Ni ja. Inače ne bih došla. Mislim, sigurna sam da Hilari i ja imamo zajedničkih interesovanja i sigurna sam da je ona divna osoba, ali...

Ja: Hana.

Džesika: Rekla sam Hilari, stvarno? Izvini.

Ja: Nema veze. Samo sam mislila da treba da znaš moje ime ako ćemo biti tako sjajne drugarice.

A onda smo se sve tri nasmejale. Džesika i ja smo imale veoma sličan smeh, zbog čega smo se nasmejale još glasnije. Smeh gospođe Entili nije bio baš jednako srdačan... više je bio nervozan... ali ipak se nasmejala. Tvrdila je da nikada ranije nije pokušavala da upozna drugarice i da ne veruje da će ikada ponovo pokušati.

Ali znate šta. Posle tog sastanka, Džesika i ja smo stvarno izlazile.

Veoma prepredeno, gospodo Entili. Veoomaaaa prepredeno.

Otišle smo iz škole i u početku nam je razgovor delovao nekako trapavo. Ipak mi je prijalo da razgovaram još s nekim sem s roditeljima.

Gradski autobus se zaustavlja preda mnom. Srebrn s plavim prugama.

Prošli smo kraj mog skretanja, ali ja nisam ništa rekla. Nisam želela da prekidam naš razgovor, ali takođe nisam želela ni da je pozovem zato što se još nismo zaista poznavale. I tako smo išle dalje, sve dok nismo stigle u centar. Kasnije sam otkrila da je i ona prošla pored ulice u kojoj je živela da bi nastavila da priča sa mnom.

I kuda smo otišle? E-7 na vašoj mapi. Moneov kafe.

Vrata autobusa se uz šištanje otvaraju.

Ni ja ni ona nismo pile kafu, ali se činilo da je to zgodno mesto za priču.

Kroz zamagljene prozore vidim da su gotovo sva sedišta prazna.

Obe smo naručile toplu čokoladu. Ona ju je naručila jer je mislila da će to biti smešno. Ali ja? Ja uvek naručujem toplu čokoladu.

Nikada se nisam vozio gradskim autobusom. Nikada nisam imao razloga. Ali sada je svakog časa sve mračnije i hladnije.

Noću je vožnja autobusom besplatna, pa zato uskačem. Prolazim pored žene za volanom i pri tom jedno drugom ne kažemo ni reč. Ona me čak ni ne gleda.

Idem između sedišta, zakopčavam jaknu jer je hladno, svakom dugmetu posvećujem više pažnje nego što je potrebno. Svaki izgovor da ne pogledam druge putnike.

Znam kako im sigurno izgledam. Zbunjeno. Kao krivac. U postupku mrvljenja.

Biram sedište koje je, pod uslovom da više niko ne uđe, sa svih strana okruženo s tri ili četiri prazna mesta. Plavo vinilno sedište poderano je po sredini, a žuto punjenje samo što nije izletelo. Pomeram se do prozora.

Staklo je hladno, ali mi kad naslonim glavu na njega, to pomaže da se opustim.

Iskreno se ne sećam mnogo od onog što smo jedna drugoj rekly tog popodneva. Sećaš li se ti, Džesika? jer kada sklopim oči, sve se odvija kao da je montirano. Smejanje. Pažnja da ne prospemo piće. Mahanje rukama dok govorimo.

Zatvaram oči. Staklo mi hladi jednu stranu pregrejanog lica. Nije me briga kuda ovaj autobus ide. Voziću se u njemu satima, ako me puste. Samo ću sedeti ovde i slušati kasete. I možda ću, ne trudeći se, zaspati.

Onda si se, u jednom trenutku, ti nagnula preko stola. „Mislim da te onaj tip snima“, prošaputala si.

Znala sam tačno o kome govoriš, zato što sam i ja njega gledala, ali on nije snimao mene.

„Snima tebe“, rekla sam.

Svi vi koji ovo slušate treba da znate da u takmičenju za najveću petlju Džesika uvek pobeđuje.

„Oprost“, rekla je Aleksu, za slučaj da niste provalili ime tajanstvenog čoveka, „ali koju od nas dve snimaš?“

Nekoliko meseci kasnije, pošto su Hana i Džastin Foli raskinuli, kad su glasine već kolale, Aleks pravi listu. Ko je seksi. Ko nije. Ali tamo, Kod Monea, niko nije znao kuda će taj susret odvesti.

Hteo bih da zaustavim vokmen i premotam čitav njihov razgovor. Da premotam u prošlost i upozorim ih. Ili da ih sprečim da se uopšte sretnu.

Samo što ne mogu. Prošlost ne može ponovo da se piše.

Aleks je pocrveneo. Mislim, pocrveneo kao da mu je sva krv iz tela jurnula u lice. A kada je otvorio usta da porekne, Džesika ga je prekinula.

„Ne laži. Koju si od nas snimao?”

Ulične svetiljke u centru grada i neonska svetla klize iza mutnog stakla. Većina prodavnica je zatvorena, ali restorani i barovi su otvoreni.

U tom trenutku bih mnogo dala za Džesikino prijateljstvo. Ona je bila najotvorenija, najiskrenija, što na umu to na drumu devojka koju sam u životu srela.

U sebi sam zahvalila gospodi Entili što nas je upoznala.

Aleks je nešto promućao i Džesika se nagnula napred, pa pustila da joj se prsti vešto spuste na njegov sto.

„Slušaj, videle smo te da nas gledaš”, rekla je. „Obe smo se nedavno doselile u ovaj grad i zanima nas u koju si blenuo. Važno je.”

Aleks je promućao. „Samo sam... Cuo sam... prosto i ja sam ovde nov.”

Mislim da smo i Džesika i ja rekle nešto otprilike kao: „Oh. ” A onda je na nas došao red da pocrvenimo. Siroti Aleks je samo želeo da učestvuje u našem razgovoru. I tako smo ga pustile. I mislim da smo pričali bar još jedan sat - verovatno više. Samo troje ljudi srećnih što prvi dan školske godine neće provesti lutajući sami po hodnicima. Što neće sami ručati. Što se neće gubiti sami.

Nije posebno bitno, ali kuda ide ovaj autobus? Da ne ide možda u neki drugi grad? Ili beskonačno kruži ovim ulicama?

Možda je trebalo da proverim pre nego što sam ušao.

To popodne Kod Monea bilo je olakšanje za sve troje. Koliko sam noći tonula u san užasnuta, misleći o tom prvom školskom danu? Previše. A posle Monea? Nijednom. Sada sam bila uzbuđena.

I tek da znate, nikada nisam mislila o Džesiki i Aleksu kao o drugovima. Čak ni na početku, kada sam možda priželjkivala dva automatska prijateljstva.

Znam da su i oni osećali isto, zato što smo o tome pričali. Pričali smo o starim prijateljima i zašto su nam ti ljudi postali prijatelji. Pričali smo o onome što ćemo tražiti kod novih prijatelja u novoj školi.

Ali tih prvih nekoliko nedelja, dok se nismo rasturili svako na svoju stranu, Moneova bašta bila je naše utočište. Ako bi nekom od nas teško padalo uklapanje i upoznavanje novih ljudi, odlazili bismo kod Monea. Pozadi u baštu, zadnji sto desno.

Nisam sigurna koje to započeo, ali onaj ko bi imao najnaporniji dan prvi bi spustio ruku na sredinu stola i rekao: „Puj za mene. ” Drugo dvoje bi spustili ruke na njegovu pa bi se oslonili. Onda bismo slušali, pijuckajući piće slobodnom rukom. Džesika i ja smo uvek pile toplu čokoladu. Aleks je vremenom prošao kroz čitavu kartu pića.

Ja sam kod Monea bio samo nekoliko puta, ali mislim da se nalazi u ulici u koju autobus upravo skreće.

Da, bio je to priličan blam. I žao mi je ako vam je od ove epizode muka. Ako vam to išta pomaže, meni je gotovo preslatka. Mone je zaista ispunjavao nekakvu prazninu koja je tada morala biti ispunjena. Svima nama.

Ipak, ne brinite... nije potrajalo.

Klizim preko sedišta ka prolazu, a onda ustajem u autobusu koji se kreće.

Prvi koji se otkacio bio je Aleks. Bili smo srdačni kada bismo naleteli jedno na drugo u hodniku, ali nije išlo dalje od toga.

Bar nije sa mnom.

Hvatajući se za naslone idem do prednjeg dela autobusa koji se pomera.

Pošto smo ostale samo nas dve, Džesika i ja, sve se veoma brzo promenilo. Priče su prešle u ćaskanje i ništa više.

„Gde je sledeća stanica?“, pitam. Osećam da mi reci izlaze iz grla, ali su jedva šapat iznad Haninog glasa i zvuka motora.

Vozačica me gleda u retrovizoru.

Onda je Džesika prestala da dolazi i, mada sam ja još nekoliko puta svratila Kod Monea u nadi da će naići neko od njih dvoje, na kraju sam i ja prestala da odlazim.

Sve do...

„Svi ostali putnici spavaju“, kaže žena. Pažljivo gledam njene usne da bih bio siguran da razumem. „Mogu da zaustavim gde god želiš.“

Vidite, u Džesikinoj priči dobro je to što se njen najveći deo odvija na jednom mestu i tako veoma olakšava život vama koji pratite zvezdice.

Autobus prolazi pored Monea. „Može ovde”, kažem.

Da, Džesiku sam upoznala u kancelariji gospode Entili, ali smo se zaista upoznale Kod Monea.

Pridržavam se dok autobus usporava i staje.

Kod Monea smo upoznale i Aleksa. A onda... a onda se ovo desilo.

Vrata se šištavo otvaraju.

Jednog dana u školi, Džesika mi je prišla u hodniku. „Moramo da porazgovaramo”, rekla je. Nije rekla gde ili zašto, ali sam znala da misli Kod Monea... i mislila sam da znam zašto.

Silazim niz stepenice i zakoračim na pločnik. Podešavam slušalice i krećem nazad.

Kada sam tamo stigla, Džesika je sedela pogrbljena u stolici, ruke su joj visile kraj bokova kao da je dugo čekala. Možda i jeste. Možda se nadala da ću pobeći s poslednjeg časa da bih joj se pridružila.

I tako sam sela i gurnula ruku na sredinu stola. „Puj za mene?”

Digla je jednu ruku i tresnula papir na sto. Onda ga je gurnula i okrenula da pročitam. Nije morala da okreće, zato što sam ga prvi put čitala okrenutog naopačke na Džimijevoj klupi: KO JE SEKSI/KO NIJE.

Znala sam na kojoj sam ja strani liste - po Alekovom sudu. A moja takozvana suprotnost sedela je nasuprot mene. U našem utočištu, ni manje ni više. Mom... njenom... i Alekovom.

„Koga briga?” rekla sam joj. „ To ništa ne znači.”

Gutam knedlu. Kada sam pročitao taj spisak, prosledio sam ga dalje bez razmišljanja. Tada mi se to činilo nekako smešno.

„Hana”, rekla je ona, „nije me briga što je odabrao tebe a ne mene.”

Tačno sam znala kuda vodi taj razgovor i nisam htela da nas tamo odvede.

A sada? Kako mi sada deluje?

Trebalo je da pokupim sve liste koje sam našao i da ih sve pobacam.

„Džesika, nije tako bilo”, rekla sam. „ Izabrao je mene da bi se tebi osvetio i ti to znaš. Znao je da će te moje ime povrediti više nego bilo čije drugo.”

Sklopila je oči i izgovorila moje ime gotovo šapatom. „Hana.“

Sećaš li se toga, Džesika? Ja se sećam. Kada ti neko tako izgovori ime, kad neće čak ni da te pogleda u oči, ne možeš više ništa da kažeš ni da uradiš. Taj se već rešio.

„Hana“, rekla si. „Znam šta se priča.“

„Ne možeš znati šta se priča“, rekla sam. Možda sam bila malo preosetljiva, ali nadala sam se - bila sam blesava - da više neće biti glasina kada se moji presele ovamo. Da sam glasine i govorkanja ostavila za sobom... i to zauvek. „Možeš da čuješ šta se priča“, rekla sam, „ali ne možeš da znaš šta je istina.“

Ponovo si izgovorila moje ime. „Hana.“

Da, znala sam šta se priča. I zaklela sam ti se da Aleksa van škole nisam videla ni jedan jedini put. Ali ti nisi htela da mi veruješ.

A zašto bi mi i verovala? Zašto neko ne bi verovao glasinama koje se tako lepo uklapaju s nekim starim glasinama? A, Džastine? Zašto?

Džesika je mogla da čuje toliko glasina o Aleksu i Hani, ali ništa od tog nije bilo istinito.

Džesiki je bilo lakše da misli o meni kao o Zloj Hani nego kao o Hani koju je upoznala Kod Monea. To je bilo lakše prihvatiti. Lakše shvatiti.

Njoj je bilo potrebno da glasine budu istinite.

Sećam se nekih momaka kako su se zezali s Aleksom u svlačionici. „Kakve krofne kod pekarke, a?“ Onda ga je neko upitao: „Je 1' te pustila pekarka da mesiš, a?“ a svi su znali o čemu je reč.³

Kada se gužva raščistila, ostali smo samo ja i Aleks. U meni se okretao sićušni zavrtanj ljubomore. Još od Ketine oproštajne žurke, nisam mogao da isteram Hanu iz misli, ali nisam mogao da se nateram da pitam je li ono što su govorili bilo istina. Jer ako jeste, nisam to želeo da čujem.

Pritežući pertle i ne gledajući me, Aleks je porekao glasine. „Cisto da znaš.“

„Lepo“, rekla sam. „Lepo, Džesika. Hvala ti što si mi pomogla prvih nedelja škole. To mi je mnogo značilo. I žao mi je što je Aleks to upropastio sa svojom malom glupom listom, ali jeste.“

Rekla sam joj da znam sve o njihovoj vezi. Onog prvog dana Kod Monea, on jeste snimao jednu od nas. A to nisam bila ja. I da, zbog

toga sam bila ljubomorna. Ako će joj to pomoći da preboli, prihvatam svu krivicu koju želi da mi napiše zato što su njih dvoje raskinuli. Ali... to... nije... istina!

Stižem do Monea.

Ispred stoje dva tipa, naslonjena na zid. Jedan puši cigaretu, drugi se sav zavukao u jaknu.

Ali Džesika je samo čula kako prihvatam krivicu.

Ustala je - streljajući me pogledom - i zamahnula.

Dakle, reci mi, Džesika, šta si nameravala da uradiš? Da me udariš, ili da me izgrebeš? Jer se činilo da je pomalo i jedno i drugo. Da nisi mogla baš da odlučiš.

I kako si me ono nazvala? To nije zaista bitno, ali samo da se zna. Jer sam bila previše zauzeta dizanjem ruke i izbegavanjem - ipak si me pogodila! - tako da nisam čula šta si rekla.

Taj maleni ožiljak koji ste svi videli iznad moje obrve, on je u obliku Džesikinog nokta.

Taj ožiljak sam primetio pre nekoliko nedelja. Na žurci. Sićušna mana na lepom licu. I rekao sam joj koliko je sladak.

Nekoliko trenutaka kasnije počela je da histeriše.

Ili ga možda nikada niste videli. Ali ja ga vidim svako jutro kada se spremam za školu. „Dobro jutro, Hana“, kaže. I svake noći kada se spremam za krevet. „Lepo spavaj.“

Otvaram teška vrata od drveta i stakla. Topao vazduh izleće da me zgrabi dok se svi okreću, ljuti na toga ko pušta hladnoću unutra. Uvlačim se unutra i zatvaram vrata za sobom.

Nije to tek ogrebotina. To je pesnica u stomak i šamar. To je nož u leđa, jer radije si poverovala nekakvim izmišljenim glasinama nego onome što si znala da je istina.

Džesika, draga moja, stvarno bih volela da znam jesi li se dovukla na moju sahranu. I ako jesi, da li si primetila tvoj ožiljak?

A šta je s vama - s vama ostalima - jeste li primetili ožiljke koje ste ostavili?

Ne. Verovatno niste.

To nije bilo moguće.

Zato što većinom ne mogu da se vide golim okom.

Zato što nije bilo sahrane, Hana.

KASETA 2: STRANA B

U Haninu čast, trebalo bi da naručim toplu čokoladu. *Kod Monea* ih služe s malim maršmelouima koji plutaju na površini. Jedini kafić za koji znam da to radi.

Ali kada me devojka pita šta ću, kažem kafu, zato što sam stipsa. Topla čokolada košta čitav dolar više.

Ona gura praznu šolju po pultu i pokazuje mi bar za samo-usluživanje. Sipam taman dovoljno mleka da pokrijem dno šolje. Ostatak ispunjavam mešavinom *Za muškarčine*, zato što zvuči veoma kofeinizirano i zato što ću možda ostati dugo budan da odslušam kasete do kraja.

Mislim da moram da ih dovršim, i to da ih dovršim noćas.

Da li bi trebalo tako sve u jednoj noći? Ili bi trebalo da nađem svoju priču, da je preslušam, i onda samo početak sledećeg snimka, da vidim kome treba da ih prosledim?

„Šta to slušaš?“ Devojka s pulta. Sada je pored mene, naginje posude od nerđajućeg čelika za obično, obrano i sojino mleko. Proverava jesu li pune. Nekoliko crnih linija, tetovaža, pružaju se od okovratnika i nestaju joj u kratkoj, podšišanoj kosi.

Gledam dole u žute slušalice koje mi vise oko vrata. „Ma, neke kasete.“

„Kasete za kasetofon?“ Uzima mleko od soje i privija ga na stomak. „Zanimljivo. Neko za koga sam čula?“

Odmahujem glavom i spuštam tri kocke šećera u kafu.

Ona pridržava soj ino mleko drugom rukom pa pruža ruku da se rukujemo. „Zajedno smo išli u školu, pre dve godine. Ti si Klej, je li tako?“

Spuštam šolju pa guram ruku u njenu. Dlan joj je topao i mekan.

„Imali smo jedan zajednički čas“, kaže ona, „ali nismo mnogo razgovarali.“

Izgleda mi pomalo poznato. Možda je promenila frizuru.

„Ne bi me prepoznao“, kaže ona. „Od tada sam se mnogo promenila.“ Koluta izrazito našminkanim očima. „Hvala Bogu.“

Stavljam drveni štapić u kafu i mešam je. „Koji smo čas imali zajedno?“

„Opštetehničko“

I dalje je se ne sećam.

„Na tim časovima sam naučila jedino to da ne volim kad me ubode iverje", kaže ona. „O, i napravila sam klupicu za klavir. I dalje nemam klavir, ali bar imam klupicu. Sećaš li se ti šta si napravio?"

Mešam kafu. „Policu za začine." Mleko se meša, napitak poprima svetlosmeđu boju, nešto tamnih zrnaca kafe diže se na površinu.

„Uvek sam mislila da si ti baš fin tip", kaže ona. „U školi su svi to mislili. Nekako tih, ali to je u redu. U ono doba ljudi su mislili da ja previše pričam."

Mušterija se nakašlja na pultu. Oboje se okrećemo ka njemu, ali on ne odvaja pogled od spiska napitaka.

Ona se okreće ka meni i ponovo se rukujemo. „Pa, možda se vidimo, kada bude više vremena da razgovaramo." Onda se vraća za pult.

To sam ja. Fini momak Klej.

Da li bi to rekla i da je čula ove kasete?

Odlazim u zadnji deo kafea, prema zatvorenim vratima koja vode na dvorište. Stolovi usput puni su ljudi koji protežu noge ili naginju stolice tako da stvaraju poligon s preprekama koji me prosto izaziva da prospem piće.

Kap tople kafe preliva mi se na prst. Gledam je kako klizi preko zglobova i curi na pod. Vrhom cipele prelazim preko fleke dok ne nestane. I prisećam se kako sam danas pred prodavnicom cipela gledao onu cedulju što je pala.

Posle Haninog samoubistva, ali pre nego što je kutija s kasetama stigla, shvatio sam da veoma često prolazim pored prodavnice cipela Haninih roditelja. Ta prodavnica je i bila razlog što se ona doselila ovamo. Posle trideset godina u poslu, bivši vlasnik prodavnice je odlučio da je proda i da se penzionise. A Hanini roditelji su želeli da se presele.

Nisam siguran zašto sam toliko puta prošao tuda. Možda sam tražio neku vezu s njom, neku vezu van škole, a to je bila jedina koju sam mogao da smislim. Tražio sam odgovore na pitanja koja nisam znao kako da postavim. O njenom životu. O svemu.

Nisam imao pojma da stižu kasete koje će sve objasniti.

Dan posle njenog samoubistva našao sam se pred njihovom prodavnicom prvi put. Stajao sam pred ulaznim vratima. Svetla su

bila pogašena. Na listu hartije zalepljenom na izlogu debelim crnim markerom je pisalo: **USKORO PONOVO OTVARAMO.**

Na staklenim vratima je dostavljač ostavio samolepljivu belešku. Među nizom drugih opcija, zaokružena je bila: „Sutra ponovo pokušavamo isporuku.“

Nekoliko dana kasnije došao sam ponovo. Na staklu je bilo nalepljeno još cedulja.

Danas kad sam se vraćao iz škole, još jednom sam prošao pored prodavnice. Dok sam čitao datume i poruke na ceduljicama, najstarija se odlepila, odlepršala na zemlju i pala pored moje cipele. Uzeo sam je, potražio na vratima najnoviju poruku, onda sam digao ugao te poruke i zalepio staru ispod.

Uskoro će se vratiti, pomislio sam. Sigurno su je odneli kući na sahranu. U njen stari grad. Za razliku od starosti i raka, samoubistvo niko ne očekuje. Prosto su otišli bez prilike da sve dovedu u red.

Otvaram vrata bašte, pazeći da ne prospem još kafe.

Da bi atmosfera bila opuštena, svetla su u bašti uvek prigušena. Zauzeti su svi stolovi, pa i onaj Hanin u najdaljem uglu. Tamo sede tri momka s bejzbol kapama, pogrbljeni nad udžbenicima i sveskama, ne razgovaraju.

Vraćam se unutra i sedam za mali sto blizu prozora. Gleda na baštu, ali Hanin sto je sakriven iza ciglenog stuba obraslog bršljanom. Duboko udišem.

Kako priče prolaze, jedna po jedna, nalazim da mi je laknulo što se moje ime ne spominje. Zatim sledi strah od onoga što još nije rekla, onoga što će reći kada red dođe na mene.

Zato što red na mene dolazi. To znam. I želim s tim da završim. Šta sam ti, Hana, ja to uradio?

Zurim kroz prozor dok čekam njene prve reči. Napolju je tamnije nego ovde. Pošto sam odvojio i usredsredio pogled, vidim svoj odraz u staklu. I skrećem pogled.

Gledam dole vokmen na stolu. I dalje nema zvuka, ali dugme za uključivanje je pritisnuto. Možda kasete nije lepo legla.

Zato pritiskam *stop*.

Onda ponovo uključujem vokmen.

Ništa.

Prelazim palcem preko točkica za jačinu zvuka. Šum u slušalicama postaje glasan pa ga ponovo stišavam. I čekam. *Pssst!... ako razgovarate u biblioteci.* Njen glas, šapat. *Pssst!... u bioskopu ili crkvi.* Pažljivije slušam.

Ponekad nema nikoga u blizini da vam kaže da budete tihi... da budete veoma, veoma tihi. Ponekad morate da budete tihi iako ste sasvim sami. Kao ja, sada. Pssst!

Za prepunim stolovima koji ispunjavaju ostatak sobe ljudi razgovaraju, ali ja razumem jedino Hanine rec i. Druge reci postaju prigušena pozadinska buka povremeno presecena oštrim smehom.

Naprimer, bolje da budete tihi - izuzetno tihi - ako želite da budete voajer. Jer šta ako vas čuju?

Ispuštam dah. Nisam ja. Još nisam ja.

Šta ako vas ona... šta ako vas ja... otkrijem? Znaš šta, Tajlere Daune? Ja te jesam otkrila.

Naslanjam se u stolici i sklapam oči.

Veoma mi te je žao, Tajlere. Stvarno. Svi ostali na ovim snimcima, za sada, sigurno osećaju neko malo olakšanje. Ispadaju lažovi, seronje ili nesigurni ljudi koji se iskaljuju na drugima. Ali tvoja priča, Tajlere... pomalo je jeziva.

Otpijam prvi gutljaj kafe. Voajer? Tajler? Ko bi rekao.

A i ja se osećam pomalo jezivo što je pričam. Zašto? Zato što pokušavam da ti se približim, Tajlere. Pokušavam da shvatim kakvo je to uzbuđenje viriti kroz prozor nečije spavaće sobe. Posmatrati nekoga ko ne zna da je posmatran. Pokušavati da ih uhvatiš u činu...

U kakvom si to činu pokušavao da me uhvatiš, Tajlere? I jesi li bio razočaran? Ili prijatno iznenađen?

U redu, da vidimo ruke. Ko zna gde sam?

Spuštam kafu, naginjem se napred i pokušavam da je zamislim kako ovo snima.

Gde je?

Ko zna gde upravo sada stojim?

Onda kapiram i odmahujem glavom, osećajući veliku sramotu zbog njega.

Ako ste rekli: „Ispred Tajlerovog prozora“, u pravu ste. To je mesto A-4 na vašim mapama.

Tajler trenutno nije kod kuće... ali njegovi roditelji jesu. I zaista se nadam da neće izaći. Srećom, odmah ispod njegovog prozora nalazi se gust, visok žbun, sličan kao kod mog prozora, pa se osećam prilično bezbedno.

Kako se ti osećaš, Tajlere?

Ne mogu da zamislim kako je njemu bilo da pošalje dalje ove kasete. Da zna da šalje svoju tajnu u svet.

Večeras je sastanak uredništva školskog godišnjaka, a znam da su glavni sastojci tih sastanaka mnogo klope i tračanja. Zato znam da nećeš biti kod kuće sve dok mrak sasvim ne padne. Što, kao voajer-amater, izuzetno cenim.

Znači, hvala ti, Tajlere. Hvala ti što si mi ovo toliko olakšao.

Kada je Tajler ovo čuo, je li sedeo ovde Kod Monea, trudio se da deluje mirno dok ga je oblivao znoj? Ili je ležao u krevetu i iskolačenih očiju zurio kroz prozor?

Hajde da virnemo unutra pre nego što se vratiš, šta kažeš? Svetio u hodniku je uključeno, tako da prilično dobro vidim unutra. I da, vidim tačno ono što sam očekivala - na sve strane je razbacana fotografska oprema.

Imaš priličnu zbirku, Tajlere. Objektiv za svaku priliku.

Među njima i jedan za noćno snimanje. Tajler je s tim objektivom pobedio na državnom takmičenju. Prvo mesto u kategoriji humor. Starac koji noću šeta psa. Pas je zastao da piša na drvo i Tajler je snimio sliku. Na noćnom snimku izgleda kao da zeleni laserski zrak izleće između psećih nogu.

Znam, znam. Čujem te kako govoriš: „To je za godišnjak, Hana. Ja sam fotograf đaćkog života.“ I sigurna sam da su zato tvoji roditelji pristali da potroše tolike pare. Je li to stvarno jedini način na koji koristiš tu opremu? Za spontane fotografije učenika?

Ili možda još spontanije fotografije isključivo učenica?

Pre nego što sam došla ovamo, potrudila sam se da u rečniku potražim reč „spontano“. To je jedna od onih reči s više definicija, ali postoji jedna najprikladnija. I evo je, upamćene za vašu radost: U vezi sa fotografijom subjekata koji se ponašaju prirodno i nenamerno, tj. ne poziraju.

Dakle, reci mi, Tajlere, tih noći kada si stajao pod mojim prozorom, jesam li bila dovoljno spontana za tebe? Jesi li me uhvatio u svim mojim prirodnim, nenameštenim...

Čekajte. Jeste li čuli ovo?

Pridižem se i naslanjam laktove na sto.

Kola dolaze ulicom.

Stavljam ruke na oba uha.

Jesi li to ti, Tajlere? Stvarno su se približila. A evo i farova.

Čujem ih, odmah iza Haninog glasa. Motor.

Moje srce sasvim sigurno misli da si to ti. Gospode, kako tuče.

Kola skreću na prilaz.

Iza njenog glasa, gume se kotrljaju po pločniku. Motor se gasi.

To si ti, Tajlere. Ti si. Nisi ugasio motor pa ću zato nastaviti da pričam. I da, ovo jeste uzbudljivo. Jasno vidim u čemu je izazov.

Njemu je sigurno bilo užasno kada je ovo čuo. A spoznaja da nije jedini sigurno je grozna.

Uredu, slušaoci, spremni? Vrata automobila... i...

Psst!

Dugačka tišina. Disanje joj je tiho. Suzdržano.

Lupanje vratima. Ključevi. Koraci. Otključavaju se nova vrata.

Uredu, Tajlere. Evo komentara uživo. Ti si u kući a vrata su zatvorena. Ili se javljaš mami i tati, kažeš kako je sve bilo super i kako će ovo biti najbolji godišnjak u istoriji škole, ili tamo nisu naručili dovoljno pice pa ideš pravo u kuhinju.

Dok čekamo, ja ću se vratiti da ispričam svima kako je ovo počelo. Ako grešim u redosledu, Tajlere, nađi druge ljude na ovim snimcima i objasni im kako si počeo da viriš davno pre nego što sam te uhvatila.

Uradićeš to, je li tako? Svi ćete to da uradite? Da popunite praznine? Jer svaka priča koju pričam ostavlja mnogo pitanja na koja nije odgovoreno.

Nije odgovoreno? Ja bih ti odgovorio na svako pitanje, Hana. Samo što me nikada nisi pitala.

Na primer, koliko si me dugo pratio, Tajlere? Kako si znao da su moji roditelji te nedelje otputovali?

Umesto da postavljaš pitanja, one noći na žurci, počela si da vičeš na mene.

U redu, vreme za ispovesti. U mojoj kući važi pravilo da kada roditelji nisu tu meni nije dozvoljeno da izlazim s momcima. Oni misle, mada nikada to neće reći, da će mi se izlazak možda previše dopasti, pa ću pozvati momka unutra.

U prethodnim pričama rekla sam vam da glasine koje ste čuli nisu istinite. I stvarno nisu. Nikada nisam tvrdila da sam neka preterana dobrica. Jesam izlazila kada mi roditelji nisu bili kod kuće, ali samo zato što sam mogla da ostanem koliko god hoću. A kao što znaš, Tajlere, one noći kada je sve ovo počelo, dečko s kojim sam izašla otpratio me je do ulaznih vrata. Neko vreme je tu stajao dok sam vadila ključeve da otključam vrata... onda je otišao.

Bojim se da pogledam, ali se pitam da li ljudi u kafiću zure u mene. Mogu li da ocene, po mojim reakcijama, da ne slušam muziku?

Svetlo u Tajlerovoj sobi i dalje je isključeno, što znači da ili vodi dugačak razgovor s roditeljima ili je i dalje gladan. Dobro, kako god ti hoćeš, Tajlere. Ja ću prosto nastaviti da pričam o tebi.

Jesi li se nadao da ću pozvati momka unutra? Ili bi zbog toga bio ljubomorani?

Mešam kafu štapićem.

Bilo kako bilo, pošto sam ušla - sama! - umila sam se i oprala zube. A čim sam zakoračila u sobu... klik.

Svi znamo zvuk fotoaparata kada snima. Čak i neki digitalni to rade, zbog nostalgije. A ja uvek držim prozor otvoren, koji centimetar, da ulazi svež vazduh. I tako sam znala da neko stoji napolju.

Međutim, nisam htela to sebi da priznam. Bilo je previše jezivo priznati to sebi prve noći odmora mojih roditelja. Bezveze paničiš, rekla sam. Tek treba da se naviknem da budem sama.

Ipak, nisam bila toliko glupa da se presvlačim ispred prozora. Zato sam sela na krevet. Klik.

Kakav si ti moron, Tajlere. U osnovnoj su neki ljudi mislili da si stvarno retardiran. Nisi. Samo si moron.

Ili to možda nije bio klik, rekla sam sebi. Možda neko škripanje. Moj krevet ima drveni ram koji pomalo škripi. To je to. Sigurno je škripanje.

Pokrila sam se i skinula ispod pokrivača. Onda sam obukla pižamu, što sam sporije mogla, u strahu da taj neko napolju može da snimi

još jednu sliku. Na kraju krajeva, nisam bila potpuno sigurna na šta se jedan voajer pali.

Čekajte malo - još jedna slika bila bi dokaz da je stvarno tu, zar ne? Onda bih mogla da pozovem policiju i,..

Ipak, istina je da ja nisam znala šta da očekujem. Roditelji mi nisu bili kod kuće. Bila sam sama. Računala sam da mi je najbolje da ga ignorišem. Bez obzira na to što je bio napolju, previše sam se bojala onoga što bi moglo da se desi ako me on vidi da uzimam telefon.

Glupo? Jeste. Ali je li imalo smisla? Jeste... tada.

Trebalo je da pozoveš policiju, Hana. Možda bi to sprecilo ovu lavinu da ubrza. Lavinu o kojoj pričaš.

Lavinu koja nas je sve pregazila.

Pa zašto je, pre svega, Tajleru uopšte bilo lako da vidi u moju sobu? To vas zanima? Zar uvek spavam sa širom razmaknutim zavesama?

Dobro pitanje, vi što uvek krivite žrtve. Nije bilo baš tako lako. Roletne su stajale tačno pod uglom pod kojim sam želela. Kada su noći vedre, mogla sam da zaspim gledajući zvezde s glavom na jastuku. A za olujnih noći mogla sam da gledam, munje kako obasjavaju oblake.

I ja sam to radio, tonuo u san gledajući napolje, ali sa sprata, tako da ne moram da brinem da će neko viriti unutra.

Kada je moj tata otkrio da držim roletne otvorene - makar malo - otišao je na pločnik da proveri mogu li da me vide s ulice. I nisu mogli. Zato je prešao s pločnika, pravo preko dvorišta, do mog prozora. I šta je ustanovio? Ako nisu prilično visoki, i ne stoje odmah pored prozora na vrhovima prstiju, ja sam nevidljiva.

Dakle, koliko dugo si tako stajao, Tajlere? Sigurno je bilo veoma neudobno. A ako si bio spreman da se toliko pomučiš samo da bi me krišom video, nadam se da si bar nešto uspeo.

Jeste. Ali ne u onome u čemu je želeo. Uspeo je da dobije ovo.

Da sam tada znala da je to Tajler, da sam se provukla ispod roletni i videla njegovo lice, istrčala bih napolje i nasmrt ga izblamirala.

Zapravo, to me dovodi do najzanimljivijeg dela...

Čekaj! Evo, stižeš. Tu ćemo priču sačuvati za kasnije.

Odgurnem šolju s kafom, ni dopola ispijenu, na suprotni kraj stola.

Da vama ostalima opišem Tajlerov prozor. Zaveses su sasvim navučene, ali ipak vidim unutra. Napravljene su od bambusa, ili lažnog bambusa, a između svakog štapića su različiti razmaci. Ako se propnem na prste, kao Tajler, stižem do jednog prilično velikog razmaka i vidim.

Uredu, on uključuje svetlo i... zatvara vrata. Sada... seda na krevet. Izuva cipele... a sada i čarape.

Stenjem. Tajlere, molim te da ne uradiš ništa glupo. To je tvoja soba, možeš u njoj da radiš šta hoćeš, ali nemoj više da se blamiraš.

Možda bi trebalo da ga upozorim.. Da mu pružim priliku da se sakrije. Da se skine ispod pokrivača. Možda bi trebalo da kucnem na prozor. Ili da udarim ili šutnem zid. Možda bi trebalo da mu pružim istu paranoju kao on meni.

Sve je glasnija. Možda želi da bude uhvaćena?

Na kraju krajeva, zato sam ovde, je li tako? Zbog osvete?

Ne. Osveta bi bila zabavna. Osveta bi mi, na jedan izopačen način, pružila bar nekakvo zadovoljstvo. Ovo stajanje pred Tajlerovim prozorom ne zadovoljava ništa. Rešena sam.

Dakle zašto? Zašto sam ovde?

Pa, šta sam ono rekla? Upravo sam rekla da nisam ovde zbog sebe. A ako prosledite kasete dalje, niko sem vas na spisku nikada neće čuti šta govorim. Dakle, zašto sam ovde?

Reci nam. Molim te, Hana. Reci mi zašto ovo slušam. Zašto ja?

Nisam ovde da bih te gledala, Tajlere. Smiri se. Nije me briga šta radiš. Zapravo, trenutno te čak ni ne gledam. Okrenuta sam leđima ka zidu, gledam na ulicu.

To je jedna od onih ulica s drvećem na obe strane, čije se grane susreću visoko, kao prsti koji se spajaju. Zvuči poetski, zar ne? Jednom sam čak i napisala pesmu koja poredi ovakve ulice s mojim omiljenim stihovima iz detinjstva: Gde je crkva gore toranj bude, otvoriš vrata i vidiš... bla, bla, bla.

Jedno od vas je čak i pročitalo tu moju pesmu. O tome ćemo pričati kasnije.

Ponovo, to nisam ja. Nisam čak ni znao da je Hana pisala poeziju.

Ali sada pričam o Tajleru. I još sam u Tajlerovoj ulici. Njegovoj mračnoj i pustoj ulici. On prosto ne zna da sam ovde... za sada. Dakle, da završimo ovo pre nego što legne.

Sutradan posle Tajlerove posete mom prozoru, ispričala sam u školi devojci koja je sedela ispred mene šta mi se desilo. Ta devojka je poznata kao dobar slušalac, poznato je da ima razumevanja, a ja sam želela da se neko boji za mene. Želela sam nekoga da potvrdi moje strahove.

Pa, ona očigledno nije devojka za to. Ta devojka ima uvrnutu stranu za koju malo ko od vas zna.

„Voajer?“, rekla je. „Misliš, pravi voajer? “

„Mislim da jeste“, rekla sam joj.

„Oduvek sam se pitala kako bi to bilo “, rekla je. „ To što te voajer gleda je nekako... ne znam... seksi. “

Očigledno uvrnuta. Ali ko je ona?

A što to mene zanima?

Osmehnula se i digla obrvu. „Misliš da će doći ponovo? “

Iskreno, pomisao da će on ponovo doći nijednom mi nije pala na um, ali sada je od nje počela da me hvata panika. „A šta ako dođe? “, upitala sam.

„Onda ćeš morati da mi pričaš o tome“, odgovorila je. Onda se okrenula i okončala naš razgovor.

Sad, ta devojka i ja nikada se nismo družile. Imale smo mnogo zajedničkih izbornih predmeta, bile smo fine jedna prema drugoj na času i ponekad smo pričale o izlascima, ali nikada nismo zaista nekuda izašle.

Evo je, pomislila sam, savršena prilika.

Kucnula sam je po ramenu i rekla joj da su mi roditelji otputovali. Da li bi volela da dođe kod mene, da uhvatimo voajera?

Posle škole smo otišle kod nje da uzmemo njene stvari. Onda je došla u moju kuću. Pošto je bio radni dan a ona će verovatno ostati dugo, rekla je roditeljima da radimo neki školski zadatak.

Gospode. Zar svi koriste taj izgovor?

Završile smo domaći na trpezarijskom stolu, čekajući da se napolju smrači. Njena kola su bila parkirana pred kućom kao mamac.

Dve devojke. Neodoljivo, zar ne? Malo se meškoljim, premeštam na stolici. Prešle smo u moju sobu i prekrštenih nogu sele na krevet, okrenute jedna ka drugoj, razgovarajući o svemu i svačemu. Da bismo uhvatile našeg voajera, znale smo da moramo da pričamo tiho. Morale smo da čujemo ono prvo... klik. Zinula je. Njene oči,

nikada ih nisam videla toliko srećne. Prošaputala mi je da nastavim da pričam. „Pravi se da nisi čula. Samo glumi. ” Klimnula sam glavom. Onda je pokrila usta i počela da improvizuje. „O moj bože! Gde si ga pustila da tepipne? ”

„Tračale” smo nekoliko minuta, pokušavajući da obuzdamo neprikladan smeh - onu vrstu koja bi nas odala. Ali škljocanje je stalo i ponestajalo nam je tema za brbljanje.

„Znaš šta bi mi prijalo?”, upitala je. „Jedna lepa, snažna masaža.”

„Stvarno si zla”, prošaputala sam.

Namignula mi je, a onda se pridigla na kolena i pružila ruke kao mačka kad se proteže, sve dok se nije sasvim spustila na moj krevet. Klik.

Iskreno se nadam da si spalio ili izbrisao te slike, Tajlere. Jer ako se objave, čak i ako to nije tvoja krivica, mrzim da pomislim šta bi moglo da ti se desi.

Opkoračila sam je kolenima. Klik.

Sklonila joj kosu. Klik.

I počela da joj trljam ramena. Klik. Klik.

Okrenula se od prozora i prošaputala: „Znaš šta znači kada prestane da slika, a?”

Rekla sam joj da ne znam.

„Znači da radi nešto drugo. ” Klik.

„Oho ”, rekla je.

Nastavila sam da joj trljam ramena. Zapravo, mislila sam da mi prilično dobro ide zato što je prestala da priča a usne su joj se razvukle uprelep osmeh. Ali onda je prošaputala novu ideju. Način da uhvatimo perverznojaka na delu.

Rekla sam joj da neću. Jedna od nas treba samo da izađe iz sobe, da kaže kako mora u kupatilo i da pozove policiju. Mogle bismo sve na licu mesta da okončamo.

To se, međutim, nije desilo.

„Nema šanse”, rekla je. „Ne odlazim dok ne otkrijem da li ga poznajem. Šta ako ide u našu školu?”

„Šta ako ide?”, upitala sam.

Rekla mi je da pratim šta radi, a onda se otkotrljala ispod mene. Po njenom planu, kada kaže „tri” trebalo je da jurnem na prozor. Mislila

sam da je voajer možda otišao - da se možda uplašio - pošto nije bilo škljocanja otkako sam sišla s nje.

„Vreme je za ulje za masažu”, rekla je. Klik.

Na taj zvuk sam proključala od besa. U redu. Umem i ja da igram tu igru, pomislila sam. „Otvori gornjufioku.”

Pokazala je fioku najbližu prozoru i ja sam klimnula glavom.

Majica mi je pomalo vlažna pod miškama. Ponovo se nelagodno meškoltim na stolici. Ali, Gospode, ne mogu da prestanem da slušam.

Otvorila je fioku, pogledala unutra i pokrila usta.

Šta? U mojoj fioci nije bilo ničega vrednog takve reakcije. U čitavoj mojoj sobi nije bilo ničega takvog.

„Nisam znala da te to zanima”, rekla je, razgovetno i glasno. „Trebalo bi da to probamo... zajedno.”

„Hm, važi”, rekla sam.

Gurnula je ruku u fioku, razgrnula neke stvari, pa ponovo pokrila usta. „Hana?”, rekla je. „Koliko ih to imaš? Stvarno si nestašna devojka.” Klik. Klik.

Veoma domišljato, pomislila sam. „Zašto ih ne prebrojiš?”

To je i uradila. „Dakle, da vidimo. Evo ga jedan... drugi...”

Spustila sam jedno stopalo s kreveta.

„...treći!”

Skočila sam na prozor i povukla gajtan. Roletne su poletele uvis. Potražila sam ti lice ali si se prebrzo kretao.

Druga devojka, ona nije tražila tvoje lice, Tajlere.

„O moj bože!”, vrisnula je. „Gura ga nazad u pantalone.”

Tajlere, gde god da si, stvarno mi je žao. Zaslužio si ovo, ali mi je žao.

Dakle, ko si ti? Videla sam ti visinu i kosu, ali ti nisam dovoljno jasno videla lice.

Ipak, odao si se, Tajlere. Sutradan sam u školi tolikim ljudima postavila isto pitanje: Gde ste bili sinoć? Neki su rekli da su bili kod kuće ili kod druga. Ili u bioskopu. Šta te se tiče. Ali ti, Tajlere, ti si imao najodbrambeniji - i najzanimljiviji - odgovor od svih.

„Šta, ja? Nigde.”

Iz nekog razloga, to što si mi rekao da si bio nigde nateralo ti je oči da zaigraju a čelo da ti se orosi znojem.

Stvarno si moron, Tajlere.

Hej, bar si originalan. I bar si prestao da mi dolaziš pred kuću. Samo što tvoje prisustvo, Tajlere, ono nikada nije otišlo.

Posle tvojih poseta počela sam svake noći da spuštam roletne. Zabranjivala sam pristup zvezdama i više nikada nisam videla munje. Svake noći sam prosto gasila svetla i legala u krevet.

Zašto me nisi ostavio na miru, Tajlere? Moja kuća. Moja soba. Trebalo je da mi budu bezbedni. Bezbedni od svega napolju. Ti si mi to oduzeo.

Pa... nisi mi oduzeo baš sve.

Glas joj podrhtava.

Ali si oduzeo ono preostalo.

Zastaje. U toj tišini shvatam koliko sam usredsređeno zurio ni u šta. U pravcu svoje šolje na drugom kraju stola, ali ne u nju.

Hteo bih da pogledam ljude oko sebe, samo se previše bojim. Do sada su sigurno počeli da me gledaju. Pokušavaju da shvate bolni izraz na mom licu. Pokušavaju da provale ko je taj nesrećnik što sluša zastarele kasete.

Dakle, koliko je tebi bezbednost bitna, Tajlere? A tvoja privatnost? Možda tebi nije toliko bitna koliko je bitna meni, ali ne odlučuješ ti o tome.

Gledam kroz prozor, iza svog odraza, u slabašno osvetljenu baštu. Ne vidim ima li još uvek tamo nekoga, iza stuba od cigle i bršljana, da sedi za njenim stolom.

Za stolom koji je, nekada, bio Hanino drugo bezbedno mesto.

Dakle ko je ta tajanstvena devojka koja se pojavila u tvojoj priči, Tajlere? Koja se tako lepo osmehnula kada sam joj masirala leđa? Koja mi je pomogla da te raskrinkam? Da kažem?

To zavisi. Da li je ona meni nešto uradila?

Za odgovor... ubacite kasetu broj tri.

Ali ja sam spreman da to budem ja, Hana. Spreman sam da s ovim jednom završim.

O, i Tajlere, ponovo stojim pod tvojim prozorom. Bila sam se udaljila da dovršim tvoju priču, ali su ti svetla ugašena već neko vreme... tako da sam se sada vratila.

Sledi dugačka tišina. Šuškanje lišća.

Kuc-kuc, Tajlere.

Čujem to. Kucka po prozoru. Dvaput.
Ne brini. Uskoro ćeš saznati.

Skidam slušalice, čvrsto obmotavam vokmen žutim kablom i guram ga u džep jakne.

Na drugoj strani prostorije, *Moneova* polica s knjigama prepuna je starih knjiga. Mahom odbačenih. Vesterni u mekom povezu. Nju ejdž, naučna fantastika.

Pažljivo se provlačim između prepunih stolova i prilazim.

Debeli rečnik sinonima nalazi se kraj rečnika kome nedostaje hrbat. Neko je na izloženom kartonu krupnim crnim slovima napisao REČNIK. Na istoj polici naslagano je još pet knjiga, svaka u drugoj boji. Velike su otprilike kao godišnjaci, ali kupljene su zbog praznih stranica. Knjige za žvrljanje, tako ih zovu. Svake godine se dodaje nova, a ljudi unutra žvrljaju šta požele. Obeležavaju posebne prilike, pišu groznu poeziju, crtaju lepe ili nakazne crteže, ili prosto lupetaju.

Na hrbatu svake knjige je parče samolepljive trake s napisanom godinom. Vadim onu iz godine kada smo bili prvaci. S obzirom na sve vreme koje je Hana provela *Kod Monea*, možda je tu nešto napisala. Neku pesmu. Ili je možda imala druge darove za koje ne znam. Možda je umela da crta. Samo tražim nešto sem ružnoće ovih snimaka. To mi je potrebno ovog trenutka. Moram da je vidim na druga čiji način.

Pošto većina ljudi svoje unose obeležava datumom, listam unazad. Ka septembru. I evo ga.

Da bih zadržao stranicu, zatvaram knjigu preko kažiprsta i nosim je za svoj sto. Polako otpijam gutljaj mlake kafe, ponovo otvaram knjigu pa čitam reči naškrabane crvenim mastilom blizu vrha: Svima je potreban pij za mene.

Potpisano je sa tri para inicijala: Dž.D. A.S. H.B.

Džesika Dejvis. Aleks Stendol. Hana Bejker.

Ispod inicijala, neko je u pregib između stranica utisnuo naopačke okrenutu fotografiju. Vadim je, okrećem je licem ka sebi, pa za sto osamdeset stepeni.

Hana.

Gospode, kako volim njen osmeh. I njenu kosu, koja je na snimku još duga. Jedna ruka joj je prebačena oko struka druge devojke.

Kortni Krimsen. A iza njih je gomila srednjoškolaca. Svi drže ili flašu, ili konzervu, ili crvenu plastičnu čašu. Na žurci je mračno i Kortni ne izgleda srećno. Ali ne izgleda ni kao da je ljuta.

Mislim da izgleda uznemireno.

Zašto?

KASETA 3: STRANA A

Kortni Krimsen. Kakvo lepo ime. I da, takođe i veoma lepa devojka. Lepa kosa. Lep osmeh. Savršen ten.

A takođe si i veoma fina. Svi to kažu.

Zurim u sliku u knjizi za žvrljanje. Hanina ruka oko Kortninog struka na nekoj žurci. Hana je srećna. Kortni uznemirena. Pojma nemam zašto.

Da, Kortni, ti si umilna sa svima koje srećeš u hodnicima. Umilna si sa svima dok te prate do tvojih kola posle škole.

Otpijam gutljaj kafe koja se hladi.

Ti si zasigurno jedna od najpopularnijih devojaka u školi. I ti... si... prosto... tako... mila. Je li tako?

Nije.

Naginjem šolju da dovršim kafu.

Da, dragi moji slušaoci, Kortni je fina sa svima s kojima se upozna i sa svakim sa kim razgovara. A ipak, zapitajte se - je li sve to gluma?

Nosim šolju do bara za samoposluživanje da je dopunim.

Ja mislim da jeste. Evo da vam kažem zašto.

Kao prvo, svi vi koji slušate, sumnjam da će vam Tajler dozvoliti da vidite slike na kojima masiram Kortni leđa.

Posuda s mlekom mi klizi iz prstiju i udara o pult. Hvatam je pre nego što je pala na pod, a onda se obazrem preko ramena. Devojka za kasom zabacuje glavu i smeje se.

Kortni je ona iz Hanine sobe?

Hana pravi posebno dugačku pauzu. Zna da je potrebno vreme da se izborimo s tom informacijom.

Ako ste videli te slike, blago vama. Sigurna sam da su veoma seksi. Ali kao što sada znate, mi na njima poziramo.

Poziranje. Veoma zanimljiva reč da se sažeto opiše Kortnina priča. Zato što kada pozirate, znate da neko gleda. Osmehujete se svojim najlepšim osmehom. Trudite se da zasijaju najpriyatnije osobine vaše ličnosti.

Za razliku od Kortnine slike u knjizi za žvrljanje.

U srednjoj školi, ljudi uvek gledaju, tako da uvek ima razloga za poziranje.

Pritiskam vrh aparata za kafu i mlaz tamne tečnosti sipa mi u šolju.

Mislim da to ne radiš namerno, Kortni. I zato sam te stavila na ove kasete. Da ti pokažem kako ono što radiš deluje na druge. Tačnije, kako je delovalo na mene.

Kortni zaista deluje kao iskreno mila osoba. To što je čula svoju priču ovde, na ovim kasetama, sigurno ju je ubilo.

Niz kičmu mi prolazi drhtaj. „Ubilo.“ Fraza koju ću od sada izbaciti iz rečnika.

Kortni Krimsen. Ime zvuči gotovo previše savršeno. A kao što sam rekla, savršeno i izgledaš. Preostalo je još jedino... da budeš savršena.

Pošto sam pomešao kafu, mleko i kocke šećera, vraćam se za sto.

I tu ti odajem poštovanje. Mogla si da se opredeliš za put kučke i da ipak imaš sve prijateljice i momke koje poželiš. Ti si umesto toga krenula putem umilnosti, tako da te svi vole i da te niko živ ne mrzi.

Da budem veoma jasna. Ja te ne mrzim, Kortni. Zapravo, ne mogu da kažem ni da mi se ne dopadaš. Ali neko vreme sam mislila da ti i ja postajemo drugarice.

Toga se ne sećam. Mislim da ih nikada nisam video da se druže.

Ispostavilo se da si me samo spremala da postanem još jedna rečka u rubrici Ljudi koji misle daje Kortni Krimsen stvarno super devojka. Još jedan garantovani glas za Najomiljeniju osobu u maturantskom godišnjaku.

A pošto si mi to jednom uradila i pošto sam ja to shvatila, gledala sam te kako to radiš drugima.

Ovde je, Kortni, tvoj doprinos antologiji moga života.

Je li ti se ovo dopalo? Antologija mog života?

Upravo sam to smislila.

Stavljam ranac u krilo i otvaram najveći džep.

Dan pošto je. Tajler snimio svoje spontane fotografije počeo je kao svaki drugi. Zvono za prvi čas je zazvonilo a Kortni je, kao i obično, dotrčala nekoliko sekundi prekasno. To nije bilo bitno, zato što ni gospoda Dilard još nije bila stigla.

Što takođe nije neobično.

Vadim Haninu mapu i rasklapam je na stolu.

Pošto si dovršila časnikanje s osobom ispred sebe, Kortni, kucnula sam te po ramenu. Istog trena kada si me pogledala u oči, obe smo

počele da se smejemo. Izgovorile smo nekoliko rečenica od dve i tri reči, ali se ne sećam ko je šta rekao, zato što si izgovarala ono što sam i ja mislila.

„Tako uvrnuto.“

„Znam.“

„Maje li moguće?“

„Možeš da zamisliš? “

„Skroz smešno.“

Onda, kada se gospođa Dilard napokon pojavila, ti si se okrenula prema njoj. A kada se čas završio, otišla si.

Na mapi tražim crvenu zvezdicu za Tajlerovu kuću. Jednim delom se osećam čudno što tako pomno pratim Haninu priču. Kao da sam opsednut. Previše opsednut. Dok drugi deo mene želi da porekne tu opsednutost.

Tek kada sam zakoračila u hodnik na putu za drugi čas, pomislila sam, čekaj malo. Nije se pozdravila.

Samo radim ono što me je zamolila. To nije opsednutost. To je poštovanje. Sprovodim u život njen poslednji zahtev.

Jesi li se uopšte ikada pozdravljala? Ne, ne često. Međutim, posle te prethodne noći, ovog puta je delovalo namerno. Izgleda da sam mislila kako ćemo, posle onoga što smo zajedno doživele pre manje od dvadeset četiri časa, sada biti nešto više od uzgrednih poznanica. A-4. Crvena zvezdica na Tajlerovoj kući.

Ipak, očigledno smo to ponovo postale. Pozdravljale smo se u hodnicima i ponekad bi mi ti rekla zdravo posle časova, ali tako si se ponašala i prema mnogim drugima.

Sve do one noći na žurci.

Sve do one noći kada sam ti ponovo bila potrebna.

||

Potrebno mi je malo da se saberem. Ne mogu više da slušam dok to ne uradim.

Skidam slušalice i kacim ih oko vrata. Devojka s kojom sam išao na opštetechnicko prolazi s plastičnom kadicom, skuplja šolje i tanjire s praznih stolova. Dok raščičava mesto pored mene, skrećem pogled ka tamnom prozoru. Njen odraz pogleda ka meni nekoliko puta, ali se ja ne okrećem.

Pošto je otišla, pijem kafu i trudim se iz sve snage da ne mislim. Samo čekam.

Petnaest minuta kasnije, autobus prolazi kraj ulaza u *Mone* i čekanje je gotovo. Uzimam mapu, prebacujem ranac preko ramena i trčim ka vratima.

Autobus se zaustavio na daljem uglu. Trčim niz pločnik, pa uz stepenice autobusa i nalazim prazno sedište u sredini.

Vozač me gleda u retrovizoru. „Idem pre voznog reda“, kaže. „Čekamo ovde nekoliko minuta.“

Klimam glavom, pritiskam slušalice na uši i gledam kroz prozor.

Najpre da vam kažem da će kasnije na kasetama biti jedna mnogo veća, mnogo važnija žurka.

Je li to - to? Da li se tada ja pojavljujem?

Ali ovo je žurka koja uvodi Kortni u igru. Bila sam u školi, s rancem na leđima, izlazila sam s prvog časa kada si me uhvatila za ruku.

„Hana, čekaj malo“, rekla si. „Kako si?“ Tvoj osmeh, tvoji zubi... besprekorni. Verovatno sam odgovorila: „Nije loše“ ili „Dobro sam, a ti?“ Iskreno, zapravo me nije bilo briga, Kortni. Svaki put kada su nam se pogledi ukrstili u gužvi u hodniku i kada sam videla da tvoj pogled preskače na nekog drugog, sve sam te manje poštovala. Ponekad sam se i pitala koliko ljudi u tom hodniku oseća isto.

Onda si me pitala jesam li čula za žurku te večeri. Rekla sam da jesam ali da mi se nešto ne ide pa da tamo lutam i tražim nekoga s kim bih razgovarala. Ili da mi nije do lutanja i traženja nekoga ko će me spasti od razgovora s nekim drugim.

„Trebalo bi da idemo zajedno“, rekla si ti. Pa si nakrivila glavu, blesnula osmehom i - mada to verovatno samo zamišljam - mislim da si čak malo i zatreptala.

Da, to je Kortni. Niko ne može da joj odoli, a flertuje sa svima.

„Zašto?“ upitala sam. „Zašto bi trebalo da idemo na žurku zajedno?“

To te je očigledno začudilo. Hoću da kažem, ti si očigledno to što jesi i svi žele da idu na žurku s tobom. Bar da ih drugi vide kako dolaze na žurku s tobom. Svi! Momci. Devojke. Svejedno. Ljudi ti se toliko dive.

Dive? Ili su se divili? Pošto mi se nekako čini da će se to promeniti.

Većina njih, nažalost, ne shvata koliko ti pažljivo gradiš tu sliku.

Ponovila si moje pitanje. „ Zašto bi trebalo da idemo na žurku zajedno? Hana, pa da bismo mogle da se družimo.”

Pitala sam zašto hoćeš da se družiš pošto si me toliko dugo ignorisala. Porekla si, naravno, da si me ignorisala. Rekla si mi da sam sigurno nešto pogrešno protumačila. A žurka bi bila dobra prilika da se bolje upoznamo.

I mada sam još bila sumnjičava, ti si ono što si i svi žele da idu na žurku s tobom.

Ali ti si znala, Hana. Znala si, a ipak si pošla. Zašto?

„Super!”, rekla si. „Umeš da voziš?”

A meni je srce malo preskočilo.

Ipak sam ga smirila i ponovo prešla preko svojih sumnji. ..Naravno, Kortni”, odgovorila sam. „Kadse nalazimo?”

Otvorila si svesku i iscepala list iz nje. Sićušnim plavim slovima napisala si svoju adresu, vreme i svoje inicijale: K.K. Pružila si mi papir i rekla: „Biće super!” Onda si pokupila svoje stvari i otišla.

Vrata autobusa se zatvaraju i odvajamo se od ivičnjaka.

Znaš šta, Kortni? Kad si pošla ka vratima, zaboravila si da se pozdraviš.

Dakle evo moje teorije o tome zašto si želela da ideš na žurku sa mnom: Znala si da sam besna što me ignorišeš. U najmanju ruku si znala da sam povređena. A to nije valjalo za tvoj besprekorni ugled. To je moralo da se promeni.

D-4 na vašim mapama, društvo. Kortnina kuća.

Ponovo otvaram mapu.

Pošto sam stala ispred tvoje kuće, ulazna vrata su se širom otvorila. Izašla si, doskakutala niz trem i prilaz. Pre nego što je zatvorila vrata, tvoja mama se sagnula da dobro osmotri unutrašnjost mojih kola.

Ne brinite, gospođo Krimsen, pomislila sam. Unutra nema momaka. Nema alkohola. Nema droge. Nema zabave.

Zašto osećam toliku obavezu da pratim njenu mapu? Ne moram to da radim. Slušam njene kasete, baš svaku, od početka do kraja, i to bi trebalo da je dovoljno.

Ali nije.

Otvorila si prednja vrata, sela do mene i vezala pojas. „Hvala ti na vožnji”, rekla si.

Ne pratim mapu zato što ona to želi od mene. Pratim je zato što moram da shvatim. Šta god bude potrebno, moram istinski da shvatim šta joj se dogodilo.

Hvala na vožnji? Budući da sam već slutila zašto si me pozvala, to nikako nije bio pozdrav koji sam želela da čujem.

D-4. Samo nekoliko blokova od Tajlerove kuće.

Volela bih da sam grešila u vezi s tobom, Kortni. Stvarno. Želela sam da to vidiš kao da sam došla po tebe da zajedno idemo na žurku. To je nešto veoma različito od toga da te ja tamo vozim.

U tom trenutku sam znala kako će se žurka odvijati za nas dve. Ali kako se okončala? Pa, to je bilo iznenađenje. To je bilo... uvrnuto.

Za naslon svakog sedišta, iza ploče od pleksiglasa, zalepljena je mapa svih gradskih autobuskih linija. Od mesta gde sam ga uhvatio, autobus će me provesti kraj Kortnine kuće, skrenuti levo jednu ulicu pre Tajlerove, pa stati.

Parkirale smo dve-tri ulice dalje; bliže nismo našle mesto. Moj muzički uređaj u kolima je od onih što nastavljaju da sviraju i pošto se motor isključuje. Neće stati sve dok neko ne otvori vrata. Te noći, međutim, kada sam otvorila vrata, muzika nije stala... samo je zvučala kao da dopire izdaleka.

„O moj bože”, rekla si ti. „Mislim da se to čuje muzika sa žurke!”

Jesam li spomenula da smo bile tri ulice daleko? Toliko je glasno bilo. Žurka je prosto prizivala posetu policije.

Zbog toga ja ne idem na mnogo žurki. Malo mi nedostaje da budem đak generacije. Jedna greška bi mogla sve da mi pokvari.

Zauzele smo mesto u bujici klinaca koji su išli na žurku - kao da smo se izmešale s jatom lososa koji putuju uzvodno na parenje. Kad smo stigle, dva fudbalera - koji na žurke nikada nisu dolazili bez svojih majica - stajala su na kapiji i skupljala novac za pivo. Zato sam gurnula ruku u džep da nešto nađem.

Ti si mi viknula, da nadglasaš muziku: „Ne brini za to!”

Stigle smo do kapije i jedan momak je rekao: „Dva dolara čaša.” Onda je shvatio s kim razgovara. „O. Hej, Kortni. Izvoli.” Pa ti je pružio crvenu plastičnu čašu.

Dva dolara? Samo? Znači za devojke važi drugačija cena.

Klimnula si glavom ka meni. Momak se osmehnuo, pa mi pružio čašu, ali kada sam je uhvatila, on je nije pustio. Rekao mi je da mu zamena stiže svakog časa i da bi trebalo da se malo družimo. Osmehnula sam mu se, ali si me ti zgrabila za ruku i odvukla me kroz kapiju.

„Nemoj”, rekla si mi. „Veruj mi. ”

Upitala sam zašto, ali si ti pogledom pretraživala gomilu i nisi me čula.

Ne sećam se nikakvih priča o Kortni i fudbalerima. O košarkašima, da. O mnogima. Ali o fudbalerima? Nijedne.

Onda si rekla kako bi trebalo da se razdvojimo. Znaš li šta sam prvo pomislila kada si to rekla, Kortni? E, stvarno nije potrajalo.

Rekla si da moraš da vidiš nekoliko ljudi i da ćemo se naći kasnije. Slagala sam i rekla da i ja moram s nekim da se vidim.

Onda si mi rekla da ne odlazim bez tebe. „Inače nemam prevoz, sećaš se? ”

Kako sam mogla da zaboravim, Kortni?

Autobus skreće u Kortninu ulicu, gde je u otprilike svakom trećem dvorištu poboden znak PRODAJE SE. Dok prolazimo Kortninu kuću, gotovo očekujem da vidim sprejem nacrtanu crvenu zvezdicu na njenim vratima. Trem je, međutim, prekriven tamom. Nema svetiljki na tremu. Nema svetla ni u jednom prozoru.

Ali ti si mi se osmehnula. I napokon, rekla si čarobne reči. „ Cao, vidimo se.”

„Promašio si stanicu, Klej?”

Ledena jeza mili mi uz kičmu.

Glas. Devojački glas. I to ne iz slušalica.

||

Neko je izgovorio moje ime. Samo, odakle.

Na drugoj strani autobusa tamni pojas prozora deluje kao ogledalo. Vidim odraz devojke koja sedi iza mene. Možda je moja vršnjakinja. Poznajem li je? Okrećem se da je pogledam preko naslona.

Skaj Miler. Moja simpatija iz osmog razreda. Osmehuje se, ili je to više podrugljiv mali kez, zato što zna da me je skroz prepala.

Skaj je oduvek bila lepa, ali se ponaša kao da na to nikada u životu nije ni pomislila. Posebno poslednjih nekoliko godina. Svakog dana

se oblaci u bezbojnu, bezobličnu odeću. Gotovo da se sahranjuje u njoj. Noćas je u debelom sivom duksu i sličnim pantalonama.

Skidam slušalice s ušiju. „Zdravo, Skaj.”

„Promašio si kuću?” pita ona. Odavno mi nije uputila toliko reči. Odavno nisam čuo da je nekome uputila toliko reči. „Zaustaviće se ako ga pitaš.”

Odmahujem glavom. Ne. Nije moja kuća.

Na sledećoj raskrsnici autobus skreće levo, pa se zaustavlja. Vrata se otvaraju i vozač viče: „Izlazi neko?”

U retrovizoru hvatam njegov pogled. Onda se ponovo okrećem Skaj. „Kuda si pošla?” pitam.

Vraća se onaj neprijatni smešak, a oči joj ostaju usredsređene na moje. Mnogo se trudi da mi bude nezgodno, i uspeva joj.

„Nikuda nisam pošla”, kaže napokon.

Zašto to radi? Šta se to desilo između osmog razreda i danas? Zašto toliko želi da bude otpadnik? Šta se promenilo? Niko ne zna. Jednog dana, bar je to toliko brzo izgledalo, odjednom više nije želela ničemu da pripada.

Mada ovo zapravo jeste moja stanica i trebalo bi da siđem. Na pola puta između dve crvene zvezdice: Tajlerove i Kortnine kuće.

Ili bih umesto toga mogao da ostanem i popričam sa Skaj. Tačnije, mogao bih da ostanem i *pokušavam* da porazgovaram s njom. Gotovo garantovan jednosmerni razgovor.

„Vidimo se sutra”, kaže ona.

I to je to. Razgovor je okončan. Jednim delom, priznajem, laknulo mi je.

„Vidimo se”, kažem.

Dižem ranac preko ramena i odlazim ka prednjim vratima. Zahvaljujem vozaču i vraćam se na hladni vazduh napolju. Vrata se zatvaraju iza mene. Autobus odlazi. Skajin prozor prolazi pored mene, glava joj je naslonjena na staklo, oči zatvorene.

Stavljam ranac na oba ramena i pritežem kaiševe. Ponovo sam sam. Polazim ka Tajlerovoj kući.

U redu, ali kako ću znati koja je njegova kuća? Ovo je taj blok, to znam, i znam da je na ovoj strani bloka, ali Hana nije ostavila adresu.

Ako mu je svetio u sobi uključeno, možda ću videti roletne od bambusa.

Kako koja kuća prolazi tražim pogledom te roletne, trudeći se da ne zurim predugo.

Možda mi se posreći. Možda će mu u dvorištu stajati znak VOAJER - IZVOLITE.

Ne mogu da prigušim smeh na sopstvenu glupu foru.

Deluje mi ružno tako se smejati, kada me od Haninih reči razdvaja tek pritisak na dugme. Pa ipak i prija. Kao da sam se nasmejao prvi put posle mnogo meseci, mada su prošli tek sati.

Onda je ugledam, dve kuće dalje.

Prestajem da se osmehujem.

Svetio u sobi je uključeno a roletne od bambusa spuštene. Paukova mreža od srebrne lepljive trake drži polomljeni prozor da se ne raspadne.

Je li to bio kamen? Je li to neko kamenom gađao Tajlerov prozor?

Neko koga poznajem? Neko sa spiska?

Dok se približavam, gotovo mogu da zamislim Hanu kako stoji pored njegovog prozora i šapuće u kasetofon. Reči pretiže da ih čujem s ove udaljenosti. Na kraju, reči ipak dopiru do mene.

Četvrtasta živica razdvaja Tajlerove dvorište od susednog. Idem ka njoj da se sklonim od pogleda. Jer on sigurno gleda. Pazi. Čeka da mu neko skroz razbije prozor.

„Hoćeš nešto da baciš?”

Ponovo me podilazi ledena jeza. Naglo se okrećem, spreman da nekoga udarim i pobegnem.

„Čekaj! Ja sam.”

Markus Kuli, iz škole.

Naginjem se napred, polažem ruke na kolena. Iscrpen. „Šta radiš ovde?”, pitam.

Markus drži kamen velik kao pesnica tik ispod mojih očiju. „Uzmi ga”, kaže.

Gledam ga. „Zašto?”

„Osećaćeš se bolje, Klej. Stvarno.”

Gledam prozor. Lepljivu traku. Onda spuštam pogled i sklapam oči, odmahujem glavom. „Da pogađam, Markuse. Ti si na kasetama.”

Ne odgovara. Ni ne mora. Pošto sam podigao pogled, vidim mu u uglovima očiju s mukom obuzdan osmeh. A u toj borbi vidim da ga nije sramota.

Pokažem glavom ka Tajlerovom prozoru. „To si ti uradio?”

On mi gura kamen u ruku. „Bio bi prvi koji bi odbio, Klej.”

Srce počinje da mi lupa. Ne zato što Markus stoji tu, ili zato što Tajler stoji negde drugde, ili zbog teškog kamena u ruci, već zbog onoga što mi je upravo rekao.

„Ti si treći koji je došao ovamo”, kaže. „Plus ja.”

Pokušavam da zamislim još nekoga sem Markusa, nekoga sa spiska, kako gađa kamenom Tajlerov prozor. Ali ne mogu. Besmisleno je.

Svi smo na spisku. Svi mi. Svi smo zbog nečega krivi. Zašto je Tajler drugačiji nego ma ko od nas?

Gledam kamen u Markusovoj ruci. „Zašto ovo radiš?” pitam ga.

Pokazuje glavom preko ramena, niz ulicu. „Ono tamo je moja kuća. Ona s upaljenim svetlom. Posmatrao sam Tajlerovu kuću da vidim ko će sve doći.”

Ne mogu da zamislim da je Tajler rekao svojim roditeljima. Da li ih je molio da ne zamene staklo, pošto možda sledi još? A šta su mu oni rekli? Jesu li ga pitali kako zna? Jesu li pitali zašto?

„Prvi je bio Aleks”, kaže Markus. Ne zvuči nimalo posramljeno što mi to priča. „Sedeli smo kod mene kad je iz čista mira pitao da mu pokažem Tajlerovu kuću. Nisam znao zašto, nije baš bilo verovatno da su drugovi, ali ga je stvarno zanimalo.”

„I šta, prosto si mu dao kamen da gađa njegov prozor?”

„Ne. To je bila njegova ideja. Tada još nisam ni znao za kasete.”

Bacam kamen nekoliko centimetara uvis pa ga hvatam drugom rukom. Čak i pre nego što ga je prethodno kamenje oslabilo, prozor ne bi imao izgleda pred ovim. Zašto je onda Markus izabrao ovaj kamen za mene? Čuo je ostatak kasete, ali želi da ja dokusurim prozor? Zašto?

Prebacujem kamen u drugu ruku. Iza Markusovog ramena vidim svetla na tremu njegove kuće. Trebalo bi da ga pitam koji je prozor njegov. Trebalo bi da mu kažem da ovaj kamen leti kroz prozor njegove kuće, a on bi mogao da mi kaže koji je tačno njegov tako da mu ne preplašim mlađu sestru.

Čvrsto stežem kamen. Čvršće. Ipak nema načina da obuzdam drhtanje u glasu. „Ti si seronja, Markuse.”

„Molim?”

„I ti si na kasetama”, kažem. „Je li tako?”

„Isto kao i ti, Klej.”

Glas mi se trese od mešavine gneva i pokušaja da potisnem suze. „Po čemu se to mi razlikujemo od njega?”

„On je voajer”, kaže Markus. „Manijak. Virio je kroz Hanin prozor, zašto onda da ne razbijemo njegov?”

„A ti?”, pitam. „Šta si ti uradio?”

Njegove oči na trenutak zure kroz mene. Onda zatrepće.

„Ništa. Smešno je”, kaže. „Meni nije mesto na tim kasetama. Hana je samo tražila izgovor da se ubije.”

Puštam kamen da padne na pločnik. Bilo je ili to ili da ga njime na licu mesta razvalim u lice.

„Marš od mene”, kažem mu.

„Ovo je moja ulica, Klej.”

Prsti mi se skupljaju i stežu u pesnicu. Gledam dole u kamen, čeznem da ga ponovo podignem.

Međutim, okrećem se. Brzo. Prelazim pločnik dužinom Tajlerove kuće nijednom ne pogledavši prozor. Ne smem sebi da dozvolim da mislim. Skidam slušalice sa vrata i stavljam ih nazad na uši. Guram ruku u džep i puštam kasetu.

*Jesam li se razočarala kad si se tako oprostila od mene, Kortni?
Ne mnogo. Teško je biti razočaran kada se ono što očekuješ
ispostavi kao istinito.*

Nastavi da hodaš, Klej.

Jesam li se osećala iskorišćeno? Apsolutno.

*Pa ipak, sve vreme dok me je koristila Kortni je verovatno mislila da
usavršava svoju sliku u mojim očima. Cini mi se da je kontra-
produktivno prava reč.*

*Te noći mi se mnogo toga desilo prvi put. Prvi put sam videla tuču -
što je bilo grozno. Nemam pojma zbog čega je izbila, ali je počela
tačno iza mene. Dva momka su vikala, a kada sam se okrenula,
grudi su im bile razmaknute jedno dva centimetra. Oko njih su počeli
da se okupljaju, da ih lože. Rulja se pretvorila u debeo zid, koji nije*

dozvoljavao da se situacija ohladi. Bilo im je potrebno samo da jedne grudi pređu razmak, makar i slučajno, i počće.

To se i desilo.

Gurkanje grudima pretvorilo se u guranje rukama, koje je smesta postalo pesnica u bradu.

Posle još dva udarca okrenula sam se i probila kroz zid ljudi, tada već četiri reda debeo. Neki pozadi su se propinjali na prste da bolje vide.

Odvratno.

Utrčala sam unutra, potražila kupatilo u kome ću se sakriti. Nije mi bilo fizički zlo. Ali mentalno... um mi se izvijao na toliko načina. Nisam mogla da mislim ni na šta sem na potrebu da povratim.

Vadim mapu i tražim najbližu zvezdicu koja nije Kortnina. Tamo ne idem. Neću da slušam Hanu kako priča o njoj dok zurim u njenu mračnu, praznu kuću.

Prelazim na sledeće.

Jednom smo na zdravstvenom obrazovanju gledali dokumentarac o migrenama. Jedan od ljudi s kojima su razgovarali padao je na kolena kad dobije napad i udario glavom o pod. To je skretalo bol iz mesta duboko u mozgu, gde nije mogao da ga dosegne, u spoljašnji bol nad kojim je imao kontrolu. Na izvestan način, to bih i ja pokušala da uradim povraćajući.

Teško ću videti gde su tačno crvene zvezdice ako ne prestanem da hodam, ako ne stanem pod uličnom svetiljkom. Samo što ne mogu da prestanem da hodam. Ni na tren.

To što sam videla one tipove kako se mlata da niko ne bi pomislio kako su slabići bilo je previše za mene. Ugled im je bio važniji nego rođeno lice. A Kortnin ugled je bio važniji od mog ugleda.

Je li neko na toj žurci zaista poverovao da me je ona pvela kao prijateljicu? Ili su prosto mislili da sam najnovija jandica na koju se sažalila?

To izgleda nikada neću saznati.

Ponovo presavijam mapu i stavljam je pod mišku.

Nažalost, jedino kupatilo koje sam našla bilo je zauzeto... pa sam se vratila napolje. Tuča se okončala, sve je opet bilo sasvim normalno, a ja sam morala da odem.

Temperatura i dalje pada pa sam u hodu stisnuo ruke oko sebe.

Kada sam se približila kapiji, istoj kapiji na koju sam ušla, pogodite ko je na njoj stajao sasvim sam.

Tajler Daun... naoružan svojim fotoaparatom.

Vreme je da ostaviš Tajlera na miru, Hana.

Lice mu je bilo prosto neopisivo kad me je ugledao. Delovao mi je nekako žalosno. Prekrstio je ruke pokušavajući da sakrije fotoaparat od mog pogleda. Zašto bi to radio kad svi znaju da je on u redakciji godišnjaka.

Ipak sam ga pitala: „Šta će ti to, Tajlere?“

„Koje? O... ovo? Ovaj... godišnjak.“

Onda me je, odnekud iza mene, neko pozvao. Neću vam reći ko, zato što nije bitno. Sasvim isto kao u slučaju onog ko me uhvati za dupe u Plavoj tacki, ono što će reći bilo je samo posledica postupaka nekoga drugog - okorelosti nekoga drugoga.

„Kortni kaže da treba s tobom da popričam“, rekao je.

Žurno udahnem. Posle ovoga, tvoj ugled je uništen, Kortni.

Pogledala sam preko njegovog ramena. Na kraju dvorištu, tri srebrna bureta stajala su usred bazena na naduvavanje punog leda. Kortni je pored bazena razgovarala s tri momka iz neke druge škole.

Momak koji je stajao preda mnom polako je otpio gutljaj piva. „Kaže da si zabavno društvo.“

A ja sam počela da smekšavam. Počela sam da spuštam gard. Jeste, možda sam bila u pravu i Kortni nije zanimalo ništa drugo sem da spase svoj ugled. Možda je pomislila da ću, ako pošalje nekog slatkog momka da razgovara sa mnom, zaboraviti koliko me je ignorisala na žurci.

Jeste, bio je nekako sladak. I u redu, možda sam bila spremna na malo selektivne amnezije.

Ali nešto se desilo, Hana. Šta?

Pošto smo neko vreme pričali, taj tip je rekao da mora nešto da mi prizna. Kortni ga zapravo nije poslala, ali ju je načuo kako priča o meni i zato je došao i našao me.

Pitala sam ga šta je Kortni rekla, a on se samo osmehnuo i zagledao u travu.

Bilo mi je dosta tih igara! Rekla sam mu da mora da mi kaže.

„Da si zabavna za druženje“, ponovio je.

Počela sam ponovo da dižem zid, ciglu po ciglu. „Kako to... zabavna?“

Slegnuo je ramenima. „Kako?“

Spremni za ovo, slušaoci? Naša mila mala gospođica Krimsen rekla je tom momku, i svima ostalima koji su se zatekli u blizini, da u komodi u svojoj spavaćoj sobi krijem nekoliko priličnih iznenađenja.

Dah mi zastaje kao da me je neko iznenada udario u stomak.

To je izmislila! Kortni je to skroz izmislila.

Krajičkom oka videla sam Tajlera Dauna kako se udaljava.

Sada su već navirale suze. „Je li rekla šta to ima unutra?“, upitala sam.

Ponovo se osmehnuo.

Lice mi je usplamtelo, ruke su počele da mi se tresu i pitala sam ga zašto joj je poverovao. „Zar veruješ u sve što ljudi kažu o meni?“

Rekao mi je da se smirim, da nije važno.

„Jeste!“, rekla sam mu. „Važno je.“

Ostavila sam ga da bih malo porazgovarala kraj bazena s buradima, ali mi je sinula bolja ideja. Otrčala sam do Tajlera i stala pred njega. „Hoćeš dobru sliku?“, upitala sam ga. „Hajde sa mnom.“ Uhvatila sam ga za ruku i povelala.

Slika! Ona iz knjige za žvrljanje.

Tajler se čitavim putem bunio, mislio je da hoću da snimim bazen s buradima. „Nikada to neće objaviti“, rekao je. „Znaš, maloletnici i alkohol?“

Da. Ko bi hteo godišnjak koji prikazuje stvarni život srednjoškolaca?

„Ne to“, rekla sam. „Hoću da slikaš mene. Mene i Kortni.“

Kunem se, u tom trenutku po čelu mu je izbio znoj. Ja i devojka koju sam masirala, ponovo zajedno.

Upitala sam ga je li mu dobro.

„Aha, ne, naravno, dobro.“ Ovo citiram od reči do reči.

Na slici, Hanina ruka je oko Kortninog struka. Hana se smeje, ali Kortni ne. Uznemirena je.

Sada znam i zašto.

Kortni su upravo dosipali u čašu pa sam rekla Tajleru da me sačeka. Kada me je videla, Kortni me upita je li se dobro provodim.

„Neko bi hteo da te slika“, rekla sam. Onda sam je uhvatila za ruku i privukla je kod Tajlera. Rekla sam joj da pusti čašu, inače neće moći

da objave sliku u godišnjaku.

Tajler ju je stavio u knjigu za žvrljanje kod Monea. Želeo je da je vidimo.

To nije bio deo njenog plana. Pozvala me je na žurku samo da opere svoje divno ime pošto me je onoliko dugo ignorisala. Trajni snimak koji povezuje nas dve nije trebalo da se desi.

Kortni je pokušala da se izvuče iz mog stiska. „Ne... ne želim”, rekla je.

Naglo sam se okrenula ka njoj. „Zašto, Kortni? Pa zašto si me pozvala? Molim te nemoj da mi kažeš da sam bila samo šofer. Stvarno, pomislila sam da postajemo drugarice.”

Sigurno je stavio sliku u knjigu za žvrljanje zato što je znao da je nikada nećemo naći u godišnjaku. Nikada je neće predati. Ne pošto je saznao šta fotografija zaista znaci.

„Mi jesmo drugarice”, rekla je.

„Onda spusti piće”, rekla sam. „Vreme je za slikanje.”

Tajler je uperio fotoaparat i izoštrio objektiv, čekajući naše divne, prirodne osmehe. Kortni je spustila piće kraj sebe. Stavila sam joj ruku oko struka i rekla joj: „Ako ikada poželiš da nešto pozajmiš iz moje komode, slobodno reci.”

„Spremne?”, upitao je Tajler.

Nagnula sam se napred, glumeći da mi je neko upravo ispričao najsmješnji vic na svetu. Klik.

Onda sam im rekla da odlazim, zato što je žurka smor.

Kortni me je preklinjala da ostanem. Rekla mi je da budem razumna. Možda i jesam bila pomalo neosetljiva. Mislim, ona nije bila spremna da pođe. Kako će se vratiti kući ako je šofer ne sačeka?

„Nađi nekog drugog da te vozi”, rekla sam. Pa sam otišla.

Jedan deo mene najradije bi se rasplakao zato što sam bila toliko u pravu u vezi s pozivom. Umesto toga, na dugom putu do kola, počela sam da se smejem. I viknula sam drveću: „Šta se dešava?”

A onda je neko viknuo moje ime.

„Šta hoćeš, Tajlere?”

Rekao mi je da sam u pravu za žurku. „Žurka je stvarno smor.”

„Ne, Tajlere. Nije”, rekla sam. Onda sam ga pitala zašto me prati.

Oči su mu se spustile na fotoaparat, igrao se objektivom, treba mu prevoz kući, rekao je.

Na to sam zaista počela da se smejem. Ne posebno na to što je rekao, već na apsurdnost čitave te noći. Zar stvarno nije imao pojma da znam za njegovo noćno šunjanje - za njegove noćne misije? Ili se iskreno nadao da ne znam? Zato što dokle god ne znam, možemo da budemo drugovi, je li tako?

„Dobro“, rekla sam. „Ali nigde se ne zaustavljamo.“

U povratku je nekoliko puta pokušao da zapodene razgovor, ali bih ga svaki put presekla. Nisam htela da se ponašam kao da je sve u redu, jer nije bilo.

Pošto sam ga ostavila, otišla sam kući najdužim mogućim putem.

Sve mi se čini da ću to i ja uraditi.

Istraživala sam uličice i skrivene puteve za koje nisam ni znala da postoje. Otkrila sam četvrti koje su mi bile potpuno nove. I napokon... otkrila sam da mi je muka od ovog grada i svega u njemu.

I ja počinjem da dolazim do istog zaključka, Hana.

Sledeća strana.

KASETA 3: STRANA B

Koliko vas pamti „Simpatije za dolar“?

Koliko nas bi ih radije zaboravilo?

Bile su zabavne, zar ne? Popuniš upitnik, kompjuter ti analizira odgovore, a onda ih unakrsno upoređuje s drugim upitnicima. Za dolar dobiješ ime i broj tvoje jedne i jedinstvene srodne duše. Za pet dolara, dobiješ prvih pet na spisku. I hej! Sav prihod ide u dobrotvorne svrhe.

Veseli kamp.

Veseli kamp.

Svakog jutra preko ozvučenja čuju se vesele objave. „Ne zaboravite, imate još samo četiri dana da predate upitnike, još samo četiri dana usamljenosti dok vam ne otkrijemo pravu ljubav.“

Svakog jutra nova cvrkutava navijačica nastavljala je odbrojanje. „Još samo tri dana... Samo još dva dana... Još samo jedan dan... Danas je taj dan!“

Za svaku stopu pločnika kojom se udaljavam od Tajlerove kuće i Markusa mišići u ramenima malčice mi se opuštaju.

Onda je čitav odred navijačica pevao nešto o simpatijama.

Za pesmom su, naravno, sledili podvriskivanje i poklici. Uvek sam ih zamišljala kako se ritaju, izvode špage i mlataraju onim pufnama u sobi iz koje se emituje program.

Jednom sam prošao pored te sobe, po zadatku za nekog profesora, i tačno su to radile.

I da, jesam popunila svoj upitnik. Čitavog života sam se ložila na ankete i testove. Ako ste me nekada uhvatili kako čitam neki od onih tinejdžerskih časopisa, kunem se da to nije bilo zbog saveta za šminkanje. Nego zbog testa.

Zato što se nikada nisi šminkala, Hana. To ti nije bilo potrebno.

Dobro, neki saveti o kosi i šminkanju bili su korisni.

Šminkala si se?

Ali sam časopise uzimala samo zbog testova. Saveti su bili bonus.

Sećate li se onih anketa o izboru karijere koje smo morali da popunjavamo u prvoj godini, onih koji će nam navodno pomoći da odaberemo izborne predmete? Po rezultatima moje ankete, bila bih

sjajan drvoseča. A ako se ta karijera izjalovi, mogu se osloniti na rezervnu, karijeru astronauta.

Astronaut ili drvoseča? Ozbiljno? Hvala na pomoći.

Ja se ne sećam svog rezervnog zanimanja, ali i meni je kao prvo ispao drvoseča. Pokušao sam da provalim zašto mi je test to predvideo kao najbolje zanimanje. Jeste, označio sam da volim prirodu, ali ko je ne voli? To ne znači da volim da sečem drva.

Upitnik se sastojao iz dva dela. Prvo opišete sami sebe. Boja kose. Boja očiju. Visina. Građa. Omiljena vrsta muzike i film. Onda zaokružite tri omiljene stvari koje radite vikendom. Što je smešno, zato što je autor upitnika zaboravio da napiše opijanje i seks - što bi bio najtačniji odgovor za veliku većinu naših učenika.

Sve u svemu, bilo je oko dvadeset pitanja. A ja znam, po tome ko se pojavio na mom spisku, da nisu svi odgovarali iskreno.

Na sredini pločnika, pod uličnom svetiljkom, nalazi se tamnozeleno metalna klupa. Nekada je to možda bila autobuska stanica, ali sada je samo klupa za odmor. Za stare, za svakog previše umornog da hoda.

Za mene.

U drugom delu upitnika bio je red na vas da opišete šta tražite kod srodne duše. Visinu. Građu. Sportski tip ili ne. Stidljiv ili otvoren.

Sedam na hladan metal i spuštam glavu u šake. Samo nekoliko ulica do kuće, a ne znam kuda da pođem.

Dok sam ispunjavala upitnik, shvatila sam da opisujem izvesnu osobu iz naše škole.

Trebalo je ozbiljno da popunim taj upitnik.

Pomislili biste da ako bi svi moji odgovori opisivali jednu osobu, ta osoba bi se pojavila bar među mojih prvih pet. Biće ipak da je taj momak bio imun na navijačice i njihovo navijanje, zato što se nije pojavio nigde na mom spisku.

I ne, neću vam reći njegovo ime... za sada.

Ja sam svoju anketu iz zezanja popunio kao Holden Kolfild iz *Lovca u žitu*, što nam je tog polugodišta bila lektira i što mi je prvo palo na pamet.

Holden. Kakav bi jeziv prvi momak taj depresivni usamljenik bio nekoj devojci.

Cim su upitnici razdeljeni, na času istorije, odmah sam ga popunila.

Na mom spisku je stvarno bilo nekih uvrnutih imena. Tačno onih devojaka za koje biste i očekivali da će pasti na jednog Holdena Kolfilda.

Bio je to jedan tipičan dan na času istorije trenera Patrika. Dešifrovanje beležaka nažvrljanih na tabli, verovatno pet minuta pre početka časa, a onda prepisivanje istih u svesku. Ako završite pre kraja časa, pročitajte strane osam do devedeset četiri u udžbeniku... i nemojte da zaspite.

I bez priče.

Kako sam mogao da znam da će me baš svaka od tih devojaka pozvati? Pretpostavio sam da su svi u školi doživeli te upitnike kao šalu. Akciju skupljanja dobrotvornih priloga za Veseli kamp.

Posle časova, otišla sam pravo u kancelariju za učenička pitanja. Na kraju pulta, najbliže vratima, nalazila se kutija za popunjene ankete - velika kutija za cipele s prorezom na vrhu, ukrašena isečenim ružičastim i crvenim srcima. Na crvenim srcima bilo je napisano SIMPATIJA! Ružičasta su imala zelene znake dolara.

Presavila sam svoj upitnik nadvoje, ubacila ga u kutiju pa se okrenula da pođem. Gospođa Benson, sva osmehnuta kao i obično, stajala je odmah pored kutije.

„Hana Bejker?“, rekla je. „Nisam znala da ste ti i Kortni Krimsen drugarice.“

Izraz mog lica verovatno je tačno govorio šta mislim, zato što je odmah krenula da se povlači. „Bar sam mislila da jeste. Tako je izgledalo. Hoću da kažem, jeste drugarice, zar ne?“

Ta gospođa ne da gura nos u tuđa posla, nego...

Prvo na šta sam pomislila bio je Tajler kako stoji pred mojim prozorom... i bila sam van sebe od besa! Zar je moguće da je pokazivao te voajerske slike? Gospođi Benson?

Ne. Gospođa Benson mi je rekla da je tog jutra donela neke čekove u sobu gde se pripremao godišnjak. Na zidove su bile zalepljene slike koje će se možda pojaviti u godišnjaku. Na jednoj slici smo bile Kortni i ja.

Pogodili ste. Bila je to ona slika sa žurke, gde je moja ruka oko njenog struka, gde izgledam kao da se provodim najluđe u životu.

Prava si glumica, Hana.

Rekla sam joj: „Ne, samo smo poznanice.“

„Pa, to je baš vesela slika“, rekla je gospođa Benson. A ovo, ove sledeće reči, pamtim tačno: „Kod slika iz godišnjaka najlepše je to što svi dele taj trenutak sa tobom... zauvek.“

Zvučalo je kao nešto što je rekla već milion puta. Ranije bih se ja verovatno složila. Ne i za ovu fotografiju. Oni koji će gledati tu fotografiju sasvim sigurno neće deliti naš trenutak. Neće moći ni izbliza da zamisle moje misli u tom trenutku. Ni Kortnine misli. Niti Tajlerove.

Sve je na njoj bilo lažno.

Tada, u toj kancelariji, sa spoznajom da niko ne zna istinu o mom životu, moje misli o svetu doživele su potres.

Kao kada vozite po neravnom putu i gubite vlast nad volanom i sletite - samo malčice - s puta. Točkovi dignu prašinu, ali možete da se vratite na kolovoz. Pa ipak, koliko god čvrsto da stežete volan, koliko god da se upinjete da vozite pravo, nešto nastavlja da vas cima u stranu. Odjednom gotovo da nemate više nimalo vlasti ni nad čim. A u nekom trenutku, borba postaje preteška - previše umara - i pomišljate da dignete ruke. Da dozvolite da se tragedija... ili nešto drugo... desi.

Čvrsto pritiskam prste na čelo, a palčeve na slepoočnice, i stežem.

Sigurna sam da Kortni na toj slici ima divan osmeh. Lažan, ali divan.

Nema. Ali ti to nisi mogla da znaš.

Vidite, Kortni je mislila da može da me cima naokolo kad god joj se prohte, samo što ja to nisam dozvolila. Umesto toga sam cimnula samu sebe nazad na put taman dovoljno da nju gurnem... makar samo na trenutak.

A sada upitnik za Dan zaljubljenih. Je li to prosto bila nova prilika da skrenem s puta? Hoće li taj upitnik biti za momke koji su našli moje ime na svom spisku onaj traženi izgovor da me pozovu da izađemo?

Hoće li ih to naročito uzbuditi posle glasina koje su čuli?

Pogledala sam prorez na kutiji za cipele, previše uzan da provučem prste kroz njega. Ipak sam mogla da podignem poklopac i izvadim svoj upitnik. Bilo bi tako lako. Gospođa Benson bi pitala zašto, a ja bih odglumila da me je sramota što sam popunjavala ljubavni upitnik. Shvatila bi.

Ili sam mogla da... sačekam i vidim.

Da sam bio pametan, da sam iskreno popunio upitnik, opisao bih Hanu. I možda bismo razgovarali. Ozbiljno razgovarali. Ne bismo se samo zezali kao prošlog leta u bioskopu.

To, međutim, nisam uradio. Nisam tako razmišljao.

Hoće li većina učenika, kao što sam očekivala, dobiti spisak i samo se nasmejati ne pridajući tome nikakvu pažnju? Ili će ih upotrebiti?

Da su se Hanini ime i broj pojavili na mom spisku, da li bih je pozvao?

Naslanjam se na hladnoj klupi, zabacujem glavu. Daleko, kao da će mi kičma pući pri vrhu ako nastavim.

Ne može bogzna šta poći naopako. Upitnik je zezanje. Niko ga neće koristiti. Smiri se, Hana. Nećeš sama sebi da smestiš.

Ali ako sam u pravu - ako sam ispravno procenila situaciju - ako sam protiv svoje volje dala nekom izgovor da proveri glasine o meni... pa... ne znam. Možda ću samo slegnuti ramenima. Možda ću se naljutiti.

Ili ću možda dići ruke i predati se.

Tada sam prvi put videla mogućnosti u predaji. Čak sam u njoj našla nadu.

Još od Ketine oproštajne žurke nisam prestajao da mislim o Hani. Kako je izgledala. Kako se ponašala. Kako se to nikada nije poklapalo s onim što sam o njoj čuo. Ali previše sam se bojao da sam otkrijem istinu. Previše sam se bojao da će mi se smežati ako je pozovem da izađemo.

Prosto sam se previše bojao.

Dakle, šta sam mogla? Mogla sam da izađem iz kancelarije kao pesimista i ponesem upitnik sa sobom. Ili sam mogla da izađem kao optimista i da se nadam najboljem. Na kraju sam izašla iz te kancelarije a moj upitnik je i dalje bio u kutiji i nisam bila sigurna šta sam. Optimista? Pesimista?

Nijedno ni drugo. Budala.

Sklapam oči, usredsređujem se na hladni vazduh što struji oko mene.

Kada sam letos otišao u bioskop da se prijavim za posao, odglumio sam da sam iznenađen što Hana tu radi. U stvari je to bio jedini razlog što sam se prijavio.

„Danas je taj dan!“, rekla je navijačica... navijački veselo, naravno. „Preuzmite imena svojih simpatija u kancelariji za učenička pitanja.“

Prvog dana na poslu rasporedili su me na isti štand s grickalicama kao i Hanu. Ona mi je pokazala kako da na kokice sipam preliv od putera.

Rekla je da ako dođe neko ko mi se sviđa ne stavim puter u donju polovinu posude. Tako će na pola filma izaći da traži još. A onda okolo neće biti toliko ljudi i moći ćemo da pričamo.

Nikada to nisam uradio. Zato što je mene zanimala Hana. A na pomisao da je to radila zbog drugih momaka postajao sam ljubomoran.

Nisam još bila odlučila želim li da otkrijem s kim me je upitnik spojio. Kakve sam sreće, to će biti neki drugi drvoseča. Ali kada sam prošla kraj kancelarije i videla da unutra niko ne čeka u redu, pomislila sam... ma ko ga šiša.

Prišla sam pultu i htela da kažem svoje ime, ali me je navijačica za kompjuterom prekinula.

„Hvala što podržavaš navijačice, Hana.“ Nakrivila je glavu pa se osmehnula. „To je zvučalo glupo, a? Moram to svakome da kažem.“

Verovatno je to bila ista navijačica koja je meni dala rezultate ankete.

Ukucala je moje ime u kompjuter, pritisnula enter i onda upitala koliko imena želim. Jedno ili pet? Stavila sam na pult pet dolara. Pritisnula je dugme s brojem pet i štampač na mojoj strani pulta ispljunu moj spisak.

Rekla mi je da su štampač stavili na našu stranu tako da navijačice ne budu u iskušenju da virnu u naša imena. Da ljude ne bude sramota zbog onih koje su dobili.

Rekla sam joj da je to dobra ideja i počela sam da pregledam svoj spisak.

„Dakle“, rekla je navijačica, „koga si dobila?“

Sigurno ista navijačica koja je i meni pomogla.

Šalila se, naravno.

Ne, nije.

Polušala, poluzbilja. Stavila sam spisak na pult da ga vidi.

„Nije loše“, rekla je. „Ooh, ovaj mi se sviđa.“

Složila sam se da spisak nije loš, ali nije ni sjajan.

Slegnula je ramenima i rekla da je moj spisak „onako“. Onda mi je poverila jednu malu tajnu. Anketa se ne sprovodi na baš potpuno naučnim metodama.

Osim za ljude koji traže depresivnog usamljenika kao što je Holden Kolfild. Za takve, anketa je zaslužila Nobelovu nagradu.

Obe smo se složile da mi dva imena na spisku sasvim dobro odgovaraju. Jedno drugo ime, ono kojim sam ja bila zadovoljna, izazvalo je njenu potpuno drugačiju reakciju.

„Ne“, rekla je. Sva vedrina je nestala s njenog lica, iz njenog držanja. „Veruj mi... ne.“

Je li on na tvojim kasetama, Hana? Je li ova kasete o njemu? Jer mislim da ova kasete nije o toj navijačici.

„Ali sladak je“, rekla sam.

„Spolja“, rekla mi je ona.

Izvadila je svežanj petaka iz kase, stavila moj na vrh pa počela da ih slaže licem nagore.

Nisam nastavila da se raspitujem, iako je trebalo. A za nekoliko kasete saznaćete zašto.

Što me podseti, nisam vam rekla koje naš glavni junak na ovoj kaseti. Srećom, ovo je savršen trenutak da ga predstavim, zato što se upravo tada pojavio.

Ponovo nisam ja.

Nešto je počelo da zuji. Telefon? Pogledala sam navijačicu, ali je ona odmahнула glavom. Zato sam prebacila ranac na pult, iskopala svoj telefon pa se javila.

„Hana Bejker“, rekao je glas. „Lepo je što te vidim.“

Pogledala sam navijačicu i slegnula ramenima. „Ko je to?“ upitala sam.

„Pogodi odakle mi tvoj broj“, rekao je on.

Rekla sam mu da mrzim nagađanja pa mi je rekao. „Platio sam za njega.“

„Platio si, za moj broj telefona?“

Navijačica je stavila ruku preko usta i pokazala na odštampani papir - spisak simpatija!

Nema šanse, pomislila sam. Neko zaista zove zato što je moje ime na njegovom spisku? Pomalo uzbudljivo, jeste. Ali istovremeno i pomalo uvrnuto.

Navijačica je dodirnula imena onih za koje smo obe mislile da nisu loši, ali sam ja odmahнула glavom. Te glasove sam poznavala dovoljno dobro i bilo mi je jasno da on nije jedan od njih. Takođe nije bio ni onaj na koga me je upozorila.

Pročitala sam naglas preostala dva imena na spisku.

„Izgleda da si ti dospela na moj spisak”, rekao je glas, „ali ja nisam na tvoj.”

U stvari jesi dospao na njen spisak. Jedan drugi spisak. I prilično sam siguran da ti se ne dopada što si na njemu.

Pitala sam ga gde je na njegovom spisku iskrsnulo moje ime.

Ponovo mi je rekao da pogađam, a onda hitro dodao da se šali. „Sprema za ovo?”, upitao je. „Ti si moj broj jedan, Hana.”

Ustima sam oblikovala njegov odgovor - broj jedan! - a navijačica je počela da cupka gore-dole.

„To je tako kul”, prošapotalaje.

Onda me je momak koji me je zvao upitao šta radim za Dan zaljubljenih.

„Zavisi”, rekla sam mu. „Ko si ti?”

Nije mi odgovorio. Nije ni morao. Pošto sam ga u tom trenutku videla... kako stoji kod prozora kancelarije. Markus Kuli.

Cao, Markuse.

Skrćućem zubima. Markus. Trebalo je da ga udarim kamenom kada mi se ukazala prilika.

Markus je, kao što znate, jedno od najvećih spadala u školi. Ne propalitet i spadalo, već dobro spadalo.

Ne budi tako sigurna.

Zaista je smešan. Beskonačan broj bolno dosadnih časova spaseni su nekim Kulijevim štosom ispaljenim u pravom trenutku. I tako, prirodno, nisam njegove reči uzela zdravo za gotovo.

Mada je stajao na samo nekoliko metara od mene, odvojen prozorom, nastavila sam da govorim u telefon. „Lažeš”, rekla sam. „Nisam na tvom spisku.”

Njegov obično blesavi osmeh u tom trenutku je izgledao nekako seksi. „Molim - misliš da ja nikad nisam ozbiljan?”, upitao je. Onda je pritisnuo svoj spisak na prozor.

Mada sam stajala predaleko da ga zaista pročitam, pretpostavila sam da ga ne bi podizao sem da dokaže da je moje ime zaista na

prvom mestu. Ipak, mislila sam da se za ono o izlasku na Dan zaljubljenih sigurno zeza. Pa sam pomislila, nek se malo grči.

„U redu“, rekla sam. „Kada?“

Navijačica je pokrila lice obema rukama, ali sam joj kroz prste videla da je pocrvenela.

Ne znam, da nije bilo nje kao publike koja me podstiče, sumnjam da bih tako brzo pristala da izađem s njim. Međutim, glumatala sam. Davala joj materijal za hvalisanje na navijačkim treninzima.

Sada je na Markusa došao red da pocrveni. „Oh... hm... u redu... pa... Recimo Kod Rozi ?Znaš, na sladoled.“

E-5. Tu sam zvezdicu na mapi video dok sam bio u autobusu. Bilo mi je jasno gde se nalazi, samo nisam znao koji je to tačno lokal. Trebalo je da pogodim. Najbolji sladoled i najmasniji burgeri i pomfrit. Rozin kafe.

Reči mi zvuče zajedljivo. „Sladoled?“ Nisam htela da tako zvučim. Izlazak na sladoled zvuči tako... slatko. Zato sam i pristala da se nađem s njim tamo posle škole. Onda smo prekinuli vezu.

Navijačica je pljesnula rukama po pultu. „Najozbiljnije moraš da mi dozvoliš da se ovim hvališem. “

Naterala sam je da mi obeća da nikome neće pričati do sutra, za svaki slučaj.

„Dobro“, rekla je, ali me je naterala da obećam da ću joj posle ispričati baš svaku sitnicu.

Neki od vas možda poznaju navijačicu o kojoj pričam, ali neću reći njeno ime. Ona je bila veoma mila i uzbuđena zbog mene. Nije uradila ništa ružno.

Iskreno. Ovde nema zajedljivosti. Ne naprežite se da otkrijete skriveno značenje u mojim rečima.

Ranije sam mislio da znam ko je navijačica, ali sada sam, prisećajući se dana kada smo svi saznali za Hanu, siguran u to. Dženi Kure. Zajedno smo imali biologiju. Ja sam tada već bio čuo. Ali ona je tek tada saznala, sa skalpelom u ruci, s rasečenim i raširenim crvom pred sobom. Spustila je skalpel i potonula u dugačku, ošamućenu tišinu. Onda je ustala i ne zaustavljajući se kraj katedre da uzme propusnicu, izašla iz kabineta.

Tražio sam je čitavog tog dana, zbunjen njenom reakcijom. Kao i većina ljudi, nisam imao pojma o njenoj slučajnoj povezanosti s

Hanom Bejker.

Jesam li ispričala navijačici šta se desilo Kod Rozi? Ne. Umesto toga sam je izbegavala što sam duže mogla.

A sada ćete saznati i zašto.

Naravno, nisam mogla da je izbegavam zauvek. Zbog čega će se ona, uskoro, još jednom pojaviti na ovim snimcima... ali ovog puta s imenom.

Hladan vazduh nije više jedini razlog što drhtim. Sa svakom stranom svake kasete jedna stara uspomena se okreće naglavačke. Slika o nekome se krivi do neprepoznatljivosti.

Došlo mi je da zaplačem dok sam gledao Dženi kako izlazi s biologije. Svaki put kada sam video neku sličnu reakciju, kod nje, kod gospodina Portera, to me je vraćalo u trenutak kada sam saznao za Hanu. Kada jesam plakao.

A trebalo je umesto toga da budem besan na njih.

Dakle ako želite pun doživljaj jedne Hane, sami idite Kod Rozi.

Gospode. Mrzim što više ne znam u šta da verujem. Mrzim što ne znam šta je stvarno.

E-5 na vašim mapama. Sedite za šank. Uskoro ću vam reći šta da uradite pošto ste seli. Ali prvo, malo predistorije između Rozi i mene.

Pre tog dana nikad nisam bila tamo. Znam, deluje blesavo. Svi su bili Kod Rozi. To je kul, otkačeno mesto za blejanje. Ali koliko znam, tamo niko nikada ne ide sam. A ja sam svaki put kad me je neko pozvao bila zauzeta, iz ovog ili onog razloga. Dolazila nam je u goste rodbina iz drugog grada. Previše domaćeg. Uvek nešto.

Rozi je za mene bila okružena izvesnim oreolom. Tajanstvenošću. U pričama koje sam čula, činilo se da se tamo uvek nešto dešava. Aleks Stendol se prvi put, svoje prve nedelje u gradu, potukao pred Rozinim ulazom. Ispričao je meni i Džesiki o tome u doba dok smo se družili u bašti Monea.

Za tu sam tuču čuo u obliku saveta da se ne kačim s novim tipom. Aleks je znao kako da udara i kako da prima udarce.

Devojka čije ime neću ponavljati doživela je prvo zavlačenje ruke ispod brusa kod Rozi, dok se vatala između flipera.

Kortni Krimsen. Za to svi znaju. A ne bi se baš reklo ni da je Kortni to krila.

S obzirom na sve priče, činilo se daje Rozi žmurila na sve što se dešava, sve dok se korneti pune a hamburgeri cvrče. I tako sam želela da odem, ali nisam htela da idem sama i izgledam kao debil.

Markus Kuli mi je pružio neophodni izgovor. A prosto se desilo i da sam bila slobodna.

Slobodna, ali ne i glupa.

Bila sam pomalo na oprezu. Pomalo sumnjičava. Mada ne toliko zbog Markusa koliko zbog ljudi s kojima se družio.

Ljudi poput Aleksa Stendola.

Pošto se odvojio od naše puj za mene grupe Kod Monea, Aleks je počeo da se druži s Markusom. A posle one njegove male egzibicije sa spiskom Koje seksi/ko nije, više mu nisam verovala.

Pa zašto da verujem nekome s kim se on druži.

Ne treba da mu veruješ.

Zašto? Zato što je to tačno ono što sam želela. Želela sam da mi ljudi veruju, uprkos svemu što su čuli. A više od toga, želela sam da me upoznaju. Umesto onog što su mislili da znaju o meni da upoznaju pravu mene. Želela sam da se probiju kroz glasine. Da ne gledaju samo moje prethodne, ili možda i sadašnje veze s kojima se oni ne slažu. A ako sam želela da se ljudi prema meni tako ophode, onda sam morala i ja prema njima da se ophodim isto, zar ne?

I tako sam otišla Kod Rozi i sela za šank. A kada uđete tamo, ako idete tamo, nemojte ništa odmah da naručujete.

Telefon u mom džepu počinje da vibrira.

Samo sedite i čekajte.

I čekajte još malo.

Mama.

||

Javljam se na telefon, ali čak i najjednostavnije reči mi zastaju u grlu i ništa ne govorim.

„Dušo?“ Glas joj je tih. „Je li sve u redu?“

Sklapam oči da se usredsredim, da govorim smireno. „Dobro sam.“
Čuje li me ona?

„Klej, dušo, kasno je.“ Zastaje. „Gde si?“

„Zaboravio sam da se javim. Izvini.“

„U redu je.“ Čuje, ali neće da pita. „Hoćeš da dođem po tebe?“

Ne mogu da se vratim kući. Bar ne još. Umalo da joj kažem kako moram da ostanem sve dok ne završim školski zadatak s Tonijem, ali gotovo sam završio s ovom trakom, a kod sebe imam samo još jednu.

„Mama? Možeš li nešto da mi učiniš?”

Bez odgovora.

„Ostavio sam neke kasete na radnom stolu u garaži.”

„Za školski zadatak?”

Čekaj! Sta ako ih presluša? Sta ako stavi neku u stub da čuje šta je na njima? Sta ako Hana baš na toj bude pričala o meni?

„U redu je. Nema veze”, kažem. „Sam ću ih uzeti.”

„Mogu da ti ih donesem.”

Ne odgovaram. Nisu mi se reci zaglavile u grlu, nego samo ne znam koje da upotrebim.

„Ionako izlazim”, kaže ona. „Nemamo više hleba, a pravim sendviče za sutra.”

Iz mene se otima tih smeh. Kad god do kasno ostanem napolju, ona mi pravi sendvič za ručak u školi. Uvek se bunim i kažem joj da ne mora, kažem da ću sam sebi napraviti sendvič kada se vratim kući, ali ona to voli. Kaže da je to podseća na ono vreme kad sam bio mlađi i kada mi je još bila potrebna.

„Samo mi reci gde si”, kaže.

Pognut na metalnoj klupi, kažem prvo što mi pada na pamet. „*Kod Rozi.*”

„U onom kafeu? Tu radite?” Čeka odgovor, ali ja ga nemam. „Zar vam ne smeta buka?”

Ulica je pusta. Nema automobila. Nema buke. Nema žagora u pozadini. Ona zna da ne govorim istinu. „Kada ćeš poći?”, pitam. „Čim uzmem kasete.”

„Super.” Polazim. „Vidimo se uskoro.”

Slušajte razgovore oko sebe. Pitaju li se ljudi zašto sedite sami? Sada se osvrnite preko ramena. Da li je razgovor utihnuo? Da li se ljudi zgledaju?

Žao mi je ako ovo zvuči patetično, ali znate da je istinito. Nikada niste tamo išli sami, zar ne?

Ja nisam.

To je potpuno drugačije iskustvo. A duboko u sebi znate da je razlog što nikada niste išli sami onaj koji sam upravo izložila. Ali ako ste došli i ništa ne naručujete, svi će o vama misliti isto što su mislili o meni. Da nekoga čekate.

I zato samo sedite. Svakih nekoliko minuta pogledate na zidni sat. Što duže čekate - a ovo je istina - to će se kazaljke sporije kretati.

Ne danas. Kada stignem tamo, srce će mi tući dok gledam kako se kazaljke okreću sve bliže trenutku kada će mama ući na vrata.

Prelazim u trk.

Pošto je prošlo petnaest minuta, imate moje odobrenje da naručite šejk. Zato što je petnaest minuta deset minuta duže nego što bi i nekom najsporijem bilo potrebno da stigne peške iz škole.

Neko... ne dolazi.

Sad, ako vam je potrebna preporuka, ne možete pogrešiti ako naručite šejk od banane i kikiriki putera.

Onda nastavite da čekate, onoliko koliko vam je potrebno da dovršite šejk. Ako prođe pola sata, počnite da kopate kašikom da biste zbrisali odatle. To sam ja učinila.

Markuse, ti si magarac. Ispalio si je a uopšte nisi ni morao da je pitaš. To je bila akcija prikupljanja priloga za Veseli kamp. Ako nisi hteo to da shvatiš ozbiljno, nisi ni morao.

Pola sata je mnogo vremena da se čeka sudar za Dan zaljubljenih. Posebno kada sedite sami Kod Rozi. Takođe vam pruža dovoljno vremena da se upitate šta se desilo. Je li zaboravio? Jer delovao je iskreno. Mislim, čak je i navijačica mislila da je ozbiljan, zar ne?

Nastavljam da trčim.

Smiri se, Hana. To sam ponavljala sebi. Nećeš opet samoj sebi da podmetneš nogu. Smiri se. Da li to još nekome zvuči poznato? Zar nisam tako ubedila samu sebe da ne izvadim upitnik iz kutije?

U redu, stani. To su bile misli koje su mi se motale po glavi pošto sam pola sata čekala Markusa da se pojavi. Verovatno zbog toga i nisam bila najraspoloženija kada se napokon pojavio.

Usporavam trk. Ne zato što mi ponestaje daha ili zato što mi noge otkazuju. Nisam fizički umoran, ali sam iscrpen.

Ako je Markus nije ispalio, šta je onda bilo?

Seo je pored mene i izvinio se. Rekla sam mu da je malo falilo da odem. Pogledao je moju praznu čašu za šejk pa se ponovo izvinio.

Ali u svojoj glavi on nije bio zakasnio. Nije bio siguran hoću li ja uopšte doći.

A to mu neću zameriti. Izgleda da je mislio da smo se zezali u vezi s izlaskom. Ili je pretpostavio da se zezamo. Ipak se na pola puta kući zaustavio, porazmislio, pa krenuo ka Rozi, za svaki slučaj.

I zato si ti na ovoj kaseti, Markuse. Okrenuo si se za svaki slučaj. Za slučaj da te ja, zloglasna Hana Bejker, ipak čekam.

Nažalost, i jesam te čekala. Tada sam samo mislila da bi možda bilo zabavno.

Tada sam bila glupa.

Eno Rozi. Preko ulice. Na kraju parkinga.

Vidite, kada je Markus ušao Kod Rozi, nije bio sam. Ne, Markus je u Rozi ušao s planom. Deo tog plana bio je da pređemo od šanka u separe pozadi. Blizu flipera. Da ja budem s unutrašnje strane.

Stisnuta između njega... i zida.

Parking je gotovo prazan. Samo nekoliko kola tačno ispred Rozi, ali nijedna nisu mamina. Zato zastajem.

Ako hoćete, ako upravo sedite Kod Rozi, ostanite kod pulta. Tu je prijatnije. Verujte mi.

Stojim na pločniku, duboko dišem, snažno izbacujem vazduh. Crvena ruka se pali i gasi na raskrsnici preko ulice.

Ne znam koliki deo tog plana je unapred spremio. Možda je stigao samo sa završnicom. Sa ciljem. A kao što sam rekla, Markus je zabavan. I tako smo sedeli u separeu, leđima okrenuti ostatku prostorije, i smejali se. U jednom trenutku me je Markus naterao da se smejem toliko da me je stomak zboleo. Nagnula sam se napred, dodirnula ga čelom po ramenu, preklinjala ga da stane.

Ruka nastavlja da se pali i gasi, tera me da se odlučim, tera me da požurim. Još imam vremena da pretrčim preko ulice i uletim na Rozin parking.

Tada mi je njegova ruka dodirnula koleno. Tada sam shvatila.

Ruka prestaje da se pali i gasi. Sada je nepokretna, jarka crvena ruka.

I ja se okrećem. Ne mogu da udem. Još ne.

Prestala sam da se smejem. Gotovo da sam prestala da dišem. Ali nisam digla glavu s tvog ramena, Markuse. Tvoja tuka je bila na

mom kolenu. Iz čista mira. Isto kao što me je onaj uhvatio u prodavnici pića.

„Šta to radiš?“, prošaputala sam.

„Hoćeš da je pomerim?“ upitao je.

Nisam odgovorila.

Pritiskara ruku na stomak. Ovo je previše. Nepodnošljivo je.

Ući ću Kod Rozi. Za minut. I nadam se da ću tamo stići pre mame.

Samo najpre bioskop gde smo Hana i ja radili jednog leta. Mesto gde je bila bezbedna: Krestmont.

A ni ja se nisam pomerila od tebe.

Bilo je kao da ti i tvoje rame više niste bili povezani. Tvoje rame je bilo samo rekvizit na koji sam oslanjala glavu dok sam razmišljala šta dalje. Nisam mogla da skrenem pogled dok su mi vrhovi tvojih prstiju prelazili preko kolena... i krenuli naviše.

„Zašto to radiš?“, upitala sam.

Bioskop je samo jednu ulicu daleko i možda nije crvena zvezdica na njenoj mapi, ali je trebalo da bude.

Meni jeste crvena zvezdica.

Tvoje rame se okrenulo i ja sam podigla glavu, ali mi je sada tvoja ruka bila iza leđa i privlačila me k tebi, a tvoja druga ruka mi je dodirivala nogu. Butinu.

Pogledala sam preko naslona separea ka drugim separeima, ka šanku, pokušavajući da uhvatim nečije oči. Nekoliko ljudi je prešlo pogledom preko nas, ali su svi okrenuli glavu.

Ispod stola, moji prsti su pokušavali da odgurnu tvoje. Da olabave tvoj stisak. Da te odgurnu. Nisam htela da vičem nije još bilo došlo dotle - ali su moje oči preklinjale za pomoć.

Guram ruke u džepove, stegnuo sam ih u pesnice. Hteo bih da ih zakucam u zid ili da njima probijem izlog. Nikada ranije nisam nikog i ništa udario, a ove noći sam već želeo da udarim Markusa onim kamenom.

Ali su se svi okrenuli. Niko nije pitao ima li problema.

Zašto? Da nisu bili učtivi?

Je li u tome stvar, Zak? Bio si samo učtiv?

Zak? Ponovo? S Džastinom na prvoj kaseti, kad padne na Hanin travnjak. Onda prekida mene i Hanu na Ketinoj oprostajnoj žurki.

Mrzim ovo. Više ne želim da znam kako se svi uklapaju.

„Prestani“, rekla sam. Znam da si me čuo zato što su mi usta, pošto sam gledala preko naslona, bila tek koji centimetar od tvog uha. „Prestani.“

Krestmont. Skrećem za ugao i eno ga, pola ulice dalje. Jedna od nekolicine gradskih znamenitosti. Poslednji art deko bioskop u državi.

„Ne brini“, rekao si. Možda si znao da ti vreme ističe pošto ti je ruka smesta krenula s moje butine. Naviše.

I tako sam ti nabila obe ruke u slabinu i bacila te na pod.

Sad, kad neko ispadne iz separea, to ume da bude smešno. Prosto je tako. Zato biste pomislili da će ljudi početi da se smeju. Osim, naravno, ako znaju da to nije bilo slučajno. Dakle znaju da se nešto dešavalo u tom separeu, samo što nisu želeli da pomognu.

Hvala.

Reklama oko koje kruže svetla pruža se nad pločnikom. Kićeni znak se diže u nebo kao električno paunovo pero. Slova se pale jedno po jedno: K-R-E-S-T-M-O-N-T, kao da se ukrštenica ispunjava neonskim slovima.

U svakom slučaju, ti si otišao. Nisi izjurio. Prosto si rekao da samo volim da izazivam, dovoljno glasno da svi čuju, pa si otišao.

Dakle sada, da se vratimo nazad. Meni koja sedim za šankom i spremam se da pođem. Meni koja misli da se Markus neće pojaviti zato što mu prosto nije stalo. A reći ću vam šta sam tada mislila. Zato što to sada važi još i više.

Idem ka *Krestmontu*. Sve ostalo je već pozatvarano. Neprekinut zid potamnelih izloga. Onda se trouglasti klin izdvaja od pločnika, njegovi zidovi i mermerni pod su iste boje kao neonski znak, pokazuju u lobi. U sredini klina, šalter za karte. Kao naplatna rampa, s prozorima na tri strane i vratima pozadi.

Tu sam radio većinu noći.

Veoma, veoma dugo, gotovo od prvog dana u ovoj školi, činilo se da sam ja jedina kojoj je do mene stalo.

Daš čitavo svoje srce za onaj prvi poljubac... ali ti onda bude bačen nazad u lice.

Jedino dvoje kojima istinski veruješ okreću se protiv tebe.

Jedno od njih te koristi da bi se svetilo drugome, a onda budeš optužena za izdaju.

Kapirate sada? Da ne idem prebrzo?

Pa držite korak!

Neka vam neko oduzme jedino osećanje privatnosti ili bezbednosti koji možda još posedujete. Neka onda neko upotrebi tu nesigurnost da bi zadovoljio sopstvenu uvrnutu znatiželju.

Ona zastaje. Malo usporava.

Onda shvatate da pravite od komarca magarca. Shvatite koliko ste postali sitničavi. Naravno, možda izgleda kako vam nikako ne uspeva da se snađete u novom gradu. Možda izgleda da kad god vam neko pruži ruku, odmah je povuče pa skliznete još niže. Moraš ipak da prestaneš da budeš toliki pesimista, Hana, i da naučiš da veruješ ljudima oko sebe.

To sam i uradila. Još jednom.

Poslednji film za večeras je počeo, za šalterom nema nikoga. Stojim na šarenom mermernom podu, okružen plakatima atrakcija koje stižu.

To je bila moja prilika, u ovom bioskopu, da se približim Hani.

To je bila moja prilika, a ja sam je pustio da mi izmakne.

A onda... pa... neke misli počinju da se prikradaju. Hoću li ikada imati vlast nad svojim životom? Hoće li me uvek gurati i odbacivati oni kojima verujem?

Mrzim to što si uradila, Hana.

Hoće li moj život ikada ići tamo kuda želim?

Nisi to morala da uradiš i mrzim činjenicu da jesi.

Sutradan sam, Markuse, nešto odlučila. Odlučila sam da otkrijem kako bi ljudi u školi reagovali ako se neko od njih nikada ne vrati.

Kao što pesma kaže: „Zauvek si izgubljena, otišla si, draga moja, voljena.”

Naslanjam se na poster zaključan u plastičnom ramu i sklapam oči.

Slušam nekoga kako se predaje. Nekoga koga znam. Nekoga ko mi se dopadao.

Slušam. A ipak sam zakasnio.

Srce mi lupa i ne mogu da stojim mirno. Prilazim po mermernom podu do šaltera. Mali znak visi na lancu. ZATVORENO - VIDIMO SE SUTRA! Odavde unutrašnjost ne deluje tako tesno, ali unutra je bilo kao u akvarijumu.

Jedina interakcija mi je bila kada su ljudi gurali novac na moju stranu stakla a ja im zauzvrat gurao karte. Ili kada bi neki kolega ušao na stražnja vrata.

Sem toga, ako nisam prodavao karte, čitao sam. Ili zurio iz akvarijuma u lobi, gledajući Hanu. Neke večeri su bile gore od ostalih. Nekih večeri sam gledao da budem siguran kako sipa puter na kokice do kraja. Što sada deluje blesavo i opsesivno, ali je tako bilo.

Kao one večeri kada je došao Brajs Voker. Stigao je sa svojom tadašnjom devojkom i rekao da za nju kupuje kartu za mlade od dvanaest.

„Ona ionako neće gledati film“, rekao je. „Kapiraš šta kažem, Klej?“ Onda se nasmejao.

Nisam je poznao. Možda je išla u neku drugu školu. Jedno je bilo jasno, to joj nije izgledalo smešno. Stavila je torbicu na pult. „Onda ću sama kupiti sebi kartu.“

Brajs je pomerio njenu torbicu u stranu i platio punu cenu. „Opusti se“, rekao joj je. „Šalio sam se.“

Negde na pola filma, dok sam prodavao karte za sledeću predstavu, devojka je izjurila iz bioskopa držeći se za ruku. Možda plačući. A Brajsa nigde nije bilo.

Nastavio sam da gledam predvorje, čekao sam da se pojavi. Nije se pojavio. Ostao je da odgleda film za koji je platio.

Kad se film završio, nagnuo se na pult sa osveženjima i nešto naširoko pričao Hani i pošto su svi drugi otišli. A onda je ostao tu dok su novi ljudi ulazili. Hana je točila pića, pružala slatkiše, vraćala kusur i smejala se Brajsu. Smejala se svemu što je on govorio.

Čitavo vreme sam želeo da okrenem znak ZATVORENO. Želeo sam da odem u lobi i da mu kažem da ide. Film je gotov i on više nema razloga da tu bude.

Ali to je bio Hanin posao. Trebalo je da mu kaže da ode. Ne, trebalo je da želi da on ode.

Pošto sam prodao poslednju kartu i okrenuo znak, izašao sam na vrata šaltera, zaključao ih iza sebe, pa otišao u lobi. Da pomognem Hani da očisti. Da je pitam za Brajsa.

„Sta misliš, zašto je ona devojka onako pobegla?“, upitao sam.

Hana je prestala da briše pult i pogledala me pravo u oči. „Znam ko je on, Klej. Znam kakav je. Veruj mi.“

„Znam“, rekao sam. Oborio sam pogled i dodirnuo mrlju na tepihu vrhom cipele. „Samo sam se pitao, onda, zašto si toliko pričala s njim?“

Nije odgovorila. Ne odmah.

Nisam mogao da podignem pogled da se suočim s njom. Nisam želeo da vidim izraz razočaranja ili frustracije u njenim očima. Nisam želeo da vidim takva osećanja uperena ka meni.

Napokon, izgovorila je reči koje su mi se vrtele po glavi do kraja te noći: „Ne moraš da me čuvaš, Klej.“

Ali morao sam, Hana. I želeo sam. Mogao sam da ti pomognem. Samo što si me ti odgurnula kada sam pokušao.

Gotovo da čujem Hanin glas kako umesto mene izgovara moju sledeću misao. „Pa zašto se onda nisi više potrudio?“

KASETA 4: STRANA A

Dok se vraćam, crvena ruka se pali i gasi, ali ipak pretrčavam preko raskrsnice. Na parkingu je još manje kola nego pre. Mame i dalje nema.

Nekoliko vrata dalje od Rozinog kafea, prestajem da trčim. Naslanjam se na izlog prodavnice kućnih ljubimaca, pokušavam da dođem do daha. Onda se naginjem napred, s rukama na kolenima, u nadi da ću se usporiti pre nego što ona naiđe.

Nemoguće. Zato što mi misli jure dalje, bez obzira na to što su mi se noge zaustavile. Srozam se niz hladno staklo, savijenih kolena, trudeći se iz sve snage da zadržim suze.

Vreme ističe. Ona će uskoro biti ovde.

Duboko udišem, pridižem se, odlazim do *Rozi* i otvaram vrata.

Topao vazduh izleće napolje, miriše na mešavinu masti od hamburgera i šećera. Unutra su tri od pet separea pored zida zauzeti. U jednom momak i devojka piju šejk i gutaju kokice iz *Krestmonta*. U druga dva su srednjoškolci koji uče. Udžbenici prekrivaju stolove, ostavljajući taman dovoljno prostora za pića i kutiju pomfrita. Srećom, najdalji separe je prazan. To nije pitanje koje moram da razmatram, hoću li sesti tamo ili ne.

Na jednom fliperu je cedulja s rukom ispisanom porukom: U KVARU. Maturant koga znam iz viđenja stoji pred drugim aparatom i čepa.

Kao što je Hana predložila, sedam za prazan šank.

Iza šanka čovek u beloj kecelji razvrstava pribor za jelo u dva plastična kadice. Klima mi glavom. „Zovi kad smisliš.“

Vadim meni između dva metalna držača za salvete. Prednja strana menija priča dugačku priču o *Rozi*, s crno-belim slikama iz poslednje četiri decenije. Okrećem ga, ali mi ništa ne izgleda primamljivo. Sada ne.

Petnaest minuta. Toliko je Hana rekla da se čeka. Petnaest minuta, a onda ću naručiti.

Nešto nije bilo u redu kada je mama pozvala. Nešto nije bilo u redu sa mnom i znam da je ona to čula u mom glasu. Dok bude dolazila, hoće li preslušati kasete da otkrije razlog?

Kakav sam ja idiot. Trebalo je da joj kažem da ću ja doći po njih. Pošto nisam, sad moram da čekam da saznam.

Momak koji je jeo kokice traži ključ od ve-cea. Covek za pultom pokazuje na zid. S mesinganih kuka vise dva ključa. Na jednom je zakačen plavi plastični pas. Na drugom ružičasti slon. Momak uzima plavog psa i odlazi hodnikom.

Pošto je smestio plastične kadice ispod šanka, čovek odvrće poklopce na desetini slanika, ne obraćajući pažnju na mene. I to je u redu.

„Jesi li već naručio?”

Okrećem se. Mama sedi na stolici pored mene i vadi meni. Pored nje, na šanku, nalazi se Hanina kutija. „Ostaćeš?”, pitam.

Ako ostane, možemo da razgovaramo. Ne smeta mi. Bilo bi dobro da privremeno oslobodim misli. Da predahnem.

Gleda me u oči i osmehuje se. Onda stavlja ruku na stomak i prisiljava osmeh da se pretvori u mrštenje. „Mislim da to nije najbolja ideja.”

„Mama, ti nisi debela.”

Gura kutiju s kasetama ka meni. „Gde ti je drug? Zar nisi rekao da radiš s nekim?”

Tako je. Skolski zadatak. „Morao je, znaš, u ve-ceu je.” Njene oči su prošle kraj mene, iznad mog ramena, samo na trenutak. I možda grešim, ali mislim da je proverila jesu li oba ključa okačena na zidu. Hvala bogu da nisu bila.

„Jesi li poneo dovoljno para?”, pita.

„Za šta?”

„Da nešto pojedеш.” Vraća svoj meni na mesto pa onda dobuje noktima po mom meniju. „Šejk od čokolade im je božanstven.”

„Ti si bila ovde?” Pomalo sam iznenađen. Nikada ranije nisam video odrasle kod *Rozi*.

Mama se smeje. Stavlja mi ruku na glavu i palcem mi ispravlja bore na čelu. „Nemoj toliko da se čudiš. Ovo mesto postoji oduvek.” Vadi novčanicu od deset dolara i stavlja je na kutiju. „Naruči šta hoćeš, ali popij jedan čokoladni šejk za mene.”

U trenutku kada ona ustaje, vrata ve-cea se uz škripu otvaraju. Okrećem glavu i vidim momka kako kači plavi ključ. Izvinjava se devojci što ga je toliko čekala i ljubi je u čelo pre nego što će se sesti. „Klej?”, kaže mama.

Pre nego što ću se okrenuti, sklapam oči samo na tren i udišem. „Da?”

Usiljeno se osmehuje. „Nemoj dugo da ostaneš.” Ali to je povređen osmeh.

Ostale su još četiri kasete. Sedam priča. A i dalje važi pitanje gde je moje ime?

Gledam je u oči. „Možda će potrajati.” Onda obaram pogled. Ka meniju. „Radimo zadatak za školu.”

Ništa ne kaže, ali je krajičkom oka vidim kako stoji tamo. Diže ruku. Sklapam oči i osećam njene prste kako mi dodiruju teme a onda klize niz vrat. „Čuvaj se”, kaže. Klimam glavom. I ona odlazi.

Dižem poklopac s kutije i odmotavam plastiku s mehurićima. Kasete nisu dirane.

Svačiji omiljeni predmet... dobro, svačiji omiljeni obavezni predmet je... veština komunikacije. To je kao neka vrsta neizbornog izbornog predmeta. Svako bi ga odabrao čak i da nije obavezan zato što je to jedna tako laka petica.

A najčešće je i zabavan. Ja bih ga odabrao samo zbog toga.

Ima veoma malo domaćeg, a ne zaboravite ni dodatne poene za učešće na času. Mislim, ohrabruju vas da pričate na času. Šta tu ima da se ne voli?

Saginjem se, uzimam ranac i dižem ga na stolicu na kojoj je do malopre sedela mama.

Pošto sam se sve više osećala kao izgnanik, veština komunikacije je bila moje utočište u školi. Kada god bih ušla u tu učionicu, dolazilo bi mi da snažno raširim ruke i viknem: „Puj za mene!”

Umotavam u plastiku tri kasete koje sam već preslušao i vraćam ih u kutiju. Gotovo. Završeno.

Jedan čas svakog dana nije vam bilo dozvoljeno da me dodirujete niti da mi se podrugljivo smežete iza leđa bez obzira na poslednje glasine. Gospođa Bredli nije volela ljude koji se podrugljivo smeju.

Otvaram najveći džep na rancu i guram Haninu kutiju unutra.

To je bilo pravilo broj jedan, prvog dana. Ako se neko podrugljivo smeje bilo čemu što neko drugi kaže, mora gospođi Bredli da kupi čokoladicu snikers⁴. A ako se posebno prostački smeje, duguje joj king saiz sniker.

Na šanku, pored vokmena i čokoladnog šejka mami u čast, nalaze se sledeće tri kasete.

Svi su ih kupovali bez rasprave. Toliko su svi poštovali gospođu Bredli. Niko je nije optuživao da se samo na njih okomila, zato što to nikad nije radila. Ako bi rekla da ste se podrugljivo smejali, to je značilo da stvarno i jeste. I vi ste to znali. Sutradan bi je na klupi čekao snikers.

A šta ako ga ne bi bilo? Ne znam.

Uvek jeste.

Uzimam sledeće dve kasete, plavim lakom za nokte obeležene brojevima devet i deset, jedanaest i dvanaest, pa ih sakrivam u unutrašnji džep jakne.

Gospođa Bredli je govorila da od svih predmeta najviše voli da drži časove veštine komunikacije - ili da na njima bude moderator, kako se izražavala. Svakog dana smo čitali kratak članak pun statistike i primera iz stvarnog života.

Onda smo raspravljali.

Poslednja kasete, sedma, na jednoj strani ima broj trinaest a na drugoj ništa. Tu kasetu ubacujem u zadnji džep farmerki.

Siledžije. Droga. Doživljaj sebe. Odnosi. Na veštini komunikacije sve je bilo dozvoljeno. Zbog čega su se, naravno, mnogi drugi profesori bunili. Govorili su da je to gubljenje vremena. Želeli su da nas uče čvrstim, opipljivim činjenicama. Čvrste, opipljive činjenice su mogli da shvate.

Farovi blešte kroz Rozin izlog i ja žmirkam dok ne prođu.

Želeli su da nas nauče šta x znači u odnosu na π umesto da nam pomognu da bolje shvatimo sebe i jedni druge. Želeli su da znamo kada je potpisana Magna karta - da ne spominjemo šta je ona - umesto da raspravljamo o kontracepciji.

Imamo seksualno vaspitanje, ali to je loš vic.

Što je značilo da se svake godine na sastancima za budžet veština komunikacije nalazi na panju. I svake godine gospođa Bredli i drugi profesori dovode đake pred školski odbor s primerima o tome kako su im ti časovi koristili.

Dobro, mogla bih ovako zauvek, da branim gospođu Bredli. Ali na tom času se nešto desilo, zar ne? Inače zašto biste me slušali kako o njemu pričam?

Nadam se da će se posle mog malog incidenta veština komunikacije dogodine nastaviti.

Znam, znam. Mislili ste da ću reći nešto drugo, zar ne? Mislili ste da ću reći da čas treba ukinuti ako je već uticao na moju odluku. Ne treba.

Niko u školi ne zna ovo što ću vam reći. A nije sam čas odigrao ulogu. Čak i da nikada nisam išla na veštinu komunikacije, ishod bi verovatno bio isti.

Ili ne bi.

Valjda je to i poenta svega. Niko zasigurno ne zna koliko uticaja ima na život drugih ljudi. Cesto nemamo pojma. Svejedno, ipak guramo.

Mama je bila u pravu. Sejk je sjajan. Savršena mešavina sladoleda i čokolade.

A ja sam kreten što ovde sedim i uživam u njemu.

Na kraju učionice gospode Bredli stajala je metalna polica za knjige. Od onih što se okreću. U kakvima stoje džepna izdanja u samoposluzi. Samo što na toj polici nikada nije bilo knjiga. Umesto toga je na početku godine svaki đak dobijao papirnu kesu koju će ukasiti krejonima, nalepnicama i pečatima. Onda smo otvarali kese i kačili ih na policu lepljivom trakom.

Gospođa Bredli je znala kako je ljudima teško da jedni drugima kažu nešto lepo, pa je smislila način da anonimno kažemo šta osećamo.

Jeste li bili zadivljeni što je neko tako otvoreno govorio svojoj porodici? Ubacite cedulju u njegovu kesu pa mu to i recite.

Jeste li shvatili nečiju zabrinutost zbog toga što će pasti iz istorije? Napišite joj cedulju. Recite joj da ćete misliti na nju dok budete učili za predstojeći kontrolni.

Je li vam se dopao njegov nastup u školskoj predstavi? Dopala vam se njena nova frizura?

Imala je novu frizuru. Na slici iz Monea, Hanina kosa bila je dugačka. Tako je ja uvek zamišljam. Čak i sada. Ali nije takva bila na kraju.

Ako možete, recite im sve to u lice. Ako ne možete, napišite im poruku i oni će se osećati potpuno isto. Koliko ja znam, niko nikada nije u nečijoj torbi ostavio zlobnu ili podrugljivu poruku. Previše smo poštovali gospođu Bredli da bismo to učinili.

Dakle, Zak Demsi, koji je tvoj izgovor?

Šta? Šta se desilo?

O, Gospode. Dižem pogled i vidim da pored mene stoji Toni, s prstom na dugmetu pauza.

„Je li ovo moj vokmen?”

Ništa ne kažem, zato što ne mogu da protumačim izraz njegovog lica. To nije bes, mada jesam ukrao njegov vokmen.

Zbunjenost? Možda. Ali ako jeste zbunjenost, nije samo ona. To je isti izraz koji sam video kada sam mu pomogao oko kola. Kada je gledao mene umesto da osvetljava ocu.

Nemir. Zabrinutost.

„Toni, hej.”

Skidam slušalice s ušiju i stavljam ih oko vrata. Vokmen. Da, pitao me je za vokmen. „Jeste. Bio ti je u kolima. Video sam ga kad sam ti pomagao danas. Mislio sam da sam te pitao da ga pozajmim.”

Kakav sam ja idiot.

Toni spušta ruku na šank i seda na stolicu pored mene. „Izvini, Klej”, kaže. Gleda me u oči. Da li vidi kako sam užasan lažov? „Otac me ponekad potpuno sludi. Siguran sam da si pitao i da sam ja zaboravio.”

Pogled mu se spušta na žute slušalice oko mog vrata, pa onda prati dugački kabl do kasetofona na pultu. Molim se da me ne pita šta slušam.

Kad se uzmu u obzir i Toni i moja mama, danas mnogo lažem. A ako me bude pitao, moraću ponovo.

„Samo ga vrati kada završiš”, kaže. Ustaje i stavlja mi ruku na rame. „Zadrži ga koliko god ti treba.”

„Hvala.”

„Nema potrebe da žuriš”, kaže. Uzima meni između držača za salvete, odlazi do praznog separea iza mene i seda.

Ne brini, Zak. Nikada nisi ostavio ništa ružno u mojoj torbi. To znam. Ali ono što jesi uradio bilo je gore.

Po onome što znam, Zak je dobar momak. Previše stidljiv da bi ljudi čak i želeli da tračaju o njemu.

Hana Bejker mu se uvek sviđala, isto kao i meni

Ali prvo, hajde da se vratimo nekoliko nedelja. Da se vratimo... kod Rozi.

Želudac mi se čvrsto steže, kao kada izvodite poslednji trbušnjak u seriji. Sklapam oči i usredsređujem se na vraćanje u normalu. Već satima se nisam osetio normalno. Čak su mi i očni kapci topli. Kao da mi se čitavo telo bori protiv bolesti.

Samo sam sedela tamo, u separeu u kome me je Markus ostavio, i zurila u praznu čašu od šejka. Njegova strana klupice verovatno je bila još topla, zato što je on otišao pre samo nekoliko trenutaka. Kada se pojavio Zak. Pa je seo.

Otvaram oči i vidim niz praznih barskih stolica na ovoj strani pulta. Na jednoj od tih stolica, možda baš ovoj, sedela je Hana kada je došla. Sama. Onda je stigao Markus i odveo je u separe.

Moj pogled prati šank sve do flipera u suprotnom kraju lokala, a onda do njihovog separea. Prazan je.

Pretvarala sam se da ga ne primećujem. Ne zato što sam imala nešto protiv njega, već zato što su mi srce i vera u ljude bili u procesu rušenja. To rušenje mi je stvorilo vakuum u grudima. Kao da mi je svaki živac u telu venuo i skupljao se, povlačio se iz prstiju na rukama i nogama. Povlačio se i nestajao.

Oči mi gore. Pružam ruku i klizim šakom niz orošenu čašu od šejka. Ledene kapljice mi se lepe za kožu pa prelazim mokrim prstima preko očnih kapaka.

Sedela sam. I razmišljala. A što sam više razmišljala, spajajući događaje svog života, to mi je srce dublje propadalo.

Zak je bio fin. Puštao me je da ga ignorišem sve dok to nije postalo gotovo komično. Znala sam da je tu, naravno. Doslovno je zurio u mene. Na kraju se melodramatski nakašljao.

Digla sam ruku na sto i dodirnula stopicu čaše. To je bio jedini znak da ga slušam koji će dobiti.

Privlačim svoju čašu i okrećem kašiku unutra u sporim krugovima, omekšavam ono što je ostalo na dnu.

Upitao me jesam li dobro i ja sam se prisilila da klimnem glavom, ali oči su mi i dalje zurile u staklo - kroz staklo - u kašiku. Nastavljala sam da mislim, iznova i iznova: Je li ovakvo osećanje kada čovek gubi razum?

*„Žao mi je“, rekao je. „Zbog onoga što se desilo, šta god da je bilo.“
Osećala sam da mi glava i dalje klima kao da je na debelim oprugama, ali nisam mogla da se nateram da mu kažem kako cenim to što mi je rekao.*

Ponudio je da me časti još jednim šejkom, ali ja nisam odgovarala. Jesam li bila nesposobna da govorim? Ili samo nisam želela da pričam? Ne znam. Jednim delom sam mislila da mi se nabacuje - spreman da iskoristi to što sam sada sama da bi me pozvao da izađemo. Nisam u to sasvim verovala, ali zašto bih imala poverenja u njega?

Kelnerica je spustila moj račun i odnela praznu čašu. Uskoro, pošto od mene ništa nije dobijao, Zak je ostavio nekoliko dolara na stolu i vratio se svojim drugovima.

Nastavljam da mešam čokoladni šejk. Jedva da ga je malo ostalo, ali ne želim da mi odnesu čašu. Ona mi daje razlog da ovde sedim. Da ovde ostanem.

Oči su počele da mi se pune suzama, ali nisam mogla da odvojim pogled od malog mokrog kruga na mestu gde je bila čaša. Ako bih pokušala da izgovorim jednu jedinu reč, pukla bih.

Ili sam već bila pukla.

Nastavljam da mešam.

Ovo mogu da vam kažem: za tim stolom, najgore misli na svetu prvi put su mi došle u glavu. Tu sam prvo počela da razmišljam o... da razmišljam... o reči koju još ne mogu da izgovorim.

Znam da si pokušao da mi pritekneš u pomoć, Zak. Ali svi znamo da to nije razlog zašto si na ovoj kaseti. Zato imam još jedno pitanje pre nego što nastavimo. Kada pokušaš nekoga da spaseš i otkriješ da ne možeš do njega da dopreš, zašto bi mu se onda svetio?

Poslednjih nekoliko dana, ili nedelja, ili koliko god da je potrebno da ove kasete stignu do tebe, Zak, verovatno si mislio da to niko neće otkriti.

Spuštam lice u šake. Koliko to tajni može postojati u jednoj školi?

Verovatno ti je pozlilo kada si čuo šta sam uradila. Ali što je više vremena prolazilo, to si se bolje osećao. Jer što je prolazilo više vremena, veći su bili izgledi da je tvoja tajna umrla sa mnom. Niko nije znao. Niko nikada neće otkriti.

Ali sada hoćemo. A u stomaku mi je još mu cnije.

Da te pitam, Zak, jesi li to mislio da sam te kod Rozi odbila? Hoću da kažem, nisi uopšte stigao da me pitaš da izađemo, pa tako zvanično nisam mogla da te odbijem, je li tako? Pa u čemu je bila stvar? U sramoti?

Da pogađam. Rekao si drugovima da gledaju dok me muvaš... a ja uopšte nisam reagovala.

Ili je to bio izazov? Neko ti je ponudio opkladu da mi priđeš?

Ljudi su umeli to da rade. I mene je nedavno neko cikao da sto posto neću smeti da pitam Hanu Bejker da iza đemo. Kadio je s nama oboma u *Krestmontu*. Znao je da mi se ona dopada i da nikako nisam smogao petlju da je pitam.

Takođe je znao da poslednjih meseci Hana jedva da je i sa kim pričala, zbog čega je to bio dvostruki izazov.

Kada sam se trgnula iz ošamućenosti, a pre nego što sam otišla, malo sam prisluškiivala tebe i tvoje drugove. Zadirkiivali su te što nisi dobio sudar za koji si im rekao da je garantovan.

Moram da ti odam poštovanje kada ga zaslužuješ, Zak. Trebalo je da se vratiš drugovima i kažeš: „Hana je frik. Gledajte je samo. Kako bulji u prazno.“

Umesto toga, prihvatio si zavatlavanje.

Ali sigurno imaš dugačak fitilj, postajao si sve ljući - shvatao si to sve ličnije - što si duže razmišljao o mojoj oduzetosti. Odlučio si da mi se osvetiš na najdetinjastiji način.

Krao si iz moje kесе s porukama ohrabrenja.

Kako je to jadno.

Kako sam saznala? Prosto je, stvarno. Svi drugi su dobijali cedulje. Svi! Čak i za najbeznačajnije stvari. Svaki put kad bi se neko ošišao dobio bi koliko god hoćeš cedulja. Na tim časovima je bilo ljudi koje sam smatrala za prijatelje, koji bi mi sigurno nešto stavili u kesu pošto sam odsekla skoro svu kosu.

Kada je prvi put prošla s onoliko kraćom kosom pored mene u hodniku, nisam uspeo da ne zinem. A ona je skrenula pogled. Iz navike je pokušala da skloni kosu s lica, iza ušyu, ali kosa je bila prekratka i stalno je padala napred.

Kad malo bolje razmislim, ošišala sam se istog dana kada smo se Markus Kuli i ja našli kod Rozi.

Hej! To je baš uvrnuto. Svi oni znaci upozorenja na koje nam kažu da pazimo, svi su istiniti. Otišla sam pravo od Rozi na šišanje. Bila mi je potrebna promena, baš kao što kažu, tako da sam promenila izgled. Jedino nad čime sam i dalje imala vlast.

Neverovatno.

Ona zastaje. Tišina. Samo jedva čujan šum u slušalicama.

Sigurna sam da je škola pozvala psihologe, koji su došli naoružani lecima, da vam kažu koje znake da tražite kod učenika koji možda razmišljaju...

Nova tišina.

Ne. Kao što sam ranije rekla, ne mogu to da izgovorim.

Samoubistvo. Kakva odvratna reč.

Onda sutradan, kada sam videla da mi je kesa prazna, znala sam da se nešto desilo. Bar sam mislila da se nešto desilo. Prvih meseci na tom času dobijala sam možda četiri ili pet poruka. Ali odjednom, posle groznog šišanja... ništa.

I tako sam posle šišanja čekala nedelju dana.

Onda dve nedelje.

Onda tri nedelje.

Ništa.

Guram čašu preko pulta i gledam čoveka kraj kase. „Možete li ovo da odnesete?“

Bilo je vreme da otkrijem šta se dešava. Zato sam napisala poruku sama sebi.

On mi upućuje hladan pogled dok odbrojava kusur. Devojka na njegovoj strani kase me takođe gleda. Dodiruje uši. Slušalice. Preglasno govorim.

„Izvinite“, šapućem. Ili možda uopšte ne izgovaram naglas.

„Hana“, pisalo je u poruci. „Dopada mi se nova frizura. Izvini što ti to ranije nisam rekla.“ Pa sam još dodala i ljubičastog smajlija.

Da bih izbegla veliki blam koji bi usledio ako bi me neko uhvatio kako sama sebi šaljem poruku, takođe sam napisala i poruku za kesu pored moje. Posle časa sam otišla do police za knjige i vrlo očigledno ubacila poruku u tu drugu kesu. Onda sam kao uzgred prešla rukom po unutrašnjosti moje kесе, kobajagi tražeći poruke. Kažem „kobaja-gi“ zato što sam znala da će biti prazna.

A sutradan? U mojoj kesi nije bilo ničega. Poruka je nestala.

Možda to tebi, Zak, nije delovalo kao nešto krupno, ali se nadam da sada shvataš. Moj svet se rušio. Te poruke su mi bile potrebne. Bila mi je potrebna sva nada koju su te poruke možda pružale.

A ti? Ti si oteo tu nadu. Odlučio si da je ne zaslužujem.

Sto duže slušam ove kasete, to više osećam da je poznajem. Ne Hanu iz prošlih nekoliko godina, već onu iz prošlih nekoliko meseci. To je Hana koju počinjem da shvatam. Hana na kraju.

Poslednji put kada sam se našao tako blizu nekome, nekome ko sporo umire, bilo je one noći na žurci. One noći kada sam video dva automobila kako se sudaraju na mračnoj raskrsnici.

Nisam tada, kao sad, bio svestan da umiru.

I tada je, kao i sad, u blizini bilo mnogo ljudi. Ali šta su mogli da urade? Ti ljudi što su stajali oko automobila pokušavajući da smire vozača, čekajući kola hitne pomoći, jesu li išta mogli da urade?

Ljudi koji su prolazili kraj Hane u hodnicima, ili sedeli pored nje na časovima, šta su oni mogli da urade?

Možda je onda, kao i sada, već bilo prekasno.

Dakle, Zak, koliko si poruka uzeo? Koliko je bilo poruka koje nikada nisam uspela da pročitam? A jesi li ih ti pročitao? Nadam se da jesi. Bar neko bi trebalo da zna šta ljudi zaista misle o meni.

Osvrćem se preko ramena. Toni je i dalje tamo, žvaće pomfrit i sipa kečap na hamburger.

Priznajem, nisam se mnogo otvarala u tim razgovorima na času, ali kada bih se otvorila, je li mi neko zahvaljivao tako što bi mi ubacio poruku u kesu? To bi bilo lepo znati. Zapravo, to bi me možda ohrabrilo da se još više otvorim.

Ovo nije pošteno. Da je Zak imao bar nekog pojma o tome kroz šta Hana prolazi, siguran sam da joj ne bi krao poruke.

Onog dana kada je nestala poruka koju sam napisala sama sebi, stajala sam pred vratima učionice započevši razgovor s jednom devojkom s kojom nikada ranije nisam pričala. Izvirivala sam joj preko ramena svakih nekoliko sekundi, posmatrajući druge đake kako traže poruke po svojim kesama.

To je sigurno izgledalo kao sjajna zabava, Zak.

Tada sam te i uhvatila. Jednim jedinim prstom dodirnuo si vrh moje kесе i nagnuo je taman toliko da virneš unutra.

Ništa.

Zatim si pošao ka vratima a nisi ni pogledao u svoju kesu, što mi je bilo veoma zanimljivo.

Čovek iza pulta uzima moju čašu, pa briše pult krpom umrljanom od čokolade.

Naravno, to ništa nije dokazivalo. Možda si samo voleo da vidiš ko dobijaporuke a ko ne... s posebnim osvrtom na mene.

I tako sam sutradan otišla u učionicu gospođe Bredli za vreme odmora za ručak. Uzela sam svoju kesu s police i zalepila je malecnim komadom lepljive trake. Unutra sam stavila malu poruku presavijenu nadvoje.

Kad se čas završio ponovo sam čekala napolju i posmatrala, samo što ovog puta nisam razgovarala ni sa kim. Samo sam gledala.

Savršena nameštaljka.

Dodirnuo si ivicu moje kese, video poruku i zavukao ruku unutra. Kesa je pala na pod a ti si pocrveneo kao bulka, ali si se sagnuo i ipak je podigao. A moja reakcija? Neverica. Hoću da kažem, videla sam svojim očima, čak sam to i očekivala. Ipak nisam mogla da verujem.

Mada sam prvobitno bila odlučila da te raskrinkam na licu mesta, odskočila sam - sklonila se s vrata.

Ti si brže-bolje izašao... i eto. Tako smo se našli licem u lice. Oči su me pekle dok sam te gledala. Onda sam odvojila pogled i spustila glavu. A ti si odjurio niz hodnik.

Nije želela da joj on objašnjava. Nije bilo objašnjenja. Videla je sopstvenim očima.

Pošto si se našao na pola hodnika, i dalje brzo hodajući, videla sam da ideš oborenog pogleda, kao da nešto čitaš. Moju poruku? Da.

Okrenuo si se samo na tren da vidiš gledam li te. U tom trenutku sam strepela. Hoćeš li mi prići i izviniti se? Hoćeš li vikati na mene?

Odgovor? Ništa od toga. Samo si se okrenuo i produžio, sve bliže vratima koja vode napolje, bliže bekstvu.

I dok sam tako stajala u hodniku - sama - pokušavajući da razumem šta se to upravo i zašto desilo; shvatila sam istinu: nisam bila vredna objašnjenja - čak ni reakcije. U tvojim očima ne, Zak.

Zastaje.

Vi ostali što slušate, poruka je bila upućena lično Zaku. Možda je on sada vidi kao uvod u ove snimke. Zato što u njoj priznajem da sam u

tački svog života kada mi je zaista potrebno svako ohrabrenje koje bi bilo ko mogao da mi pruži. Ohrabrenje... koje je on ukrao.

Ugrizam se za palac, smirujem poriv da preko ramena pogledam Tonija. Pita li se on šta to slušam? Da li ga je briga?

Nisam to mogla više da trpim. Shvatate, nema samo Zak spor fitilj.

Viknula sam za njim: „Zašto?”

U hodniku uvek ima nekoliko ljudi koji idu od učionice do učionice. Svi su poskočili. Ali samo je jedan zastao. I stajao je tamo, okrenut ka meni, gurajući moju poruku u zadnji džep.

Urlala sam tu reč iznova i iznova. Suze, koje su napokon navrle, lile su mi niz lice. „Zašto? Zašto, Zak?”

Čuo sam za to. Kako je Hana pukla bez ikakvog razloga, izblamirala se pred tolikim ljudima.

Nisu bili u pravu. Bilo je razloga.

Dakle, pređimo na ono lično. U duhu otvaranja - potpunog ispovedanja - iznosim vam sledeće: Moji roditelji me vole. Znam da me vole. Ali odnedavno nam nije baš lako. Već oko godinu dana. Još otkako se znate već šta otvorilo van grada.

Sećam se toga. Hanini roditelji su svake noći bili na vestima, upozoravali su da će otvaranje ogromnog tržnog centra pozatvarati mnoge radnje u gradu. Govorili su da u njima više niko neće kupovati.

Kada se to desilo, moji roditelji su postali daleki. Odjednom su imali mnogo briga. Mnogo pritisaka da spoje kraj s krajem. Hoću da kažem, razgovarali su sa mnom, ali ne kao pre.

Kada sam se ošišala, mama nije ni primetila.

A koliko sam ja znala - hvala ti, Zak - nije primetio niti iko u školi.

Ja sam primetio.

Gospođa Bredli je u učionici takođe imala papirnu kesu. Visila je s kesama nas ostalih na obrtnoj polici. Mogli smo da je koristimo - a ona je to ohrabrivala - da stavljamo poruke o njenom vođenju časova.

I kritičke i one druge. Takođe je želela da predložimo teme za buduće razgovore.

To sam i uradila. Napisala sam poruku gospođi Bredli koja je glasila: „Samoubistvo. To je nešto što mi se vrti po glavi. Ne preterano ozbiljno, ali razmišljala sam o tome.”

To je poruka. Od reči do reči. A znam da tako glasi od reči do reči zato što sam je napisala desetinu puta pre nego što sam je ubacila. Napisala bih je, pa bacila, napisala, zgužvala, bacila.

Ali pre svega, zašto sam je pisala? Postavljala sam sebi to pitanje svaki put kada bih redala slova na novom listu hartije. Zašto sam pisala tu poruku? To je bila laž. Nisam o tome razmišljala. Ne zaista. Ne detaljno. Misao bi mi došla u glavu a ja bih je izbacila.

Samo što sam je često izbacivala.

To jeste bila tema o kojoj nikada nismo pričali na časovima. I bila sam sigurna da nisam ja jedina o tome razmišljala, je li tako? Pa zašto onda da ne razgovaramo o tome kao grupa?

Ili je možda, negde duboko, postojalo još nešto. Možda sam želela da neko provali ko je napisao poruku i da mi krišom pritekne u pomoć.

Možda. Ne znam. Dobro sam pazila da se ne odam.

Frizura. Skretanje pogleda u hodniku. Bila si pažljiva, ali su se znaci ipak videli. Mali znaci. Ipak su se videli.

A onda, tek tako, ponovo si bila ona stara.

Samo sam se pred tobom odala, Zak. Znao si da sam ja napisala tu poruku u kesi gospode Bredli. Sigurno si znao.

Izvadila ju je iz kese i pročitala dan pošto sam te uhvatila. Dan pošto sam pršla u hodniku.

Nekoliko dana pre nego što je progutala tablete, Hana je ponovo bila ona stara. Pozdravljala se sa svima na hodnicima. Gledala nas je u oči. Sve je izgledalo tako drastično zato što su prošli meseci otkako se poslednji put tako ponašala. Kao prava Hana.

Ali ti nisi ništa uradio, Zak. Čak ni pošto je gospođa Bredli načela tu temu, nisi uradio ništa da pomogneš.

Delovalo je tako drastično, zato što i jeste bilo.

Dakle šta sam želela da dobijem na tom času? Uglavnom sam želela da čujem šta ostali imaju da kažu. Njihove misli. Njihova osećanja.

I čoveče, ne da su mi rekli.

Neko je rekao kako je teško pomoći ako se ne zna zašto čovek želi da se ubije.

I da, uzdržala sam se da kažem: „A šta ako je žensko? ”

Onda su ostali počeli da ubacuju.

„Ako su usamljeni, možemo ih pozvati da sednu s nama za ručkom.“

„Ako je stvar u ocenama, možemo da im pomognemo oko zadataka.“

„Ako su problemi kod kuće, možda možemo... ne znam... da im nađemo terapiju ili tako nešto.“

A ipak sve što su rekli - sve! - bilo je obojeno nekakvom ljutnjom.

Onda je jedna devojka, njeno ime ovde nije važno, rekla ono što su svi drugi mislili. „Kao da onaj ko je napisao tu poruku samo želi da privuče pažnju. Da ta osoba ozbiljno misli, rekla bi nam ko je.“

Gospode. Nije bilo šanse da se Hana otvori u toj učionici.

Nisam mogla da verujem.

Gospodi Bredli su u prošlosti u kesu ubacivali predloge za razgovore o abortusu, nasilju u porodici, varanju - varanju u vezi, varanju na ispitima. Niko nije zahtevao da zna ko je pokrenuo te teme. Ali iz nekog razloga, odbili su da o samoubistvu pričaju bez tačnih detalja.

Gospođa Bredli je desetak minuta navodila statistike - lokalne statistike - koje su nas sve iznenadile. Zato što smo maloletnici, rekla je, ako se samoubistvo ne desi na javnom mestu, u prisustvu svedoka, o njemu verovatno neće javiti u vestima. A nijedan roditelj ne želi da ljudi znaju kako je njegovo dete, dete koje je on podigao, oduzelo sebi život. Zato ljude često navode da misle kako je reč o nesrećnom slučaju. Loše je u svemu tome što niko ne zna šta se zaista dešava s ljudima u njihovom gradu.

Bez obzira, na času nikada nije započela prava rasprava.

Jesu li samo bili preterano znatiželjni, ili su stvarno mislili da će najbolje pomoći ako znaju sve detalje? Nisam sigurna. Možda pomalo od oboje.

Na prvom času kod gospodina Portera, stalno sam je gledao. Da je neko pomenuo temu samoubistva, možda bi nam se pogledi susreli i možda bih ja to video.

Iskreno, ne znam ni šta bi mogli da kažu da me okrenu u jednom ili drugom pravcu. Zato što možda jesam bila sebična.

Možda sam stvarno samo tražila pažnju. Možda sam samo želela da ljudi raspravljaju o meni i mojim problemima.

Na osnovu onoga što mi je rekla na žurci, sigurno bi želela da to vidim. Pogledala bi me pravo u oči, moleći se da vidim.

Ili sam možda želela da neko upre prstom u mene i kaže: „Hana. Razmišljaš o samoubistvu? Molim te nemoj to da uradiš, Hana. Molim te?”

Duboko unutra, međutim, istina je da sam jedino ja to govorila. Duboko u meni, to su bile moje reči.

Na kraju časa gospođa Bredli je razdelila letak s naslovom Znaci upozorenja o osobi sa samoubilačkim namerama. Pogađajte šta je bilo u prvih pet?

„Nagla promena izgleda.”

Cupnula sam krajeve svoje nedavno ošišane kose.

Ha. Ko bi rekao da sam toliko predvidljiva?

Trljajući bradu o rame krajičkom oka vidim Tonija, koji i dalje sedi u separeu. Hamburgera više nema, a uglavnom ni pomfrita. Sedi tamo potpuno nesvestan onoga kroz šta ja prolazim.

Otvaram vokmen, vadim kasetu broj četiri i okrećem drugu stranu.

KASETA 4: STRANA B

Da li biste želeli sposobnost da čujete tuđe misli?

Naravno. Svako na to pitanje odgovara potvrdno, sve dok malo bolje ne razmisli.

Naprimera, šta ako bi drugi ljudi mogli da čuju vaše misli? Šta ako bi mogli da čuju vaše misli... baš ovog trenutka?

Čuli bi zbrku. Frustraciju. Čak i nešto besa. Čuli bi reci mrtve devojke kako mi teku kroz glavu. Devojke koja, iz nekog razloga, mene krivi za svoje samoubistvo.

Ponekad ni sami ne shvatamo sopstvene misli. Ponekad čak nisu ni istinite - ne predstavljaju naša istinska osećanja ali nam ipak teku kroz glavu, zato što su zanimljive.

Podešavam postolje za salvete preda mnom sve dok u uglačanom metalu ne ugledam Tonijev separe. Toni se naslanja i briše ruke salvetom.

Ako biste mogli da čujete misli drugih ljudi, čuli biste štošta potpuno istinito, ali takođe i mnogo šta potpuno nasumično. A ne biste ih razlikovali. Od toga biste poludeli. Šta je istina? Šta nije? Milion ideja, ali šta one znače?

Pojma nemam o čemu Toni razmišlja. Ni on nema pojma o čemu ja razmišljam. Nema predstavu da je glas u mojoj glavi, glas koji dopire kroz ovaj vokmen, glas Hane Bejker.

To je ono što volim u vezi s poezijom. Što je apstraktnija to je bolja. Ono kada niste sigurni o čemu to pesnik govori. Možda imate neku ideju, ali ne možete biti sigurni. Ne sto posto. Svaka reč, pažljivo odabrana, mogla bi da ima milion različitih značenja. Je li to zamena - simbol - neke druge ideje? Uklapa li se u veću, skriveniju metaforu?

Ovo je osma osoba, Hana. Ako je ovo o poeziji, onda nije o meni. A do kraja ima samo još pet imena.

Mrzela sam poeziju sve dok me neko nije naučio da je cenim. Rekao mi je da poeziju posmatram kao zagonetku. Na čitaocu je da dešifruje kod, ili reči, na osnovu svega što zna o životu i osećanjima.

Da li je pesnik koristio crveno da simbolizuje krv? Bes? Požudu? Ili su kolica prosto crvena zato što je crveno zvučalo bolje od crnog?

Te pesme se sećam. S engleskog. Posle je bila velika rasprava o značenju crvenog. Nemam pojma šta smo na kraju zaključili.

Isti onaj ko me je naučio da cenim poeziju takođe me je naučio vrednosti pisanja poezije. Iskreno, nema boljeg načina od poezije da istražite svoja osećanja.

Ili od kasete.

Ako ste besni, ne morate da napišete pesmu koja se bavi uzrokom vašeg besa, ali to mora biti besnapesma. Zato samo napred... napišite neku. Znam da ste bar pomalo besni na mene.

Pošto ste završili pesmu, rastumačite je kao da ste je našli odštampanu u čitanci i da ne znate baš ništa o njenom autoru. Rezultati mogu biti čudesni... i strašni. Ali to je uvek jeftinije nego poseta psihologu.

Time sam se neko vreme bavila. Poezijom, ne odlascima psihologu.

Možda bi psiholog pomogao, Hana.

Kupila sam svesku sa spiralom da držim sve svoje pesme na jednom mestu. Nekoliko dana nedeljno odlazila sam posle škole Kod Monea da napišem pesmu ili dve.

Moji prvi pokušaji bili su prilično žalosni. Nije bilo mnogo dubine ni prefinjenosti. Bili su prilično jednostavni. Ipak, neke su ispale sasvim dobro. Bar se meni tako čini.

A onda, ni ne trudeći se da to uradim, upamtila sam prvu pesmu iz te sveske. I koliko god pokušavala, ni dan-danas ne mogu da je isteram iz glave. Zato, evo je, za vaše uživanje... ili zabavu

*Da je moja ljubav okean,
kopna ne bi bilo više.
Da je moja ljubav pustinja,
ne bi nikad bilo kiše.
Da je moja ljubav zvezda -
kad je tama, svetlela bi sama.
A da joj narastu krila,
jezdila bi ka visinama.*

Samo napred. Smejte se. Ali dobro znate da biste kupili čestitku na kojoj to piše.

U grudima mi se javlja iznenadan, dubok bol.

Sama ta spoznaja da ću ići Kod Monea da pišem poeziju pomagala je da mi dani budu podnošljiviji. Desilo bi se nešto smešno, šokantno ili bolno a ja bih pomislila: Ovo je materijal za jednu snažnu pesmu.

Preko ramena vidim da Toni izlazi iz lokala. Što me čudi.

Zašto nije stao da se pozdravi.

Za mene su, izgleda, ove kasete oblik poetske terapije.

Gledam kroz staklo Tonija kako seda u svoja kola.

Dok vam pričam ove priče, otkrivam ponešto, o sebi, da, ali i o vama. O svima vama.

Uključuje farove.

Što smo bliži kraju, to otkrivam više veza. Dubokih veza. O nekima sam vam pričala povezujući jednu priču s drugom. A druge, o njima vam uopšte nisam pričala.

Mustang podrhtava dok Toni turira motor. Onda kola polako kreću unazad.

Možda ste čak otkrili neke veze koje ja nisam. Možda ste korak ispred pesnika.

Ne, Hana. Ja jedva uspevam da ne zaostanem.

Kada izgovorim poslednje reči... pa, verovatno ne moje prave poslednje reči, već poslednje reči na ovim kasetama... biće to jedno čvrsto, dobro povezano emocionalno klupko od reči.

Drugim rečima, pesma.

Gledam kroz izlog Tonijeva kola kao u filmu, mustang polako izlazi van ekrana, ali farovi ne blede postepeno, što bi trebalo da se desi ako je nastavio da ide unatraške ili skrenuo. Umesto toga, samo se gase.

Kao da su isključeni.

Sad kad se prisetim, prestala sam da pišem u svesku onda kada sam prestala da želim da upoznam sebe.

Je li on tamo napolju, sedi u kolima i čeka? Zašto?

Ako čujete pesmu koja će vas rasplakati i ne želite više da plačete, više ne slušate tu pesmu.

Samo što ne možete da pobegnute od sebe. Ne možete da odlučite da više ne vidate sebe. Ne možete da odlučite da isključite zvuke u svojoj glavi.

Pošto je Toni ugasio farove, prozori kafea su samo površina crnog stakla. Svako malo, na daljem kraju parkinga, kola prolaze niz drum i tračak svetlosti klizi s jedne strane slakla na drugo.

Ali jedini neprekidni izvor svetla, mada dalek, pojavljuje se u gornjem desnom uglu. Razmazano ružičasto i plavo svetio. Vrh neonske reklame *Krestmonta* koja viri iznad krovova svih radnji oko sebe.

Gospode. Sta bih sve dao da se to leto vrati.

Bilo je tako lako razgovarati s Hanom kad ostanemo sami. Bilo je tako lako smejati se s njom. Ali kada god bi se pojavili drugi ljudi, postajao sam stidljiv. Uzmicao sam. Nisam više znao kako da se ponašam.

U onom malom akvarijumu šaltera, jedina veza s kolegama u predvorju bio je crveni telefon. Nije bilo dugmadi, već samo slušalica. Kada god bih je podigao a Hana mi se javila, obuzimala me je nervoza. Kao da ne zovem s deset metara razdaljine, već da je zovem kod kuće.

„Potreban mi je sitniš“, rekao bih.

„Ponovo?“, odgovorila bi ona, ali uvek s osmehom u glasu. Svaki put sam osećao da mi lice gori od sramote. Zato što sam sitniš tražio mnogo češće kada je ona radila nego kada je radio neko drugi.

Nekoliko minuta kasnije na vratima bi se začulo kucanje i ja bih popravio košulju i pustio je da uđe. S malom kasom u ruci, ona bi se provukla pored mene, bolno blizu, da razmeni nešto mojih novčanica. Ponekad, kada nije bilo mnogo posla, sela bi u moju stolicu i rekla mi da zatvorim vrata.

Kada god bi to učinila, s mukom sam obuzdavao maštu. Jer mada smo bili vidljivi s tri strane, kao atrakcije na vašaru, i mada je to govorila samo zato što nam je bilo zabranjeno da ostavljamo vrata otvorena, u tom tesnom prostoru je svašta moglo da se desi.

Ili sam bar ja to priželjkivao.

Zbog tih trenutaka, koliko god kratkih i retkih, osećao sam se izuzetno posebno. Hana Bejker je odlučila da provede slobodne trenutke sa mnom, a pošto smo na poslu, niko o tome neće ništa misliti. Niko to neće moći pogrešno da tumači.

Ali zašto? Zašto sam se, kada bi nas neko video, pretvarao da to ništa ne znači? Samo radimo, želeo sam da u to poveruju. Ne

družimo se. Samo radimo.

Zašto?

Zato što je Hana bila na lošem glasu. Taj loš glas me je plašio.

Istina je prvi put izbila na videlo pre nekoliko nedelja, na žurci, kad se Hana našla tačno ispred mene. Neverovatan trenutak kada se naizgled sve poklopilo.

Dok sam je gledao u oči, morao sam da joj kažem da mi je žao. Da mi je žao što sam toliko čekao da joj kažem šta osećam.

Na kratak trenutak, bio sam u stanju to da priznam. Njoj. Sebi. Nikad više nisam mogao to da priznam. Sve do sada.

Ali sada je prekasno.

I zato, baš u ovom trenutku, osećam toliko mržnje. Prema sebi. Zaslužujem da budem na ovom spisku. Jer da se nisam toliko bojao svih drugih, možda bih rekao Hani da je nekome stalo. Hana bi možda sada bila živa.

Odvajam pogled od neonskog znaka.

Ponekad bih na putu kući svratila do Monea na toplu čokoladu. Počela bih da radim domaći. Ili bih ponekad čitala. Pesme više nisam pisala.

Bio mi je potreban odmor... od same sebe.

Pomeram na vrat ruku koja mi je bila ispod brade. Dlačice na vratu natopljene su mi znojem.

Samo, volela sam poeziju. Nedostajala mi je. Jednog dana, posle nekoliko nedelja, odlučila sam da joj se vratim. I odlučila sam da uz pomoć poezije ponovo postanem srećna.

Srećne pesme. Vedre i srećne sunčane pesme. Srećne, srećne, srećne. Kao one dve žene s fotografije na letku koji sam našla Kod Monea.

Držale su besplatna predavanja na temu Poezija: Voleti život. Obećavale su ne samo da ćemo učiti kako se voli poezija već i kako da kroz poeziju više volimo sami sebe.

Prijavljujem se!

D-7 na vašim mapama. Sala u gradskoj biblioteci.

Sada je previše mračno da idem tamo.

Cas poezije počinjao je tačno kad zazvoni za kraj poslednjeg časa, tako da sam jurila da ne zakasnim previše, mada je i kad zakasnim

svima bilo drago što sam došla - da im pružim „žensku tinejdžersku perspektivu“, kako su govorili.

Osvrćem se i shvatam da sam Kod Rozi ostao samo ja. Zatvaraju tek za pola sata. I mada više ne jedem i ne pijem, čovek za šankom mi nije rekao da odem. Zato ću ostati.

Zamislite deset ili dvanaest plastičnih stolica postavljenih ukруг, a srećne žene s letka sede na suprotnim krajevima. Jedini problem je bio, od prvog dana, to što nisu bile srećne. Ko god da je napravio taj letak sigurno im je digitalno okrenuo usta naopačke.

Pisale su o smrti. O zlu u muškaracima. O uništenju - ovde citiram - „zelenkaste, plavkaste sfere spramičcima belog“.

Ozbiljno, tako su to opisivale. Zatim su Zemlju nazivale bremenitim gasnim vanzemaljcem kome je potreban abortus.

Još jedan razlog što mrzim poeziju. Ko kaže sfera umesto lopta ili kugla?

„Razotkrijte se“, govorile su. „Dajte nam da vidimo ono najdublje i najtamnije u vama.“

Najdublje i najtamnije u meni? Šta ste vi, moji ginekolozi?

Hana.

Toliko puta sam želela da dignem ruku i kažem: „Hm, dakle, kada prelazimo na ono srećno? Na ono o voljenju života? Znae, Poezija: Kako voleti život? To je pisalo na letku. Zato sam ovde.“

Na kraju sam otišla samo na tri ta poetska sastanka, ali nešto se ipak iz toga rodilo. Nešto dobro?

Ne.

Hmm... pitam se.

Vidite, na njih je dolazio još neko. Još jedan srednjoškolac s perspektivom koju su obožavali stariji pesnici. Ko je to bio? Urednik lista Izgubljeno i nađeno koji je izlazio u našoj školi.

Rajan Šejver.

Znae o kome pričam. A sigurna sam da i ti, gospodine uredniče, jedva čekaš da ti izgovorim ime naglas.

Zato evo, Rajane Šejveru. Istina će te osloboditi.

Moto Izgubljenog i nađenog.

To si već neko vreme znao, Rajane. Sigurna sam. Cim sam prvi put spomenula poeziju, znao si da je ovo o tebi. Morao si da znaš. Mada

sam sigurna da si pomislio: nemoguće je da sam zbog toga na snimcima. Nije to bilo ništa posebno.

Ona pesma u školi. Gospode, bila je njena.

Seti se, ja ovde pravim jedno čvrsto, dobro povezano klupko emocija.

Čvrsto zatvaram oči, pokrivam ih rukom.

Vilični mišići me peku jer jako stiskam zube da ne bih vrisnuo. Ili zaplakao. Ne želim da je čita. Ne želim da čujem tu pesmu izgovorenu njenim glasom.

Želite li da čujete poslednju pesmu koju sam napisala pre nego što sam ostavila poeziju? Pre nego što sam se zauvek okanula poezije?

Ne?

Dobro. Svejedno, već ste je pročitali. Veoma je popularna u našoj školi.

Puštam da mi se očni kapci i vilica opuste.

Pesma. Raspravljali smo o njoj na engleskom. Mnogo puta smo je čitali naglas.

A Hana je sve vreme bila tu.

Neki od vas je se možda sada prisećaju. Ne od reči do reči, ali znate o čemu pričam. List izgubljeno i nađeno. Rajanova polugodišnja zbirka predmeta nađenih po školi.

Kao što je ljubavno pismo bačeno ispod klupe, koje pri malac nikada nije dobio. Ako bi ga Rajan našao, izbrisao bi imena i skenirao ga da ga objavi u sledećem broju.

Fotografije poispadale iz albuma... i njih je skenirao.

Beleške s časa istorije prekrivene žvrljotinama nekog đaka koji umire od dosade... i njih.

Neki ljudi se možda pitaju kako je Rajan nalazio toliko zanimljivih predmeta za skeniranje. Je li ih sve zaista nalazio? Ili ih je možda krao? Baš sam ga to pitala posle jednog sastanka poetske grupe, a on se zakleo da je sve objavljeno isključivo slučajno našao.

Ponekad, priznao je, ljudi mu jesu ostavljali u ormarić predmete koje bi našli. Za njih, rekao je, ne može sto posto da garantuje. Zato je brisao naša imena i telefonske brojeve. A fotografije, po pravilu, ne mogu da budu previše sramotne.

Sakupio bi pet ili šest stranica dobrog, otkačenog materijala i štampao pedeset primeraka. Onda bi ih priheftao i ostavljao po

nasumičnim mestima po školi. U toaletima. Svlačionicama. Na atletskoj stazi.

„Nikada na istom mestu“, rekao mi je. Smatrao je da ima smisla da ljudi slučajno nalaze primerke časopisa koji se bavi slučajno nađenim predmetima.

Samo, znate šta? Moja pesma? Nju je ukrao.

Vadim salvetu iz stalka i prelazim grubom hartijom preko očiju.

Svake nedelje posle poetske grupe Rajan i ja smo sedeli na stepenicama biblioteke i pričali. Te prve nedelje prosto smo se smejali pesmama koje su drugi pisali i čitali. Smejali smo se tome koliko su sve depresivne.

„Zar nije trebalo da zbog ovoga budemo srećni?“, upitao je. Izgleda da se bio prijavio iz istog razloga kao ja.

Dižem pogled. Čovek iza šanka cima uzice teške kese sa smećem. Fajront.

„Mogu li da dobijem čašu vode?“, pitam.

Posle druge nedelje, sedeli smo na stepenicama biblioteke i čitali jedno drugome svoje pesme. Pesme koje smo napisali u različitim fazama života.

Čovek me gleda u oči, u kožu crvenu od trljanja salvetom.

Ali samo srećne pesme. Pesme o ljubavi prema životu. Pesme koje nikada ne bismo pročitali onoj grupi mračnih ljubitelja depresije.

I, kao što to pesnici nikada ne rade, objašnjavali smo ih.

Stih po stih.

Treće nedelje smo preuzeli najveći rizik i dali jedno drugom čitave svoje sveske poezije.

Gura čašu vode s ledom pred mene. Sem te čaše i stalka sa salvetama, čitav šank je prazan.

Ehej! Za to je bilo potrebno mnogo hrabrosti. Meni sasvim sigurno. Sigurna sam da je trebalo i tebi, Rajane. A sledeća dva sata, dok je sunce zalazilo, sedeli smo na tom betonskom stepeništu i listali strane.

Rukopis mu je bio užasan, tako da mi je trebalo nešto više vremena da pročitam njegove pesme, ali bile su neverovatne. Mnogo dublje od svih mojih.

Njegove su zvučale kao prava poezija. Profesionalna poezija. Jednog dana, u to sam sigurna, profesori će terati decu da

analiziraju njegove pesme iz čitanke.

Dodirujem hladno staklo, obmotavam prste oko njega.

Naravno, nisam imala pojma šta njegove pesme znače. Ne tačno. Svejedno, emocije sam savršeno osetila. Bile su potpuno divne. I bilo me je gotovo sramota onoga što je sigurno mislio dok je listao moju svesku. Zato što sam čitajući njegove pesme shvatila koliko sam malo vremena provela nad svojim. Trebalo je da se posvetim biranju boljih reči. Emocionalnijih reči.

Ipak, jedna moja pesma ga je zgrabila. Hteo je da zna još ponešto o njoj... naprimer, kada sam je napisala.

Nisam mu rekla.

Ne pijem vodu. Gledam usamljenu kap kako klizi niz čašu i udara mi u prst.

Napisala sam je istog dana kada se grupa učenika razljutila što neko ima petlju da traži pomoć u vezi sa samoubistvom. Sećate se zašto su se naljutili? Zato što poruka nije bila potpisana.

Kako je to neosetljivo.

Bila je anonimna. Kao pesma koja se pojavila u *Izgubljenom i nađenom*.

I tako je Rajana zanimalo zašto sam napisala tu pesmu.

U ovom slučaju, rekla sam mu, pesma mora da govori sama za sebe. Zanimalo me je, međutim, šta on misli da ona znači.

Na površini, rekao je, pesma je o prihvatanju - tome da me majka prihvati - ali više od toga, želela sam i njeno odobravanje. I želela sam da neki ljudi - u ovom slučaju jedan momak - prestanu da me previđaju.

Momak?

U podnožju čaše, voda stvara sićušan otpor, pa popušta. Otpijam gutljaj i puštam da mi kockica leda klizne u usta.

Pitala sam ga misli li da pesma ima neko dublje značenje.

Zadržavam kockicu na jeziku. Ledena je, ali želim da se tu otopi.

Jednim delom sam se šalila. Mislila sam da je u potpunosti rastumačio moju pesmu. Samo me je zanimalo šta bi profesor koji zadaje tu pesmu učenicima želeo da oni otkriju. Zato što profesori uvek preteruju.

Međutim, ti si ga našao, Rajane. Ti si našao skriveno značenje. Našao si čak i ono što sama nisam mogla da nađem u svojoj pesmi.

Pesma nije o mojoj majci, rekao si. Niti o momku. Bila je o meni. Pisala sam pismo samoj sebi... skriveno u pesmi.

Trgnula sam se kada si mi to rekao. Počela sam da se branim - čak sam se i naljutila. Ali bio si u pravu. A sopstvene reči su me i uplašile i rastužile.

Rekao si mi da sam napisala tu pesmu zato što sam se bojala da se nosim sama sa sobom, a majku koristila kao izgovor, optuživala je da me ne ceni i ne prihvata, kada je trebalo da te reči kažem u ogledalo.

„A momak?“, upitala sam. „Šta on predstavlja?“

To sam ja. O, Gospode. To sam ja. Sada to znam.

Pokrivam uši. Ne da blokiram spoljašnju buku. Kafe je gotovo potpuno tih. Ali želim da osetim njene reči, sve njih, dok ih izgovara.

Dok sam čekala tvoj odgovor, potražila sam u rancu papirne maramice. Znala sam da svakog trenutka mogu da se rasplačem.

Rekao si mi da me nijedan momak ne ignoriše koliko ignorišem samu sebe. Ili bar ti misliš da je to značenje. I zato si me pitao o toj pesmi. Osetio si da se pruža dublje nego što i ti možeš da pronikneš.

Pa, Rajane, bio si upravu. Išla je mnogo, mnogo dublje. A ako si to znao - ako si to mislio - zašto si mi onda ukrao svesku? Zašto si objavio u Izgubljenom i nađenom moju pesmu, pesmu koju si sam nazvao „strašnom“? Zašto si omogućio drugima da je pročitaju?

I da je seciraju. I da joj se rugaju.

To nikada nije bila izgubljena pesma, Rajane. Niti si je ti ikada našao, pa joj zato nije ni bilo mesto u tvojoj zbirci.

Ali baš su je u tvojoj zbirci drugi ljudi našli. U njoj su je profesori otkrili pre predavanja o poeziji. U njoj je bila, da je pune učionice đaka rasecaju, tražeći njeno značenje.

Na našem času niko nije u tome uspeo. Nije prišao ni blizu. Mada smo tada svi mislili da jesmo. Čak i gospodin Porter.

Znaš li šta je gospodin Porter rekao pre nego što je razdelio moju pesmu? Rekao je da je čitanje pesme nepoznatog učenika naše škole isto što i čitanje klasične pesme nekog mrtvog pesnika. Tako je -mrtvog pesnika. Zato što nijednog ni drugog ne možemo da pitamo za njeno pravo značenje.

Onda je gospodin Porter sačekao, u nadi da će neko priznati da ju je napisao. To se, kao što je poznato, nikada nije desilo.

Sada dakle znate. A za one među vama kojima je potrebno podsećanje, evo je. „Po samoj duši“, napisala HanaBejker.

*Srećem tvoj pogled
ti me čak ni ne vidiš
Jedva da odgovaraš
kad šapućem zdravo
Mogao bi biti moja srodna duša
dva bića što dišu kao jedno
Možda nismo
Izgleda da nikada nećemo
znati
Moja rođena majko
nosila si me u sebi
Sada ništa ne vidiš
sem onoga na meni
Ljudi te pitaju
kako mi je
Ti se osmehuješ i klimaš
ne daj da se završi
na tome
Stavi me
pod Božje nebo i
upoznaj me
ne gledaj me samo svojim očima
Skloni
ovu masku od mesa i kostiju i
vidi me po mojoj duši
samoj*

A sada znate zašto.

Dakle, jesu li me vaši profesori ispravno secirali? Jesu li bili u pravu? Jeste li imali bar neki nagoveštaj da sam to ja?

Da, neki od vas jesu. Rajan je sigurno nekome rekao - ponosan što je njegova zbirka dospela u nastavni program. Ali kada su me ljudi pitali, nisam htela ni da potvrdim ni da poreknem. Što je neke od njih ljutilo.

Neki su čak pisali i parodije na moju pesmu, čitali mi ih u nadi da će me isprovocirati.

To sam video. Gledao sam dve devojke na času gospodina Portera kako recituju jednu verziju pre zvana.

To je sve bilo tako glupo i detinjasto... i surovo.

Bili su nezaustavljivi, čitave nedelje su svakog dana donosili nove pesme. Hana je davala sve od sebe da ih ignoriše, da se pretvara da čita dok čeka gospodina Portera da stigne. Da je početak časa spase.

To ne izgleda baš kao nešto krupno, zar ne?

Ne, možda vama ne. Ali škola za mene odavno već nije bila bezbedno utočište. A posle tvojih fotografskih pohoda, Tajlere, ni moj dom više nije bio siguran.

Sada, odjednom, čak su i moje misli bile izložene podsmehu. Jednom, na času gospodina Portera, kada su je te devojke gnjavile, Hana je digla pogled. Oči su nam se srele samo na tren. Jedan blesak. Ali je znala da je gledam. I mada to niko drugi nije video, okrenuo sam se.

Bila je sama.

Veoma lepo od tebe, Rajane. Hvala ti. Istinski si pesnik

Skidam slušalice s ušiju i kačim ih oko vrata.

„Ne znam šta se s tobom dešava“, kaže čovek s druge strane pulta, „ali ne moraš ništa da platiš.“ Duva u slamku i stiska obe njene strane. Odmahujem glavom i tražim novčanik. „Ne, platiću.“

On sve čvršće namotava slamku. „Ozbiljno. To je samo šejk. Kao što rekoh, ne znam šta se dešava i ne znam kako ja da pomognem, ali nešto je u tvom životu očigledno pošlo naopako, pa bolje zadrži pare.“ Njegov pogled traži moj i znam da to ozbiljno misli.

Ne znam šta da kažem. Čak i ako bi reči došle, grlo mi je tako stegnuto da ih ne bi propustilo.

Zato klimam glavom, uzimam ranac i menjam kasetu dok idem ka vratima.

KASETA 5: STRANA A

Rozina staklena vrata zatvaraju se iza mene i čujem tri brave kako smesta škljocaju.

Dakle, kuda sada? Kući? Nazad *Kod Monea*? Ili ću možda ipak do biblioteke. Mogu da sedim napolju na betonskom stepeništu. Da u mraku preslušam ostatak kasete.

„Klej!”

To je Tonijev glas.

Jarka svetla farova triput se pale i gase. Prednji prozor je spušten i Tonijeva pružena ruka mi maše da priđem. Dižem zatvarač na jakni i prilazim do njegovog prozora, ali ne naginjem se unutra. Nije mi do priče. Sada nije.

Toni i ja se poznajemo godinama, radili smo iste zadatke i zezali se posle časova, a za sve to vreme nikada nismo imali neki ozbiljan razgovor.

Sada, bojim se, on to želi. Sedeo je ovde sve ovo vreme. Samo je sedeo u kolima. Čekao. Šta bi drugo mogao hteti?

Neće da me pogleda. Umesto toga pruža ruku i palcem podešava retrovizor. Onda sklapa oči i pušta da mu glava padne napred. „Ulazi, Klej.”

„Je li sve u redu?”

Posle kraćeg ćutanja, sporo, klima glavom.

Obilazim automobil, otvaram vrata i sedam do Tonija, držeći jednu nogu na asfaltu. Stavljam ranac, u kome je Hanina kutija, u krilo.

„Zatvori vrata”, kaže on.

„Kuda ćemo?”

„Sve je u redu, Klej. Samo zatvori vrata.” Okreće ručku na svojim vratima i prozor se diže. „Napolju je hladno.” Pogled mu ide od instrument-table preko muzičkog uređaja do volana. Mene neće da pogleda.

Čim sam zatvorio vrata, počinje, kao na pucanj iz startnog pištolja.

„Ti si deveti koga sam morao da pratim, Klej.”

„Molim? O čemu to pričaš?”

„Drugi komplet kasete”, kaže. „Hana nije blefirala. Kod mene su.”

„O, Gospode.” Pokrivam lice obema rukama. Iza obrve dobovanje iznova počinje. Pritiskam je korenom dlana. Snažno.

„U redu je”, kaže on.

Ne mogu da ga pogledam. Sta on zna? O meni? Sta je čuo? „Sta je u redu?“

„Sta si tamo slušao?“

„Molim?“

„Koju kasetu?“

Mogu da pokušam da poričem, da se pretvaram kako nemam pojma o čemu on to priča. Ili mogu da izađem iz njegovih kola i odem. U svakom slučaju, on zna.

„U redu je, Klej. Časna reč. Koju kasetu?“

I dalje sklopljenih očiju pritiskam zglobove na čelo. „Rajanovu“, kažem. „Pesmu.“ Onda ga gledam.

On naslanja glavu, sklopljenih očiju.

„Sta je?“, pitam.

Nema odgovora.

„Zašto ih je dala tebi?“

Toni dodiruje privezak ključa koji visi iz kontakt-brave. „Mogu li da vozim dok slušaš sledeću kasetu?“

„Reci mi zašto ih je tebi dala.“

„Reći ću ti“, kaže on, „ako ti smesta preslušáš sledeću kasetu.“

„Zašto?“

„Klej, ne zezam se. Preslušaj kasetu.“

„Onda mi odgovori na pitanje.“

„Zato što je o tebi, Klej.“ Pušta ključeve. „Sledeća kasetu je o tebi.“

Ništa.

Srce mi ne preskače. Oči mi ne trepću. Ne dišem.

A onda.

Ruka mi poleće unazad, udaram laktom u sedište. Onda udaram u vrata i hteo bih da udarim glavom u prozor. Umesto toga udaram u naslon za glavu.

Toni mi stavlja ruku na rame. „Preslušaj“, kaže. „I nemoj da izlaziš iz kola.“ Pali motor.

Suze mi liju i okrećem glavu ka njemu, ali on gleda pravo pred sebe.

Otvaram vratašca vokmena i vadim kasetu. Petu kasetu. Tamno-plavi broj devet u uglu. Moja kasetu. Ja sam broj devet.

Vraćam kasetu u vokmen i držeći ga obema rukama sklapam ga kao knjigu.

Toni ubacuje u brzinu i vozi preko pustog parkinga ka ulici.
Ne gledajući, prelazim palcem preko vokmena, napipavam dugme koje me vraća u priču.

Romeo, o Romeo. Gde li si, Romeo?

Moja priča. Moja kaseta. Tako počinje.

Dobro pitanje, Julija. Volela bih da znam odgovor.

Toni viče da nadjača motor. „Klej, u redu je!”

Da budem sasvim iskrena, nikada nije postojao trenutak u kome sam sebi rekla: Klej Džensen... on je taj.

Dovoljno je da čujem svoje ime pa da mi se bol u grudima udvostruči. Osećam užasno stezanje u srcu.

Nisam čak ni sigurna koliko sam za sve ove godine upoznala pravog Kleja Džensena. Ono što sam znala većinom je bilo iz druge ruke. Zato sam zaista želela da ga bolje upoznam. Zato što je sve što sam čula - i stvarno mislim sve! - bilo dobro.

Bila je to jedna od onih stvari koje jednom primetiš i posle toga više ne možeš da ne primećuješ.

Kristen Renert, na primer. Ona uvek oblači crno. Crne pantalone. Ili crne cipele. Crnu košulju. Ako je to crna jakna, i to je jedino crno što je obukla, neće je skinuti čitavog dana. Sledeći put kada je vidite, primetićete to. Onda više nećete moći da prestanete da primećujete.

Stiv Oliver je isti. Kadgod digne ruku da nešto kaže ili da postavi pitanje, uvek rečenicu počinje sa: „Dobro”.

„Gospodine Oliver?”

„Dobro, ako je Tomas Džeferson bio robovlasnik... ”

„Gospodine Oliver?”

„Dobro, rezultat je 76,1225.”

„Gospodine Oliver?”

„Dobro, mogu li da odem do ve-cea?”

Ozbiljno. Svaki put. A sada ćete i vi primećivati... Svaki put.

Da, primetio sam, Hana, ali hajdemo dalje. Molim te.

Slično je tako i usputno slušanje tračeva o Kleju postalo neodoljivo. Kao što sam rekla, nisam ga dobro poznavala, ali su mi se uši čuljile kada god čujem njegovo ime. Valjda sam želela da čujem nešto - bilo šta - sočno. Ne zato što sam htela da širim tračeve. Samo nisam mogla da poverujem da neko može biti tako dobar.

Gledam u Tonija i prevrćem očima, ali on vozi i gleda pravo napred.
Ako je zaista toliko dobar... divno. Sjajno! To mi je postala lična igra. Koliko dugo je moguće da o Kleju Džensenu slušam samo dobro?

Naravno, kada neko ima savršenu reputaciju, neko drugi vreba u blizini da je uništi. Čekaju onu jednu fatalnu manu da se otkrije.

Nije tako bilo s Klejem.

Ponovo pogledavam ka Toniju. On se ovog puta smeška.

Nadam se da vas ova kasete neće naterati da pojurite i iskopate tu njegovu duboku, mračnu i prljavu tajnu... za koju sam sigurna da postoji. Postoje bar jedna ili dve, je li tako?

Imam ih nekoliko.

Čekajte, zar ti, Hana, upravo to ne radiš? Uzdižeš ga kao gospodina Savršenog samo da bi ga srušila. Tisi, Hana Bejker, ta koja je na to čekala. Čekala manu. I našla je. A sada jedva čekaš da je svima kažeš i uništiš njegovu reputaciju.

Na šta mogu da kažem... ne.

Grudi mi se opuštaju, oslobađaju dah koji nisam ni znao da zadržavam.

Nadam se da niste razočarani. Nadam se da ne slušate samo - da ne balite - zbog tračeva. Nadam se da vam ove kasete znače više od toga.

Klej, dušo, tvom imenu nije mesto na ovom spisku.

Naslanjam glavu na prozor i sklapam oči, usredsređujući se na hladno staklo. Možda ako slušam reči a usredsredim se na hladnoću, možda ću moći da se saberem.

Nije ti mesto kao što je ostalima. Kao u onoj pesmi: Jedna od ovih stvari nije kao ostale. Jedna od ovih stvari prosto ne pripada.

A to si ti, Klej. Samo moraš da budeš ovde da bih ispričala svoju priču. Da bih je celovitije ispričala.

„Zašto ovo moram da čujem?“ pitam. „Zašto me prosto nije preskočila ako mi tu nije mesto?“

Toni nastavlja da vozi. Ako uopšte skreće pogled, to je samo nakratko, ka retrovizoru.

„Bio bih srećniji da ovo nikada nisam čuo“, kažem.

Toni odmahuje glavom. „Ne. Poludeo bi da ne saznaš šta joj se desilo.“

Zurim kroz vetrobran u bele linije što blistaju na svetlosti farova. I shvatam da je u pravu.

„Sem toga“, kaže, „mislim da je želela da znaš.“ Možda, mislim. Ali zašto? „Kuda idemo?“ Ne odgovara.

Da, u mojoj priči ima velikih praznina. Nekih delova koje prosto nisam znala kako da ispričam. Ili koje nisam mogla glasno da kažem, koliko god da sam se prisiljavala. I događaja s kojima se nisam uhvatila u koštac. Ako nikada ne budem morala da ih naglas kažem, onda nikada neću morati o njima ni da razmišljam.

Međutim, da li to umanjuje neku od vaših priča? Jesu li priče manje značajne zato što vam ne govorim sve?

Nisu.

To ih zapravo uvećava.

Ne znate šta se dešavalo u ostatku mog života. Kod kuće. Čak ni u školi. Ne znate šta se dešavalo u bilo čijem životu sem u vašem. Kada se zezate s jednim delom nečijeg života, ne zezate se samo s tim delom. Nažalost, ne možete biti toliko precizni i selektivni. Kada se zezate s jednim delom nečijeg života, zezate se s čitavim nečijim životom. Sve... utiče na sve drugo. Sledećih nekoliko priča vrti se oko jedne noći.

Žurka.

Vrti se oko naše noći, Klej. Znaš šta mislim kada kažem naša noć, jer za sve godine koje smo proveli u istoj školi ili na istom poslu u bioskopu, samo jedne noći smo se povezali. Istinski povezali.

Ta noć uvlači i mnoge od vas u priču... Jednog od vas po drugi put. Nasumična noć koju niko od vas ne može da poništi.

Mrzeo sam tu noć. Mrzeo sam je čak i pre ovih kaseti. Te noći sam trčao da javim jednoj starici kako joj je muž dobro. Kako će sve biti dobro. Lagao sam. Zato što je, dok sam trčao da utešim starčevu ženu, drugi vozač umirao. A starac je, kada je stigao kući i svojoj ženi, to znao.

Nadam se da ove kasete neće čuti niko sem vas na spisku, tako da će samo od vas zavisiti kolike će vam promene uneti u život.

Naravno, ako se kasete rašire, moraćete da se nosite s posledicama koje su potpuno van vaše vlasti. Zato se iskreno nadam da ćete ih proslediti dalje.

Hitro pogledavam Tonya. Da li bi on zaista to uradio? Da li bi mogao? Da li bi dao kasete nekome ko nije na spisku?

Kome?

Za neke od vas, te posledice mogu biti minimalne. Možda stid. Ili sramota. Ali za druge, teško je reći. Izgubljen posao? Zatvor?

Neka ovo ostane između nas, šta kažete?

Dakle Klej, na tu žurku nije čak ni trebalo da dođem. Bila sam pozvana, ali nije trebalo da dođem. Ocene su mi bile sve gore. Moji roditelji su svake nedelje zvali profesore da pitaju kako mi ide. Pošto nije bilo nikakvog napretka, izlasci su mi bili zabranjeni.

Za mene je zabrana izlazaka značila da imam jedan sat da se vratim kući iz škole. Jedan sat je bilo sve moje slobodno vreme dok ne popravim ocene.

Stali smo na semaforu. Toni i dalje gleda samo pred sebe. Možda ne želi da me gleda kako placem? Ne mora zbog toga da brine. Ne placem. Trenutno.

Prilikom jednog osluškivanja tračeva o Kleju Džensenu, ustanovila sam da će i on biti na toj žurci.

Šta? Klej Džensen na nekoj žurci? Nečuveno.

Ja vikendom učim. Profesori većine mojih predmeta ispituju ponedeljkom. Nisam ja kriv.

Ne samo da mi je to bila prva misao, nego su o tome pričali i ljudi oko mene. Niko nije mogao da provali zašto te nikada nisu viđali na žurkama. Naravno, imali su svakakve teorije. Ali znaš šta? Tako je. Nijedna nije bila loša.

Ma hajde molim te.

Kao što znaš, pošto Tajler nije dovoljno visok da viri kroz prozor na spratu, iskradanje iz moje sobe nije bilo teško. Te noći sam prosto morala to da uradim. Samo nemojte prebrzo da donosite zaključke. Pre te noći sam se iskrala iz kuće samo dva puta.

Dobro, tri puta. Možda četiri, najviše. Za one od vas koji ne znaju o kojoj žurci pričam, imate crvenu zvezdicu na mapi. Veliku, masnu crvenu zvezdicu, sasvim obojenu. C-6. Kotonvud, broj 512.

Tamo idemo?

Aaaah... sada znate. Sada neki od vas tačno znaju kako se uklapaju. Moraćete ipak da sačekate da vaše ime iskrasne da biste čuli šta ću ispričati. Da biste čuli koliko ću ispričati.

Te noći sam odlučila da će mi prijati da na žurku odem peške. Da ću se tako opustiti. Te nedelje je palo mnogo kiše i sećam se da su oblaci i dalje bili niski i gusti. Vazduh je bio topao za to doba noći. Moje najomiljenije vremenske prilike.

I moje.

Cista magija.

Smešno je. Dok sam na putu za žurku prolazila pored kuća, činilo mi se kao da život sadrži toliko mogućnosti. Neograničenih mogućnosti. Prvi put posle dugo vreme ih i osećala sam nadu.

Isto kao ja. Naterao sam sebe da izađem iz kuće i odem na tu žurku. Bio sam spreman za nešto novo. Nešto uzbuđljivo.

Nadu? Pa, izgleda da sam malčice pogrešno protumačila stvari.

A sada? Pošto znam šta se desilo između Hane i mene, da li bih ipak otišao? Čak i ako se ništa ne promeni?

To je prosto bilo zatišje pred buru.

Bih. Da. Čak i ako bi ishod bio isti.

Na sebi sam imala crnu suknju i pulover s kapuljačom. Na putu do tamo skrenula sam do svoje stare kuće - one u kojoj sam živela kada sam se doselila u grad. Prva crvena zvezdica s prve strane prve kasete. Svetlo na tremu bilo je uključeno a u garaži je radio motor automobila. Vrata garaže bila su zatvorena.

Jesam li ja jedini koji to zna? Zna li još neko gde je ona živela? Čovek iz saobraćajke. Čovek čija su kola ubila momka iz naše škole.

Prestala sam da hodam i, činilo se nekoliko minuta, samo sam gledala s pločnika. Opčinjena. Neka druga porodica u mojoj kući. Nisam imala pojma ko su oni i kakvi su - kakav im je život.

Vrata garaže počela su da se otvaraju i silueta čoveka obasjana crvenim stop-svetlima gurnula je teška vrata do kraja. Čovek je ušao u kola, poterao ih unatraške niz prilaz pa se odvezao.

Zašto nije stao, zašto nije pitao zašto tu stojim i zurim u njegovu kuću, ne znam. Možda je mislio da čekam da prođe pa da nastavim svojim putem.

Koji god da je bio razlog, delovalo je nadrealno. Dvoje ljudi - ja i on - jedna kuća. A ipak se odvezao bez svesti o svojoj vezi sa mnom, devojkom na pločniku. Iz nekog razloga, u tom trenutku, vazduh se činio težak. Ispunjen usamljenošću. Ta usamljenost ostala je sa mnom čitave noći.

Čak i na najbolje trenutke te noći uticao je taj događaj - taj nedogađaj - pred mojom starom kućom. Njegov nedostatak zanimanja za mene predstavljao je podsećanje. Bez obzira na to što me prošlost čvrsto veže za tu kuću, svejedno je. Ne možete se vratiti u ono što je nekada bilo. U ono kako mislite da je bilo.

Jedino što zaista imate jeste... ovo sada.

Ni mi na kasetama, ni mi ne možemo da se vratimo. Nikada ne možemo da *ne nađemo* paket na kućnom pragu. Ili u pošti. Od tog trenutka pa nadalje, drugačiji smo.

Što objašnjava moju preteranu reakciju, Klej. Zato ćeš i ti dobiti ove kasete. Da objasnim. Da se izvinim.

Da li ona pamti? Da li pamti da sam joj se te noći izvinio? Da li se zato ona meni izvinjava?

Kada sam stigla, žurka je već uveliko trajala. Ljudi većinom, za razliku od mene, nisu morali da čekaju da im roditelji zaspu.

Uobičajeno društvo je visilo na vratima, svi mrtvi pijani, pozdravljali su novopridošle dižući čašu piva. Mislila sam da ime Hana nije teško izgovoriti čak i sa zapletenim jezikom, ali je tim momcima to odlično išlo. Polovina je ponavljala moje ime pokušavajući pravilno da ga izgovori, dok se druga polovina smejala.

Ali oni su bili bezopasni. Zabavni pijanci su lep ukras svake žurke. Ne traže kavgu. Ne traže nešto da povale. Samo žele da se napiju i smeju.

Sećam se tih momaka. Poput maskota žurke. „Klej! Otkud ti ovde? Ba-ha-ha-ha!”

Muzika je bila glasna a niko nije igrao. Mogla je to da bude bilo koja žurka... da nije bilo jednoga. Klej Džensen.

Sigurno si čuo mnogo zajedljivih primedbi kada si došao, ali kada sam ja stigla za sve ostale ti si uveliko bio deo žurke.

Samo što si, za razliku od svih ostalih, ti bio jedini razlog zbog koga sam ja došla.

S obzirom na sve što se dešavalo u mom životu - što se dešavalo u mojoj glavi - želela sam da porazgovaram s tobom. Zaista da razgovaram. Samo jednom. Za to u školi nikada nismo imali prilike. Niti na poslu. Priliku da upitamo: Ko si ti?

Tu priliku nismo imali zato što sam se ja bojao. Bojao sam se da nemam izgleda kod tebe.

To sam mislio. I to mi nije smetalo. Jer šta ako te bolje upoznam i ako se ispostavi da si onakva kao što govore? Sta ako nisi devojka koja sam se nadao da ćeš biti? To bi me zbolelo više od svega.

Dok sam stajala u kuhinji, u redu da prvi put napunim čašu, ti si prišao iza mene.

„Hana Bejker”, rekao si, a ja sam se okrenula ka tebi. „Hana... hej”

Kada je stigla, kada je ušla na vrata, zatekla me je nespremno. Kao prava budala, ja sam se okrenuo, pobegao kroz kuhinju, pa pravo pozadi.

Bilo je prebrzo, rekao sam sebi. Došao sam na žurku govoreći sebi da ću razgovarati s Hanom Bejker ako se pojavi. Krajnje je vreme. Nije me briga ko je tamo, usredsrediću pogled na nju i razgovaraćemo.

Onda je ona ušla i ja sam se uspanicio.

Nisam mogla da verujem. Iz čista mira, bio si tu.

Ne, ne iz čista mira. Najpre sam šetkao po dvorištu iza kuće, psujući samog sebe što sam takav prestravljeni klinac. Zatim sam izašao na kapiju, potpuno odlučan da se vratim kući.

Na pločniku sam, međutim, dodatno kinjio sebe. Posle sam otišao do ulaznih vrata. Pijanci su me ponovo pozdravili i smesta sam pošao da te potražim.

Bilo je sve samo ne iz čista mira.

„Ne znam zašto”, rekao si, „ali mislim da moramo da pričamo.”

Bila mi je potrebna sva hrabrost na svetu da nastavim taj razgovor. Hrabrost i dve plastične čaše piva.

Pristala sam, lica razvučenog u verovatno najgluplji osmeh.

Ne. Najlepši.

A onda sam primetila dovratak kuhinjskih vrata iza tebe. Na njemu je bilo mnogo usečenih tragova koji su obeležavali koliko su brzo deca iz te kuće rasla. Prisetila sam se kako sam gledala majku dok briše te tragove sa starih vrata naše kuhinje, kako sprema kuću za prodaju da bismo se preselili.

To sam video. Video sam nešto u tvojim očima kada si pogledala preko mog ramena.

U svakom slučaju, pogledao si moju praznu čašu, sipao mi pola svog pića i upitao da li bi sada bio dobar trenutak da razgovaramo.

Ljudi, molim vas da ovo ne tumačite pogrešno. Da, zvuči namazano, kao, hajde da je što pre napijem, ali nije tako bilo. Meni nije tako izgledalo.

I nije. To niko neće poverovati, ali je istina.

Zato što bi, da je bilo tako, on navaljivao da mi napuni čašu do vrha.

I tako smo otišli u dnevnu sobu, gde je jedna strana sofe bila zauzeta.

Zauzimali su je Džesika Dejvis i Džastin Foli.

Na drugoj strani je ipak bilo dovoljno prostora, tako da smo seli. I šta smo prvo uradili? Odložili smo čaše i počeli da pričamo. Prosto... tako.

*Sigurno je znala da su to oni. Džesika i Džastin. Svejedno nije izgovorila njihova imena. Prvi momak koga je poljubila ljubi devojkicu koja ju je ošamarila *Kod Monea*. Kao da nije mogla da pobegne od svoje prošlosti.*

Dešavalo se baš sve čemu sam mogla da se nadam. Pitanja su bila lična, kao da smo nadoknađivali propušteno vreme, a ipak nijedno nije delovalo nametljivo.

Njen glas dopire kroz slušalice topao, ako je to uopšte moguće. Stavljam ruke preko ušiju da njene reci ne pobegnu.

I nisu bila nametljiva. Zato što sam želela da me upoznaš.

Bilo je divno. Nisam mogao da verujem da Hana i ja napokon razgovaramo. Da stvarno razgovaramo. I nisam želeo da se to prekine.

Voleo sam da razgovaram s tobom, Hana.

Činilo mi se kao da me poznaješ. Kao da razumeš sve što ti kažem. A što smo više pričali, to sam više znala zašto. Uzbuđivale su nas iste stvari. Brinule su nas iste stvari.

Sve si mogla da mi kažeš, Hana. Te noći, ništa nije bilo zabranjeno. Ostao bih sve dok se ti ne bi otvorila i sve pustila iz sebe, ali nisi to uradila.

Želela sam da ti ispričam sve. A to je bolelo, zato što je ponešto bilo i previše strašno. Ponešto čak ni sama nisam shvatala. Kako sam mogla nekome da kažem - nekome s kim sam istinski razgovarala tek prvi put - sve što sam mislila?

Nisam mogla. Bilo je prerano.

Nije.

Ili je možda bilo prekasno.

Sada mi pričaš. Zašto si čekala do sada?

Njene reči sada više nisu tople. Možda je želela da ili tako čujem, ali su me umesto toga opekale. U mislima. U srcu.

Klej, stalno si ponavljao kako si znao da će među nama sve lako poći. Rekao si da odavno tako osećaš. Da si znao da ćemo se slagati. Da ćemo uspostaviti vezu.

Kako? Nikada to nisi objasnio. Kako si mogao da znaš? Zato što sam znala šta su ljudi govorili o meni. Čula sam sve glasine i laži koje će uvek biti deo mene.

Znao sam da nisu istinite, Hana. Hoću da kažem, nadao sam se da nisu istinite. Samo što sam se previše bojao da to otkrijem.

Lomila sam se. Da sam samo ranije s tobom razgovarala. Mogli smo da budemo... mogli smo... Ne znam. Ali tada je sve već bilo predaleko odmaklo. Bila sam odlučna. Ne da ću okončati svoj život. Još ne. Bila sam odlučna da samo prođem kroz srednju školu. Da nikada ne budem bliska ni sa kim. To je bio moj plan. Maturiraću, a onda ću otići.

Tada sam došla na tu žurku. Došla sam na tu žurku da te vidim.

Zašto sam to uradila? Da bih mučila samu sebe? Jer to što sam radila - mrzela sam sebe zato što sam toliko čekala. Mrzela sam sebe zato što nije bilo pošteno prema tebi.

Jedino što nije pošteno su ove kasete, Hana, zato što sam ja bio tamo za tebe. Razgovarali smo. Mogla si da kažeš šta god poželiš. Saslušao bih ama baš sve.

Par koji je sedeo pored nas na sofi, devojka je bila pijana, smejala se i svaki čas je udarala u mene. Što je u početku bilo zabavno, ali mi je vrlo brzo dojadilo.

Zašto Hana ne izgovara njeno ime?

Počela sam da mislim kako ona možda uopšte nije toliko pijana. Možda je to samo predstava za momka s kojim razgovara... kada uopšte razgovaraju. Možda je želela čitavu sofu za sebe i svog tipa.

Zato smo Klej i ja otišli.

Obišli smo žurku, nadvikivali se zbog muzike kuda god da smo pošli. Napokon - uspešno - preusmerila sam razgovor. Dosta velikih i

teških tema. Bio nam je potreban smeh. Međutim, kuda god da smo išli bilo je preglasno da čujemo jedno drugo.

I tako smo završili na vratima jedne prazne sobe.

Sećam se svega što se zatim desilo. Sećam se savršeno.

Ali kako je ona to upamtila?

Dok smo tu stajali, leđima uz dovratak, s pićem u ruci, nismo prestajali da se smejemo.

Ipak je usamljenost s kojom sam ušla na žurku pohrlila nazad.

Međutim, nisam bila sama. Znala sam to. Prvi put posle dugog vremena vezivala sam se - vezala sam se - s nekim iz škole. Kako sam onda mogla biti sama?

Nisi bila sama, Hana, ja sam bio tu.

Zato što sam želela da budem. To je sve što mogu da kažem. To je sve što meni ima smisla. Koliko sam puta dozvolila sebi da se s nekim zbližim, samo da bih zbog toga nastradala?

Sve je delovalo dobro, ali sam znala da u sebi sadrži mogućnost da postane grozno. Mnogo, mnogo bolnije nego s ostalima.

Nije bilo šanse da dozvolim da se to desi.

I tako si bio tu, puštao si da se povežem s tobom. A kada to više nisam mogla da radim, kada sam usmerila razgovor ka lakšim temama, ti si me zasmejavao. I bio si urnebesno, Klej. Bio si tačno ono što mi je trebalo.

I tako sam te poljubila.

Ne, ja sam poljubio tebe, Hana.

Dugačak i divan poljubac.

A šta si ti rekao kada smo se razdvojili da dođemo do vazduha? S najsladim, malenim dečaćkim osmehom, upitao si: „Zbog čega je ovo?“

Dobro. Ti si poljubila mene.

Na šta sam odgovorila: „Kakav si ti idiot.“ Pa smo se još ljubili.

Idiot. Da, i toga se sećam.

Na kraju smo ušli u sobu i zatvorili vrata. Bili smo s jedne strane vrata, a ostatak žurke, s glasnom ali prigušenom muzikom, s druge.

Neverovatno. Bili smo zajedno. To sam sve vreme mislio. Neverovatno. Morao sam tako snažno da se usredsredim da mi ta rec ne izleti iz usta.

Neki od vas se možda čude. Kako za to nikada nismo čuli? Uvek saznamo s kim se Hana ljubila.

Zato što ja nikome nisam pričao.

Greška. Samo ste mislili da ste saznali. Zar niste slušali? Ili niste obraćali pažnju na kasetu s vašim imenom? Zato što na prste jedne ruke - da, jedne ruke - mogu da nabrojim ljude s kojima sam se ljubila. Ali vi, vi ste verovatno mislili da mi samo za početak trebaju prsti na obe ruke i obe noge, je li tako?

Šta je to? Ne verujete mi? Preneraženi ste? Znae šta... Baš me briga. Te me je noći poslednji put bilo briga šta neko o meni misli. A to je bila poslednja noć.

Otkopčavam sigurnosni pojas i naginjem se napred. Pritiskam rukom usta i stežem da ne bih urlao.

Ipak urlam, a zvuk je prigušen mojim dlanom.

Toni nastavlja da vozi.

Sada se raskomotite, zato što ću vam ispričati šta se desilo u toj sobi između mene i Kleja. Spremni?

Ljubili smo se.

To je sve. Ljubili smo se.

Gledam dole u svoje krilo, u vokmen. Previše je mračno da kroz plastična vratašca vidim točkice kako prevlače traku s jedne na drugu stranu, ali moram na nešto da se usredsredim, tako da ipak pokušavam. Usredsređivanje na mesto gde bi trebalo da se nalaze dva točkica trebalo bi da je nešto najbliže gledanju u Hanine oči dok priča moju priču.

Bilo je prelepo, oboje smo ležali na krevetu. Jedna njegova ruka bila je na mom bedru. Druga ruka mu je bila ispod moje glave, kao jastuk. Ja sam ga grlila obema rukama, pokušavala da ga privučem bliže. I ako se ja pitam, želela sam više.

Tada sam to rekao. Tada sam joj šapnuo: „Mnogo mi je žao.“ Zato što sam duboko u sebi bio istovremeno vrlo srećan i vrlo tužan. Tužan zato što mi je toliko dugo trebalo da dođem dotle, srećan zato što smo tu zajedno.

Poljupci su bili kao prvi poljubac. Poljupci koji su rekli da mogu početi iznova ako želim. S njim. Ali početi iznova u odnosu na šta? Tada sam pomislila na tebe, Džastine. Prvi put posle mnogo vremena, pomislila sam na naš prvi poljubac. Moj prvi istinski

poljubac. Prisetila sam se iščekivanja pre nego što se desio. Prisetila sam se tvojih usana priljubljenih na moje. A onda sam se setila kako si to upropastio.

„Stani“, rekla sam Kleju. A moje ruke su prestale da ga privlače.

Uprla si rukama u moje grudi.

Jesi li mogao da osetiš kroz šta sam prolazila, Klej? Jesi li osetio? Sigurno jesi.

Nisam. Ti si to sakrila. Nikada mi nisi rekla šta je to bilo, Hana.

Zažmurila sam toliko čvrsto da me je zbolelo. Pokušala sam da odagnam sve ono što sam videla u glavi. A ono što sam videla bili su svi sa ovog spiska... i ne samo oni. Svi do te noći. Svi koji su doveli do toga da me toliko zanima kakav glas prati Kleja - kako se glas koji njega prati toliko razlikuje od onoga koji prati mene.

Ne, bili smo isti.

Nisam tu ništa mogla. Nisam imala nikakvog uticaja na ono što drugi misle o meni.

Klej, tvoj ugled je bio zaslužen. Ali moj... moj nije. A sada sam bila tu, s tobom. Samo sam doprinosila glasu koji me prati.

Nije bilo tako. Kome bih ja bilo šta rekao, Hana?

„Stani“, ponovila sam. Ovog puta sam ti stavila ruku na grudi i odgurnula te. Okrenula sam se na bok i zagnjurila lice u jastuk.

Počeo si nešto da govoriš, ali sam te naterala da staneš. Zamolila sam te da odeš. Ponovo si počeo da pričaš i ja sam vrisnula. Vrisnula sam u jastuk.

Tada si prestao da pričaš. Cuo si me. Krevet se pridigao na tvojoj strani kada si ustao da izađeš. Ali bila ti je potrebna čitava večnost da odeš, da shvatiš da ozbiljno mislim.

Nadao sam se da ćeš mi ponovo reći da stanem. Da prestanem da odlazim.

Iako su mi oči ostale zatvorene, zagnjuren u jastuk, svetlo se promenilo kada si napokon otvorio vrata. Postalo je jače. Onda je ponovo izbledelo... i onda si otišao.

Zašto sam je poslušao? Zašto sam je tamo ostavio? Bio sam joj potreban i znao sam to.

Ipak sam se bojao. Ponovo sam dozvolio sebi da se uplašim.

Potom sam skliznula s kreveta, na pod. Samo sam sedela tamo kraj kreveta, obgrlivši kolena... i plačući. Tu se, Klej, tvoja priča

završava.

Nije trebalo tako da bude. Bio sam tamo za tebe, Hana. Mogla si da pružiš ruku ali nisi. Odabrala si ovo. Imala si izbor i odgurnula si me. Ja bih ti pomogao. Želeo sam da ti pomognem.

Izašao si iz sobe i više nikada nismo razgovarali.

Već si bila rešena. Bez obzira na to što kažeš, već si bila rešena.

U školskim hodnicima pokušavao si da mi uhvatiš pogled, ali sam ga ja uvek skretala. Zato što sam te noći, pošto sam se vratila kući, iscepala list iz sveske i napisala čitav niz imena. Imena koja su mi bila u glavi kada sam prestala da te ljubim.

Bilo je toliko imena, Klej. Tridesetak, najmanje.

A onda... onda sam ih spojila.

Prvo sam zaokružila tvoje ime, Džastine. Pa sam povukla crtu od tebe do Aleksa. Zaokružila sam Aleksa i povukla crtu do Džesike, zaobišavši imena koja se nisu povezivala koja su tu samo plutala, zasebne događaje.

Moj bes i ozlojeđenost prema svima vama pretvarali su se u suze, pa ponovo u bes i mržnju svaki put kada bih otkrila novu vezu.

A onda sam stigla do Kleja, razloga za odlazak na žurku. Zaokružila sam njegovo ime i povukla crtu... nazad. Nazad do prethodnog imena.

To je bio Džastin.

Zapravo, Klej, nedugo pošto si ti otišao i zatvorio vrata... on ih je otvorio.

Na Džastinovoj kaseti, prvoj kaseti, rekla je da će se njegovo ime ponovo pojaviti. A on je bio na toj žurci. Na sofi s Džesikom.

Samo što je on već dobio kasete. Zato Klej, samo ga preskoči kada budeš slao kasete dalje. Na jedan zaobilazan način, on je izazvao da novo ime bude dodato na spisak. A taj neko treba da primi kasete od tebe. I da, Klej - i meni je žao.

Oči me peku. Ne od slanih suza, već zato što ih nisam sklopio od trenutka kada sam čuo da je Hana plakala kada sam izašao iz sobe.

Svaki mišić u vratu napinje mi se od žele da se okrenem. Da pogledam kroz prozor, sklonim pogled s vokmena, da pustim oči da zure u prazno. Ali ne mogu sebe da nateram da se pomerim, da narušim dejstvo njenih reči. Toni usporava kola pa zaustavlja. „Dobro

si?" To je neka ulica sa stambenim kućama, ali nije ulica u kojoj je bila žurka. Odmahujem glavom. „Biće ti dobro?", pita.

Naslanjam se, polažem glavu na sedište i sklapam oči.

„Nedostaje mi."

„I meni nedostaje", kaže on. Kad otvorim oči, njegova glava je oborena. Da li i on plače? Ili se možda trudi da ne zaplače.

„Stvar je u tome", kažem, „da mi tek sada istinski nedostaje."

Toni se pridiže u sedištu i gleda ka meni. „Nisam znao šta da mislim o toj noći. O svemu što se desilo. Toliko mi se dugo dopadala iz daljine, ali nikada mi se nije ukazala prilika da joj to kažem."

Gledam dole u vokmen. „Imali smo samo jednu noć, a na kraju te noći činilo se da je poznajem još manje nego pre. Ali sada znam. Sada znam gde su joj bile misli te noći. Sada znam kroz šta je prolazila."

Glas mi puca i kroz tu pukotinu nailazi bujica suza.

Toni ne odgovara. Gleda napolje na pustu ulicu, pušta me da sedim u njegovim kolima i da samo osećam koliko mi ona nedostaje. Da mi nedostaje svaki put kada udahnem. Da mi nedostaje mada mi srce deluje tako hladno, ali se zagreje kada misli o njoj poteku kroz mene.

Prelazim rukavom ispod očiju. Onda potiskujem suze i smejem se. „Hvala što si sve ovo saslušao", kažem. „Sledeći put, biće u redu da me zaustaviš."

Toni uključuje žmigavac, gleda preko ramena i kreće. U mene ne gleda. „Nema na čemu."

KASETA 5: STRANA B

Čini mi se kao da smo se provezli ovom istom ulicom mnogo puta otkako smo otišli od *Rozí*. Kao da on nešto odugovlači.

„Jesi li ti bio na žurci?“, pitam.

Toni gleda kroz svoj prozor i prelazi u drugu traku. „Nisam. Klej, moram da znam hoćeš li biti dobro.“

Na to je nemoguće odgovoriti. Zato što ne, ja je nisam gurnuo od sebe. Nisam uvećao njen bol niti sam uradio išta čime bih je povredio. Umesto toga sam je ostavio samu u onoj sobi, a bio sam jedini ko je mogao da pruži ruku i spase je od same sebe. Da je skrene s pravca kojim je pošla. Uradio sam ono što je tražila od mene, otišao sam. A trebalo je da ostanem.

„Niko mene ne krivi“, šapućem. Moram to da čujem izgovoreno naglas. Moram da čujem te reči ušima, a ne samo u glavi. „Niko mene ne krivi.“

„Niko“, kaže Toni, očiju i dalje na putu.

„A šta je s tobom?“, pitam.

Prilazimo raskrsnici i usporavamo.

Na trenutak, krajičkom oka, on me pogleda. Onda vraća pogled na put. „Ne, ne krivim te.“

„Ali zašto ti?“ pitam. „Zašto je tebi dala drugi komplet kasete?“

„Da te odvezem do kuće u kojoj je bila žurka“, kaže on. „Tamo ću ti reći.“

„Ne možeš sada da mi kažeš?“

Osmeh mu je slabašan. „Trudim se da ne sletimo s puta.“

Uskoro pošto je Klej otišao, par sa sofe ušao je u spavaću sobu. Zapravo, tačnije bi bilo reći, uteturao se u spavaću sobu. Sećate li ih se? Mislila sam da ona glumi pijanstvo, da udara u mene da bismo ustali i otišli. Nažalost, nije glumila. Bila je pijana kao letva.

Prošao sam pored njih u hodniku. Jedna Džesikina ruka mlitavo je ležala preko Džastinovih ramena. Drugom je pokušavala da se osloni na zid.

Naravno, nisam ih zaista videla kako ulaze. I dalje sam bila na podu, leđima naslonjena na suprotni kraj kreveta, a bilo je mračno.

Kada sam izašao iz sobe, osećao sam se tako frustrirano Tako zburnjeno. Naslonio sam se na klavir u dnevnoj sobi, gotovo kao da moram da se pridržim. Sta je trebalo da uradim? Da ostanem? Da odem? Ali kuda?

Njen drugar sa sofe pomogao joj je da ne naleti na noćni stočić. A kada se otkotrljala s kreveta... dvaput... on ju je ponovo dizao. Pošto je bio tako fin momak, smeh je sveo na minimum.

Mislila sam da će je ušuškati i zatvoriti vrata za sobom kada ode. Da će to biti savršen trenutak za moje bekstvo. I kraj priče.

Hana nije bila prva devojka s kojom sam se poljubio, ali je poljubac s njom bio prvi važan poljubac; prvi poljubac s nekim važnim. Posle toliko dugačkog razgovora s njom te noći, zamišljao sam da je to tek početak. Nešto se dešavalo između nas. Nešto dobro. Osećao sam to.

Međutim, nije bio kraj priče. Zato što inače ovo ne bi bila preterano zanimljiva kasete, je li tako? Dosad ste već sigurno i znali da to nije kraj.

Ipak, bez nekog posebnog odredišta, otišao sam sa žurke.

Umesto da ode, počeo je da je ljubi.

Znam, neki od vas bi veoma rado ostali da im se ukaže takva neverovatna voajerska prilika. Bliski susret seksualne vrste. Čak i da ništa niste videli, bar biste čuli.

Mene su dole na podu zadržala dva razloga. S čelom pritisnutim na kolena, shvatila sam koliko sam te noći popila. Pošto mi ravnoteža nije bila najbolja, trk preko sobe delovao je opasno.

To je jedan izgovor.

Izgovor broj dva je da mi se činilo kako se stvari tamo gore polako smiruju. Ne samo da je ona bila pijana i trapava; činilo se da uopšte ne reaguje. Koliko se meni činilo, nije išlo dalje od ljubljenja. I to izgleda jednostranog ljubljenja.

Opet, pošto je bio tako fin, nije iskoristio situaciju. Želeo je. Jako dugo je pokušavao da izmami neku njenu reakciju. „ Još si budna? Hoćeš da te odvedem u kupatilo? Povraća ti se?“

Devojka nije bila skroz van sebe. Malo je stenjala i hroptala.

Onda mu je svanulo - napokon - da ona nije romantično raspoložena i da to verovatno još dugo neće biti. Zato ju je pokrio i rekao da će malo kasnije doći da vidi kako joj je. Onda je otišao.

U ovom trenutku se možda pitate ko su ti ljudi. Hana, zaboravila si da nam kažeš njihova imena. Nisam zaboravila. Ako postoji nešto što još imam, onda je to pamćenje.

Što je prava šteta. Ako bih nešto ponekad i zaboravila, svi bismo bili malčice srećniji.

Kada sam otišao sa žurke bila je gusta magla. Dok sam prolazio krajem, počela je kišica. Zatim prava kiša. Ali kada sam pošao bila je to samo gusta magla, zbog koje je sve bilo nekako mutno.

Ne, moraćete da sačekate na ovo ime. Mada, ako ste dobro pazili, još sam vam odavno dala odgovor.

Pre nego što glasno izgovorim to ime, taj tip mora još malo da se kuva... da se priseti svega što se desilo u toj sobi.

A on se seća. Znam da se seća.

Volela bih da mu ovog trenutka vidim lice. Njegove čvrsto zatvorene oči. Stegnutu vilicu. Pesnice kako čupaju kosu.

I njemu kažem: Poreci! Hajde, poreci da sam bila u toj sobi. Poreci da znam šta si uradio. Ili ne šta si uradio, već šta nisi uradio. Šta si dozvolio da se desi. Racionalizuj, nađi razlog zbog kog ovo nije kasetna na kojoj se ponovo pojavljuješ. To je sigurno neka kasnija kasetna. Mora biti kasnija kasetna.

O, stvarno? To bi ti se dopalo? Kasnija kasetna bi sve popravila?

Ne računaj na to.

Gospode. Sta je još ružno moglo da se desi te noći?

Znam da ti nije bila devojka, jedva da si ikada i popričao s njom, jedva si je i poznavao, ali je li to tvoj najjači izgovor za ono što se sledeće desilo? Ili ti je to jedini izgovor? Bilo kako bilo, izgovora nema. Ustala sam, pridržavajući se jednom rukom za krevet. Tvoje cipele - senke tvojih cipela - još su se videle na svetlu koje je dopiralo ispod vrata. Zato što kada si otišao iz te sobe, zauzeo si mesto odmah ispred. A ja sam pustila krevet i pošla ka tom tračku svetla, ne znajući šta da ti kažem kada otvorim vrata.

Nisam stigla ni na pola puta, a pojavio se još par cipela... i ja sam stala.

Kada sam otišao sa žurke, samo sam hodao. Nekoliko ulica. Nisam hteo da idem kući. Nisam želeo da se vratim.

Vrata su se otvorila, ali ti si ih povukao nazad i rekao:

„Ne. Neka se odmori.“

U tom sićušnom naletu svetla videla sam plakar - harmonika-vrata bila su napola otvorena. U međuvremenu te je tvoj drug ubeđivao da ga pustiš u sobu.

Čekala sam, zatutnjalog srca, zarobljena nasred sobe.

Vrata su se ponovo otvorila. Ponovo si ih zatvorio. Pokušao si da okreneš na šalu. „ Veruj mi“, rekao si, „ neće ni mrdnuti. Samo će ležati.“

A koji je bio njegov izgovor? Koji? Kako te je ubeđivao da se skloniš i pustiš ga u tu sobu? Sećaš li se? Jer ja se sećam.

Bila je to noćna smena.

Rekao ti je da radi noćnu smenu i da mora da pođe za nekoliko minuta.

Nekoliko minuta, ne treba mu više s njom. Zato se samo opusti i skloni.

I to je bilo dovoljno da ga ti pustiš da otvori vrata.

Gospode.

Bedno.

Nisam mogla da verujem. A ni tvoj drug nije mogao da veruje, jer kada je ponovo uhvatio kvaku, nije požurio da uđe. Sačekao je da se pobuniš.

U tom kratkom trenutku - trenutku u kome nisi rekao ništa - pala sam na kolena, savladana mučninom, pokrivajući usta obema rukama. Oteturala sam se ka ormanu, a suze su zamutile svetio iz hodnika. Kada sam se srušila u plakaru, pala sam na gomilu jakni na podu.

Pošto su se vrata sobe otvorila, povukla sam vrata plakara. I čvrsto sam sklopila oči. Krv mi je hujala u ušima. Ljuljala sam se napred-nazad, napred-nazad, udarajući čelom u jakne, ali pošto je bas tukao kroz čitavu kuću, niko me nije čuo.

„Opusti se.“ Te reci, i ranije ih je izgovarao. To je uvek govorio ljudima koje je iskorištavao. Devojkama. Momcima. Svejedno.

Brajs. Sigurno. Brajs Voker je bio u toj sobi.

Pošto je bas tukao, ni njega niko nije čuo kako prilazi krevetu. Prilazi krevetu. Leže na njega. Opruge dušeka kako cvile pod njegovom težinom. Niko ništa nije čuo.

Mogla sam to da prekinem. Da sam mogla da govorim. Da sam mogla da vidim. Da sam mogla da mislim i o čemu, otvorila bih vrata

i sprečila to.

Ali nisam. I nema veze šta mi je bio izgovor. To što sam se u sebi raspadala nije izgovor. Nema izgovora. Mogla sam to da sprečim - i kraj priče. Samo što mi se činilo da bih morala da zaustavim okretanje čitavog sveta ako bih htela to da sprečim. Kao da je sve već toliko dugo bilo van kontrole da je potpuno nebitno šta ću ja sada uraditi.

Nisam više mogla ni da podnesem sve te emocije. Želela sam da se svet zaustavi... da se okonča.

Za Hanu se svet jeste okončao. Ali za Džesiku nije. Nastavio se. A onda ju je Hana udarila ovim kasetama.

Ne znam koliko je pesama prošlo dok mi je lice bilo zagnjurenjeno u one jakne. Ritam je prelazio iz jedne pesme u drugu. Posle nekog vremena, činilo mi se da mi je grlo užasno izgrebano. Da peče i gori. Jesam li vrištala?

Klečeći na podu, osećala sam vibracije svaki put kada bi neko prošao hodnikom. A kada su se koraci začuli u sobi - nekoliko pesama pošto je ušao - pritisnula sam leđa uza zid plakara... čekajući. Čekajući da se vrata plakara silovito otvore. Da me zgrabi i izvuce iz skrovišta.

A onda? Šta bi mi onda uradio?

Tonijeva kola se zaustavljaju. Prednja guma grebe ivičnjak. Ne znam kako smo ovamo stigli, ali je kuća sada odmah pred mojim prozorom. Ista vrata na koja sam ušao na žurku. Isti trem sa koga sam otišao. Levo od trema prozor. Iza tog prozora, spavaća soba i plakar s harmonika-vratima gde je Hana, one noći kada sam je poljubio, nestala.

Svetlo iz hodnika pocurilo je u sobu, u plakar, i njegovi koraci su se udaljili. Bilo je gotovo.

Na kraju krajeva, nije smeo da zakasni na posao, zar ne?

Šta se zatim desilo? Pa, ja sam istrčala iz sobe i pravo niz hodnik. I tamo sam te videla. Kako sediš u sobi, potpuno sam. Momak oko kog se čitava ova kasetna vrti... Džastin Foli.

Želudac mi se grči i naglo otvaram vrata automobila.

Sedeo si na ivici kreveta, s ugašenim svetlom, tek tako.

Sedeo si zagledan u prazno. Dok sam ja stajala u hodniku, ukopljena, zureći u tebe.

Mnogo smo toga prošli, Džastine. Od prvog puta kada sam gledala kako si se okliznuo na Ketinom travnjaku. Preko mog prvog poljupca pod toboganom. Do ovoga sada.

Prvo, pokrenuo si lanac događaja koji je upropastio moj život. A sada si radio na njenom.

Pred istom tom kućom ja povraćam.

Telo mi je pogrbljeno, glava visi nad slivnikom.

Napokon, okrenuo si se ka meni. Boja s lica... nestala. Tvoj izraz... prazan. Po očima je izgledalo da si iscrpljen.

Ili sam to u njima videla bol?

„Ostani tu koliko god hoćeš”, kaže Toni.

Ne brini, mislim ja. Neću ti se izbljuvati u kolima.

Džastine, dušo, ne krivim samo tebe. U ovome smo zajedno. Oboje smo to mogli da prekinemo. I ja i ti. Mogli smo da je spasemo. I ovo ću ti priznati. Priznaću svima vama. Ta devojka je imala dve prilike. A oboje smo je izneverili.

Povetarac na licu mi prija, hladi mi znoj na čelu i vratu.

Pa zašto je ova kaseta o Džastinu? Šta je s drugim tipom? Zar nije njegovo delo mnogo gore?

Da. Potpuno. Ali kasete moraju da idu dalje. A ako ih pošaljem njemu, zaustaviće se. Razmislite o tome. Silovao je devojku i zbrisao bi iz grada istog trena kada bi saznao... pa... kada bi saznao da mi znamo.

||

I dalje pogrbljen, udišem što dublje mogu. Onda zadržavam dah.

Pa ga izbacujem.

Udišem. Zadržavam.

Izbacujem.

Ispravljam se u sedištu, ali za svaki slučaj ostavljam otvorena vrata.

„Zašto ti?”, pitam. „Zašto su kasete kod tebe? Šta si ti uradio?”

Neka kola prolaze i obojica ih gledamo kako skreću dve ulice dalje. Prolazi čitav minut pre nego što Toni odgovori.

„Ništa”, kaže. „Časna reč.” Prvi put otkako mi je prišao *Kod Rozi*, Toni mi se obraća gledajući me u oči. U njegovim očima, na svetlu ulične svetiljke na drugoj strani ulice, vidim suze. „Završi kasetu, Klej, pa ću ti sve objasniti.”

Ne odgovaram.

„Završi je. Još malo je ostalo“, kaže.

I šta sada misliš o njemu, Džastine? Mrziš li ga? Tvoj drug, koji ju je silovao, da li ti je još drug? Da, ali zašto?

Sigurno poricanje. Nema druge. Da, on je uvek bio nezgodan. Da, menja devojke kao čarape. Ali uvek ti je bio dobar drug. A što se više družiš s njim, to ti on više izgleda kao onaj poznati stari momak od pre, zar ne? A ako se ponaša kao onaj stari momak, onda sigurno nije mogao da uradi ništa pogrešno. Što znači da ni ti nisi uradio ništa pogrešno.

Super! To su sjajne vesti, Džastine. Jer ako on nije uradio ništa pogrešno, a ni ti nisi uradio ništa pogrešno, onda ni ja nisam uradila ništa pogrešno. A nemaš pojma koliko želim da nisam uništila život toj devojci. Ali jesam.

U najmanju ruku sam pomogla. Kao i ti. Ne, u pravu si, ti je nisi silovao. Ni ja je nisam silovala, to je uradio on. Ali ti... i ja... mi smo dozvolili da se to desi. Mi smo krivi.

„Kraj priče“, kažem. „Sta se desilo?“

Vadim šestu kasetu iz džepa i stavljam je u vokmen.

KASETA 6: STRANA A

Toni vadi ključeve iz kontakt-brave. Nešto što će držati u rukama dok priča. „Čitavim putem sam pokušavao da smislim kako ovo da kažem. Čitavo vreme dok smo sedeli ovde. Čak i dok si ti bljuvao.”

„Primetio si da nisam bljuvao u kolima.”

„Jesam.” Osmehuje se i gleda dole u ključeve. „Hvala. Cenim to.”

Zatvaram vrata automobila. Želudac mi se smiruje.

„Došla je kod mene kući”, kaže Toni. „Hana. A to je bila moja prilika.”

„Za šta?”

„Klej, svi znaci su se videli”, kaže on.

„I ja sam imao priliku”, kažem mu. Skidam slušalice i kačim ih na koleno. „Na žurci. Šiznula je kada smo se poljubili a ja nisam znao zašto. To je bila moja prilika.”

U kolima je tamno. I tiho. Pošto su prozori podignuti, izgleda kao da je čitav svet u dubokom snu.

„Svi smo krivi”, kaže on. „Bar pomalo.”

„Dakle, došla je kod tebe kući”, kažem.

„Biciklom. Onim kojim je uvek dolazila u školu.”

„Onim plavim”, kažem. „Da pogađam. Ti si radio na svojim kolima.”

On se smeje. „Ko bi rekao, a? Nikada ranije nije dolazila kod mene kući, tako da sam bio malo iznenađen. Ali družili smo se u školi, tako da to i nije bilo preterano čudno. Uvrnut je, međutim, bio razlog njenog dolaska.”

„A on je bio?”

Gleda kroz prozor, a grudi mu se pune vazduhom. „Došla je da mi da svoj bicikl.”

Reci tu sede, neuznemiravane, neprijatno dugo.

„Zelega je da ga uzmem”, kaže. „Njoj više nije trebao. Kada sam je upitao za razlog, samo je slegnula ramenima. Nije ga imala. Ali to je bio znak. A meni je promakao.”

Izgovaram jednu stavku s letka koji smo dobili u školi. „Poklanjanje svojih stvari.”

Toni klima glavom. „Rekla je da sam ja jedini koga se setila da će mu možda trebati. Ja vozim najstarija kola u školi, rekla je, i pomislila je da će mi trebati rezervni prevoz ako se pokvare.”

„Ali ova mašina se nikada ne kviri”, kažem ja.

„Stalno se kviri“, kaže on. „Samo što je ja stalno popravljam. Zato sam joj rekao da ne mogu da primim njen bicikl. Ako joj nešto ne dam zauzvrat.“

„Sta si joj dao?“

„To nikada neću zaboraviti“, kaže on i okreće se da me pogleda. „Ni u jednom trenutku nije gledala pored mene. Sve vreme me je gledala pravo u oči i počela je da plače. Samo je zurila u mene, a suze su počele da joj liju niz lice.“

On briše suze sa svog lica, onda prelazi rukom po gornjoj usni. „Trebalo je nešto da uradim.“

Svi znaci su bili tu, jasni, za svakoga ko hoće da ih vidi.

„Sta je tražila?“

„Pitala me je kako snimam kasete, one koje puštam u kolima.“ Naslanja se i duboko udiše. „Tako sam joj ispričao o očevom starom kasetofonu.“ Zastaje. „Onda je pitala imam li nešto za snimanje glasa.“

„Gospode.“

„Kao diktafon, tako nešto. Nešto što ne mora da se uključi u struju, s čim može da se ide okolo. Nisam je pitao zašto. Rekao sam joj da sačeka pa ću joj doneti.“ „I dao si joj ga?“

Okreće se ka meni, hladnog lica. „Nisam znao šta će uraditi s njim, Klej.“

„Čekaj, Toni, ne optužujem te. Ali ništa ti nije rekla o tome šta će joj?“

„Da sam pitao, misliš da bi mi objasnila?“

Ne. Kada je otišla kod Tonija već je bila rešena. Ako je želela nekoga ko će je zaustaviti, ko će je spasti od same sebe, ja sam bio tu. Na žurci. A ona je to znala. Odmahujem glavom. „Ne bi ti rekla.“

„Nekoliko dana kasnije“, kaže on, „pošto sam se vratio kući iz škole, na tremu me je sačekao paket. Odneo sam ga u svoju sobu i počeo da slušam kasete. Ali nije imalo nikakvog smisla.“

„Je li ti ostavila neku poruku?“

„Ne. Samo kasete. Nije bilo nikakvog smisla, zato što smo Hana i ja imali isti treći čas i ona je tog dana bila u školi.“

„Molim?“

„Kada sam se vratio kući, preslušao sam kasete što sam brže mogao. Premotavao sam da otkrijem jesam li ja na njima. Nisam bio.“

Tada mi je bilo jasno da mi je dala drugi komplet kasete. I tako sam našao njen broj i pozvao je kući, ali se niko nije javljao. Onda sam pozvao prodavnicu njenih roditelja. Pitao sam je li Hana tamo, a oni su pitali je li sve u redu, zato što sam sasvim sigurno zvučao sumanuto."

„Šta si rekao?"

„Rekao sam im da se nešto desilo i da moraju da je nađu. Nisam mogao da se nateram da im kažem zašto." Uvlači slabašan, isprekidan dah. „Sutradan je nije bilo u školi."

Hoću da mu kažem da mi je žao, da ne mogu da zamislim kako je to bilo. Onda pomišljam na sutrašnji dan u školi, i shvatam da ću uskoro shvatiti. Da ću prvi put videti druge ljude sa kasete.

„Tog dana sam ranije otišao kući", kaže on. „Pretvarao sam se da sam bolestan. Moram da priznam, bilo mi je potrebno nekoliko dana da se saberem. Ali kada sam se vratio, Džastin Foli je izgledao jezivo. Onda Aleks. A ja sam mislio, dobro, većina njih to zaslužuje, tako da ću uraditi ono što me je zamolila i postaraću se da svi čujete šta ima da kaže."

„Ali kako to radiš?" upitao sam. „Kako si znao da su kasete kod mene?"

„S tobom je bilo lako", kaže on. „Ti si mi ukrao vokmen, Klej."

Obojica se smeju. I to prija. Olakšanje. Kao smeh na sahrani. Možda neprikladno, ali sasvim sigurno potrebno.

„Sa svima ostalima je bilo malo teže", kaže. „Otrčao bih do kola posle poslednjeg zvona i vozio što je bliže moguće školskom travnjaku. Kada bih video onoga ko je sledeći, nekoliko dana pošto sam znao da je onaj prethodni čuo kasete, pozvao bih ih i mahnuo da priđu."

„A onda si ih samo pitao imaju li kasete?"

„Ne. Porekli bi, zar ne? Zato bih digao kasetu kad se približe i rekao im da uđu jer hoću da im pustim jednu stvar. Svaki put sam znao po njihovim reakcijama."

„Pa bi im pustio neku od ovih kasete?"

„Ne. Ako ne bi pobjegli, morao sam nešto da uradim, tako da bih im pustio neku muziku", kaže. „Bilo koju. Sedeli bi tu gde si ti sada, pitajući se što im kog đavola to puštam. Ali ako sam bio u pravu, oči bi im se zastaklile, kao da su milion kilometara daleko."

„Pa zašto ti?“, upitao sam. „Zašto je tebi dala kasete?“

„Ne znam“, kaže on. „jedino pomišljam daje to zato što sam joj ja dao diktafon. Mislila je da me je u to uvela, i da ću igrati do kraja.“

„Ti nisi na snimcima, ali si ipak deo priče.“

Okreće se ka vetrobranu i steže volan. „Moram da idem.“

„Nisam time ništa hteo da kažem“, kažem. „Časna reč.“

„Znam. Samo, kasno je. Tata će se zabrinuti da sam se negde slupao.“

„Sta, ne želiš da ti opet petlja ispod haube?“ Hvatam kvaku, onda se prisetim pa je ponovo pustim. „Moraš nešto da uradiš. Možeš li da pozdraviš moju majku kada je pozovem?“

„Naravno.“

Skrolujem kroz listu imena, pritiskam dugme i ona smesta diže slušalicu.

„Klej?“

„Zdravo, mama.“

„Klej, gde si?“ Zvuči povređeno.

„Rekao sam ti da ću možda kasniti.“

„Znam. Jesi. Samo sam se nadala da ćeš mi se do sada već javiti.“

„Izvini. Treba mi još malo duže. Možda ću morati da prespavam kod Tonija.“

Taman na vreme: „Dobro večer, gospođo Džensen.“ Pita jesam li pio.

„Mama, nisam. Kunem se.“

„Dobro, u redu, to je zbog onog zadatka iz istorije, je li tako?“

Trzam se. Toliko joj je stalo da poveruje u moje izgovore. Svaki put kada slažem, toliko želi da mi poveruje.

„Verujem ti, Klej.“

Kažem joj da ću pre škole doći kući po stvari, a onda prekidamo vezu.

„Gde ćeš da budeš?“, pita Toni.

„Ne znam. Verovatno ću se vratiti kući. Ali ne želim da se brine ako se ne vratim.“

On okreće ključ, pali motor, pa uključuje farove. „Hoćeš da te negde odbacim?“

Hvatam kvaku i pokazujem glavom ka kući. „Ovde sam ja na kasetama“, kažem. „Svejedno, hvala na ponudi.“

Njegove oči gledaju pravo napred.

„Najozbiljnije. Hvala ti“, kažem. A kad to kažem, ne mislim samo na vožnju. Mislim na sve. Na njegovu reakciju kada sam pukao i rasplakao se. Zato što je pokušao da me nasmeje te najužasnije noći mog života. Dobro je osećanje poznavati nekoga ko shvata šta to slušam, kroz šta prolazim. Zbog toga nekako nije toliko strašno slušati i dalje. Izlazim iz kola i zatvaram vrata. Njegova kola odlaze.

Uključujem vokmen.

Idemo sada svi nazad na žurku. Samo nemojte mnogo da se raskomotite, odlazimo za koji minut.

Pola ulice dalje, Tonijev mustang se zaustavlja na raskrsnici, skreće levo pa odlazi.

Da je vreme nit koja povezuje sve vaše priče, ta žurka bi bila mesto gde se sve vezuje u čvor. A taj čvor narastu i narasta, postaje sve zamršeniji, uvlači sve vaše priče u sebe

Kada smo Džastin i ja napokon prekinuli taj grozni, bolni pogled, odlutala sam niz hodnik pa nazad na žurku. Zapravo se oteturala. Mada ne od alkohola. Već od svega drugog.

Sedim na ivičnjaku, nekoliko stopa od mesta gde sam se isповраćao iz Tonijevih kola. Ako neko ko živi ovde, jer nemam pojma čija je to žurka bila, želi da izađe i kaže mi da odem, rado ću poslušati. Samo napred.

Uхватила sam se za klavir u dnevnoj sobi. Onda za klavirsku stolicu. Pa sam sela.

Želela sam da odem, ali kuda sam mogla? Nisam mogla kući. Bar ne još.

A kuda god da pođem, kako bih tamo stigla? Bila sam preslaba da hodam. Bar sam mislila da sam preslaba. Zapravo sam bila preslaba i da pokušam. Jedino što sam pouzdano znala bilo je da želim da odem odatle i da više ni o čemu ne mislim.

Onda mi je nečija ruka dodirnula rame. Blago stezanje.

Bila je to Dženi Kure.

Navijačica iz kancelarije za učenička pitanja.

Dženi, ovo je za tebe.

Spuštam glavu na kolena.

Dženi me je pitala treba li mi prevoz do kuće a ja sam se zamalo nasmejala. Zar je toliko očigledno? Zar izgledam toliko grozno?

I tako sam je uhvatila pod ruku i ona mi je pomogla da ustanem. Što je prijalo, to što sam pustila nekome da mi pomogne. Izašle smo, kroz gomilu ljudi koji su ili bili u nesvesti na tremu, ili pušili u dvorištu.

U tom trenutku ja sam negde hodao pokušavajući da razumem zašto sam otišao sa žurke. Pokušavajući da provalim, da shvatim, šta se to malopre desilo između mene i Hane.

Pločnik je bio vlažan. Moja stopala, otupela i teška, vukla su se po betonu. Slušala sam zvuk svakog kamička i lista na koji sam nagazila. Želela sam sve da ih čujem. Da potisnem muziku i glasove iza mene.

Dok sam nekoliko ulica dalje ja još čuo tu muziku. U daljini. Prigušenu. Kao da ne mogu dovoljno da se udaljim.

I još se sećam svake stvari koju su puštali.

Dženi, ti ništa nisi rekla. Nisi mi postavljala nikakva pitanja. A ja sam bila tako zahvalna. Možda se i tebi nešto dešavalo, ili si viđala, na žurkama, nešto o čemu prosto nisi mogla da pričaš. Bar ne odmah. Što nekako i ima smisla, jer ja sve do sada nisam razgovarala ni o čemu od ovoga.

Pa... ne... probala sam. Probala sam. Samo što on nije hteo da sluša.

Je li to dvanaesta priča? Trinaesta? Ili nešto sasvim drugo? Je li to jedno od imena zapisanih na papiru o kojima nam neće pričati?

Dakle, Dženi, odvela si me do svojih kola. I mada su mi misli bile negde drugde - oči usredsređene na prazninu osećala sam tvoj dodir. Tako si mi nežno držala ruku dok si me spuštala na prednje sedište. Vezala si mi pojas, sela za volan, pa smo otišle.

Šta se zatim desilo, nisam najsigurnija. Nisam obraćala pažnju zato što sam se u tvojim kolima osećala bezbedno.

Vazduh u njima bio je topao i utešan. Spori rad brisača polako me je izmamio iz misli i doveo u ta kola. U stvarnost.

Kiša nije bila jaka, ali je zamutila vetrobran taman dovoljno da sve bude kao u snu. A to mi je bilo potrebno. Sprečavalo je moj svet da prebrzo postane previše stvaran.

A onda... udarac. Ništa vas neće bolje vratiti u stvarnost od udesa.

Udes? Još jedan? Dva iste noći? Kako to da za njega nikada nisam čuo?

Prednji točak na mojoj strani je udario u ivičnjak pa ga preskočio. Drveni stub je naleteo na tvoj branik i slomio se kao čačkalica.

Gospode. Ne.

Znak stop je pao unazad pred tvojim farovima. Zaglavio se pod kolima a ti si vrisnula i nagazila kočnicu. U retrovizoru sam videla iskre kako lete po drumu dok smo se zaustavljale.

Dobro, sada sam budna.

Zakratko smo sedele i zurile kroz vetrobran. Bez reči, bez pogleda između nas. Brisači su razmazivali kišu s jedne na drugu stranu. Rukama sam i dalje stezala pojas, zahvalna što smo udarile samo znak.

Udes s onim starcem. I momkom iz škole. Je li Hana znala? Je li znala da je to Dženi izazvala?

Tvoja vrata su se otvorila i gledala sam te kako odlaziš ispred kola, zatim si čučnula između farova da bolje vidiš. Prešla si rukom preko ulubljenja a onda ti je glava pala napred. Nije mi bilo jasno jesi li besna. Ili si možda plakala?

Možda si se smejala tome što ta noć ispada tako grozno.

Znam kuda da idem. Ne treba mi mapa. Tačno znam gde je sledeća zvezdica, i tako ustajem i polazim.

Ulubljenje nije bilo strašno. Mislim, nije bilo ni dobro, ali mora biti da ti je laknulo. Moglo je da bude i gore. Moglo je da bude mnogo, mnogo gore. Naprimer... mogla si nekoga da udariš.

Ona zna.

Nekoga živog.

Šta god da si prvobitno mislila, ustala si praznog lica. Samo si stajala, zurila u ulubljenje, odmahivala glavom.

Onda si uhvatila moj pogled. Sigurna sam da sam videla mrštenje, makar na delić trena, ali to mrštenje se pretvorilo u osmeh. Za kojim je usledilo sleganje ramenima.

Šta si prvo rekla pošto si se vratila u kola? „Pa, stvarno sranje. " Onda si stavila ključ u bravu i... ja sam te zaustavila. Nisam mogla da ti dozvolim da odeš.

Na raskrsnici gde je Toni skrenuo levo, ja skrećem desno. Ima još dve ulice, ali znam da je tamo. Znak stop.

Sklopila si oči i rekla: „Hana, nisam pijana.“

Pa, nisam te ni optužila da si pijana, Dženi. Samo sam se pitala zašto pobogu nisi mogla da zadržiš kola na putu.

„Pada kiša“, rekla si.

I da, stvarno, padala je. Jedva.

Rekla sam ti da parkiraš kola.

Ti si mi rekla da budem razumna. Obe živimo nedaleko i ti ćeš se držati manje prometnih ulica - kao da će zbog toga nešto biti bolje.

Eno ga. Metalni stub sa znakom stop, slova se vide u mraku čak i na ovoj udaljenosti. Te noći, tu je bio drugi znak. Slova se nisu videla u mraku i stub je bio drven.

„Hana, ne brini“, rekla si. Onda si se nasmejala. „Znak stop ionako niko ne poštuje. Samo prođu. Zato će sada, kada ga više nema, to biti i dozvoljeno? Kapiraš? Ljudi će mi biti zahvalni.“

Ponovo sam ti rekla da parkiraš kola. Neko sa žurke će nas odbaciti kući. Ja ću sutra ujutro doći kod tebe i odvesti te do tvojih kola.

Ipak si ponovo pokušala. „Hana, slušaj.“

„Parkiraj“, rekla sam. „Molim te.“

Tada si mi rekla da izađem, ali ja nisam htela. Pokušala sam da te urazumim. Imala si sreće što je ono bio samo znak. Zamisli šta bi se desilo kada bih ti dozvolila da nas voziš čak do kuća.

Onda ponovo: „Izlazi.“

Dugo sam sedela zatvorenih očiju, slušajući kišu i brisače.

„Hana! Izlazi... napolje!“

I tako sam, naposletku, izašla. Otvorila sam vrata i iskoračila napolje. Ali ih nisam zatvorila. Okrenula sam se da te pogledam, a ti si zurila kroz vetrobran - kroz brisače - stežući volan.

Još ulicu dalje, ali nisam mogao da se usredsredim ni na šta sem na znak stop pravo preda mnom.

Pitala sam mogu li da se poslužim tvojim telefonom. Videla sam ga odmah pored muzičkog uređaja.

„Zašto?“ upitala si.

Nisam sigurna zašto sam ti rekla istinu. Trebalo je da slažem. „Moramo bar nekome da javimo za znak“, rekla sam.

Gledala si pravo pred sebe. „Videće broj s kojeg zovemo. Naći će moje ime, Hana.“ Onda si upalila motor i rekla mi da zatvorim vrata.

Nisam te poslušala.

Ti si onda krenula u rikverc a ja sam odskočila da me vrata ne obore.

Nije te bilo briga što ti metalni znak lomi - grebe - kola odozdo. Kada si prošla preko njega, znak je ležao pred mojim nogama, iskrivljen i išaran srebrnim ogrebotinama.

Turirala si motor i ja sam shvatila šta hoćeš, pa sam ustuknula na pločnik. Onda si krenula tako da su se vrata zalupila, ubrzala si... i otišla.

Zapravo, prošla si nekažnjeno za mnogo više nego što je obaranje običnog znaka, Dženi.

A ja sam ponovo to mogla da sprečim... nekako.

Svi smo to mogli da sprecimo. Svi smo mogli nešto da sprecimo. Glasine. Silovanje.

Tebe.

Sigurno je postojalo nešto što sam mogla da kažem. U najmanju ruku sam mogla da ti uzmem ključeve. Ili baš u naj-najmanju, mogla sam da ti ukradem telefon i pozovem policiju.

Zapravo, to je jedino i bilo bitno. Jer ti si se kući vratila čitava, Dženi. Nije u tome bio problem. Znak je bio oboren, a to jeste bio problem.

B-6 na vašim mapama. Dve ulice dalje od žurke nalazi se znak stop. Samo što ga te noći, jednim delom te noći, nije bilo. A padala je kiša. I neko je pokušavao da na vreme isporuči pice. A neko drugi, ko je krenuo u suprotnom smeru, upravo je skretao.

Starac.

Na tom uglu nije bilo znaka stop. Te noći ga nije bilo. Jedan od njih, jedan vozač je poginuo.

Niko nije znao ko je to izazvao. Ni mi. Ni policija.

Ali Dženi je znala. I Hana. I možda Dženini roditelji, zato što joj je neko veoma brzo popravio branik.

Momka iz kola nisam poznavala. Išao je u četvrti razred. Kada sam videla njegovu sliku u novinama, nisam ga prepoznala. Samo jedno od mnogih lica iz škole, jedan od mnogih koje nikada nisam upoznala... i koje nikada neću upoznati.

Nisam mu otišla na sahranu. Da, možda je trebalo, ali ipak nisam. Nisam mogla. Uverena sam da je sad očigledno i zašto.

Nije znala. Nije znala za coveka iz drugih kola. Nije znala da je to bio čovek iz njene kuće. Iz njene stare kuće. I drago mi je. Ranije ga je gledala kako izlazi iz svoje garaže. Gledala ga je kako odlazi, ne primećujući je.

Neki od vas su bili tamo, na njegovoj sahrani.

Vozio se da vrati četkicu za zube. To mi je njegova žena rekla dok smo na njenoj sofi čekali policiju da ga dovede kući. Vozio se na drugi kraj grada da vrati četkicu za zube njihove unuke. Čuvali su je dok su joj roditelji bili na odmoru i slučajno ju je zaboravila. Devočicini roditelji su mu rekli da nema potrebe da samo zbog toga vozi na drugi kraj grada. Imali su rezervnu. „Ali takav ti je on“, rekla mi je njegova žena. „Takav je on čovek.“

A onda je došla policija.

Za one među vama koji su išli, da vam opišem kakva je bila škola na dan njegove sahrane. Jednom rečju... bila je tiha. Otprilike četvrtina đaka nije došla. Uglavnom četvrtaka, naravno. Nama koji jesmo došli u školu profesori su stavili do znanja da ako prosto zaboravimo da donesemo opravdanje, neće nam dati neopravdani u slučaju da ipak rešimo da odemo na sahranu.

Gospodin Porter je rekao da sahrana može biti deo procesa izlečenja. U to sam veoma sumnjala. Za mene svakako ne bi bila. Zato što na tom uglu te noći nije bilo znaka stop. Neko ga je srušio. A neko drugi... ja na primer... mogao je to da spreči.

Dva policajca su pomogla njenom mužu da uđe. Drhtao je čitavim telom. Njegova žena je ustala i prišla mu. Zagrlila ga je i plakali su.

Poslednje što sam video dok sam zatvarao vrata za sobom bili su njih dvoje kako stoje na sredini dnevne sobe. Zagrljeni.

Na dan sahrane, da vi koji ste išli ne biste nešto propustili, mi ostali ništa nismo radili. Profesori su nam na svim časovima dali slobodno. Slobodno da pišemo. Slobodno da čitamo.

Slobodno da mislimo.

A šta sam ja uradila? Prvi put sam razmišljala o svojoj sahrani.

Sve više i više, u veoma opštim crtama, razmišljala sam o sopstvenoj smrti. Samo o činjenici umiranja. Tog sam dana, međutim, pošto ste svi bili na sahrani, počela da mislim o svojoj sahrani.

Stigao sam do znaka stop. Vrhovima prstiju dodirujem hladan metalni stub.

Mogla sam da zamislim život - školu i sve ostalo - kako se nastavljaju bez mene. Ali nisam mogla da zamislim svoju sahranu. Baš nimalo. Uglavom zato što nisam mogla da zamislim ko bi došao i šta bi govorili.

Nisam imala... nemam... pojma šta mislite o meni.

Ni ja ne znam šta ljudi misle o tebi, Hana. Kada smo saznali, i pošto te roditelji nisu sahranjivali u ovom gradu, niko o tome nije posebno pričao.

Hoću da kažem, bilo je tu. Osećali smo to. Tvoja prazna klupa. Činjenica da se nećeš vratiti. Samo što niko nije znao odakle da počne. Niko nije znao kako da počne taj razgovor.

Sada je prošlo nekoliko nedelja od te žurke. Za sada, Dženi, odlično ti uspeva da se kriješ od mene. Pretpostavljam da je to razumljivo. Volela bi da zaboraviš šta smo uradile - šta se desilo s tvojim kolima i znakom stop. Posledice.

Nikada nećeš zaboraviti.

Možda nisi znala šta ljudi misle o tebi zato što ni sami nisu znali šta misle o tebi. Možda nam nisi pružila dovoljno na osnovu čega bismo nešto mislili, Hana.

Da nye bilo te žurke, nikada te ne bih zaista upoznao. Ipak, iz nekog razloga, i na tome sam izuzetno zahvalan, pružila si mi tu priliku. Koliko god da je kratka bila, pružila si mi priliku. Dopala mi se ta Hana koju sam te noći upoznao. Možda bih je čak i zavoleo.

Ali ti si odlučila da se to ne desi, Hana. Ti si to odlučila.

S druge strane, ja o tome moram da mislim samo još jedan dan.

Okrećem se od znaka stop i odlazim.

Da sam znala da će se na tom uglu sudariti dva automobila, trkom bih se vratila na žurku i smesta pozvala policiju, ali nisam ni slutila da se to može desiti. Nikada.

Zato sam, umesto toga, otišla. Ne nazad na žurku. Misli su mi jurile na sve strane. Nisam mogla da razmišljam kako treba. Nisam mogla da hodam kako treba.

Želim da se osvrnem. Da pogledam preko ramena i vidim znak stop s ogromnim sjajnim slovima, kako moli Hanu. Stop!

Nisam se okrenuo. Nisam hteo da ga vidim kao nešto više od onoga što jeste. Znak. Saobraćajni znak na uglu ulice. Ništa više.

Skrenula sam za ugao a nisam imala pojma kuda idem.

Zajedno smo hodali tim ulicama, Hana. Različitim putevima, ali istovremeno. Iste noći. Hodali smo ulicama da bismo pobjegli. Ja, od tebe. A ti od žurke. I ne samo od žurke. Od sebe.

A onda sam čuo škripu guma, i okrenuo sam se i video kako se dva automobila sudaraju.

Na kraju sam stigla do benzinske pumpe. C-7 na vašoj mapi. I pozvala sam policiju iz govornice. Dok je telefon zvonio, shvatila sam da grlim slušalicu, delom se nadajući da se niko neće javiti.

Želela sam da čekam. Želela sam da telefon samo nastavi da zvoni. Želela sam da mi život ostane tačno tu... pauziran.

Više ne mogu da pratim njenu mapu. Ne idem na benzinsku pumpu.

Kada se napokon javio neki ženski glas, progutala sam suze, ovlažila usne i rekla da na uglu ulica Tenglvud i Južne...

Ali ona me je prekinula. Rekla mi je da se smirim. Tada sam shvatila koliko sam jako plakala. Koliko sam se mučila da bar pošteno udahnem.

Prelazim ulicu i udaljavam se od kuće u kojoj je bila žurka.

Proteklih nedelja veoma sam često išao zaobilaznim putevima da bih izbegao tu kuću. Da bih izbegao podsećanje na svoju jedinu noć, bol zbog svoje jedine noći s Hanom Bejker. Ne želim da je vidim dvaput iste noći.

Rekla mi je da je policija već pozvana i da stiže.

Prebacujem ranac s leđa i vadim mapu.

Bila sam zapanjena. Nisam mogla da poverujem da si zaista pozvala policiju, Dženi.

Odmotavam mapu da bih je pogledao još poslednji put.

Nije trebalo da budem zapanjena. Jer se ispostavilo da je nisi ti pozvala.

Onda je gužvam, pretvaram u loptu veličine moje pesnice.

Sutradan u školi, kada su svi pričali o sinoćnim događajima, tada sam saznala ko je pozvao policiju. I to nije bilo da bi se prijavio oboreni znak.

Guram mapu dublje u žbun i odlazim.

Bilo je da bi se prijavio sudar. Sudar koji je izazvao oboreni znak. Sudar koga nisam bila svesna... sve do tada.

Te noći, međutim, pošto sam spustila slušalicu, još sam malo lutala ulicama. Zato što sam morala da prestanem da plačem. Pre nego što sam otišla kući, morala sam da se smirim. Ako bi me roditelji uhvatili kako se ušunjavam u kuću uplakana, postavljali bi mi previše pitanja. Pitanja bez odgovora.

To je ono što ja sada radim. Izbegavam kuću. Nisam plakao one noći kada je bila žurka, ali sada jedva obuzdavam plač.

I ne mogu da se vratim kući.

I tako sam hodala ne razmišljajući kojim putem idem. I to mi je prijalo. Hladnoća. Magla. Kiša je tada već bila prešla u maglu. Izmaglicu.

Hodala sam satima, zamišljajući kako magla postaje sve gušća i kako me celu guta. Od pomisli da tako nestajem tako jednostavno - obuzela me je velika sreća.

Ali to se, kao što znate, nije desilo.

Otvaram vokmen da okrenem kasetu. Gotovo da sam na samom kraju. Gospode. Ispuštam drhtav dah i sklapam oči. Kraj.

KASETA 6: STRANA B

Ostale su samo još dve. Nemojte sada da odustanete od mene. Izvinjavam se. Jeste, čudno je to reći. Jer, zar ja baš to ne činim? Zar ne odustajem?

Da. Tačno tako, odustajem. Upravo na to se, više i od čega drugog, sve ovo i svodi. Na mene... koja odustajem... od sebe.

Bez obzira na ono što sam do sada govorila, bez obzira na to o kome sam govorila, sve se na kraju vraća - sve se završava - sa mnom.

Glas joj zvuči mirno. Kao da je zadovoljna onim što govori.

Pre te žurke sam toliko puta razmišljala o odustajanju - pomišljala da odustanem. Ne znam, možda su neki ljudi prosto predodređeni da razmišljaju o tome više od drugih. Zato što sam o tome razmišljala svaki put kada bi se desilo nešto ružno.

O tome? U redu, izgovoriću tu reč. Razmišljala sam o samoubistvu.

Bes, griža savesti, sve je nestalo. Ona je rešena. Ta reč joj više ne zastajkuje u grlu.

Posle svega o čemu sam pričala na ovim kasetama, svega što se desilo, razmišljala sam o samoubistvu. To je obično bila samo prolazna misao. Želela sam da umrem.

Meni su te iste reči prošle kroz glavu mnogo puta. Teško je to izgovoriti naglas. Još je strašnije osećanje da to možda ozbiljno misliš.

Ponekad sam išla malo dalje i pitala se kako ću to izvesti.

Ušuškala bih se u krevet i razmišljala postoji li u kući nešto što mogu da upotrebim.

Pištalj? Ne. Mi nikada nismo imali oružje. Ne bih čak ni znala gde da ga nabavim.

Šta je s vešanjem? Pa, šta bih upotrebila? Gde bih to uradila? A čak i kada bih znala šta i gde, ne bih mogla da pređem preko slike u kojoj me neko nalazi kako se ljuljam iznad poda. Nisam to mogla da uradim mami i tati.

Pa kako su te našli? Čuo sam toliko glasina.

To je postala jedna bolesna igra, zamišljanje načina da se ubijem. Bilo je nekih posebno iščašenih i maštovitih načinu.

Popila si tablete. To svi znamo. Neki kažu da si se onesvestila i udavila u punoj kadi.

Na kraju sam razmišljala samo u dva smera. Ako želim da ljudi misle kako je to bio nesrećan slučaj, sleteću kolima s puta. Negde gde nema izgleda da preživim. Oko grada ima toliko zgodnih mesta. Poslednjih nedelja sam se pored svakog od njih provezla verovatno bar deset puta.

Drugi kažu da si pustila vodu u kadu, ali da si zaspala na krevetu dok se punila. Tvoji roditelji su se vratili, našli poplavu u kupatilu i počeli da te dozivaju. Ali nije bilo odgovora.

Onda su tu ove kasete.

Mogu li da verujem da ćete vas dvanaestoro čuvati tajnu? Da nećete dozvoliti mojim roditeljima da saznaju šta se zaista desilo? Hoćete li ih navesti da poveruju kako je to bio nesrećan slučaj ako se za to odlučim?

Zastaje.

Ne znam. Nisam sigurna.

Misli da ćemo je odati. Misli da ćemo prilaziti drugovima i govoriti: „Hoćeš li da čuješ jednu užasnu tajnu?“

Zato sam se odlučila na najbezbolniji mogući način.

Tablete.

Želudac mi se skuplja, u želji da oslobodi moje telo svega. Hrane. Misli. Emocija.

Kakve tablete? I koliko? Nisam sigurna. Nemam mnogo vremena da saznam zato što sutra... sutra ću to uraditi.

Hej.

Sedam na ivičnjak na mračnoj, tihoj raskrsnici.

Sutra... sutra me više neće biti.

Većina kuća sa sve četiri strane raskrsnice daju malo nagoveštaja da je neko unutra budan. Nekoliko prozora treperi od slabašnog plavog svetla kasne noćne televizije. Na oko trećini su upaljena svetla na tremu. Za ostal sem po pokošenom travnjaku ili kolima na parkingu, teško reći da u njima neko uopšte živi.

Sutra ću ustati, obući ću se i otići u poštu. Tamo ću poslati kutiju s kasetama Džastinu Foliju. Posle toga nema više povratka. Otići ću u

školu, zakasniću na prvi čas i provešćemo zajedno još poslednji dan. Jedina će razlika biti u tome što ću ja znati da je to poslednji dan. Vi nećete.

Mogu li da se prisetim? Mogu li da je vidim u hodnicima tog poslednjeg dana? Hoću da se prisetim poslednje prilike kada sam je video.

A vi ćete se prema meni ponašati kao i uvek. Pamтите li šta ste mi poslednje rekli?

Ja ne pamtim.

Poslednje što ste mi uradili?

Osmehnuo sam se, u to sam siguran. Osmehnuo sam se svaki put kada sam te video posle žurke, ali ti nikada nisi digla pogled. Zato što si bila rešena.

Kao da si znala da ćeš možda uzvratiti osmehom, ako ti se ukaže prilika. A to nisi mogla. Nisi mogla ako si želela da sve isteraš do kraja.

Šta sam ja vama poslednje rekla? Jer, verujte mi, kada sam to rekla, znala sam da će to biti poslednje što ću vam reći.

Ništa. Rekla si mi da izađem iz sobe i to je bilo to. Svaki put posle toga nalazila si načina da me ignorišeš.

Što nas dovodi do jednog od mojih poslednjih vikenda. Vikenda posle udesa. Vikenda kad je bila još jedna žurka. Žurka na koju nisam otišla.

Da, i dalje sam imala zabranu izlazaka, ali nije to bio razlog što nisam otišla. Zapravo, da sam želela da odem, bilo bi mi mnogo lakše nego prošli put, zato što sam tog vikenda čuvala kuću jednom očevom prijatelju koji je bio otišao na put. Hranila sam psa i pazila zato što je u komšiluku navodno trebalo da bude neka besna žurka.

I stvarno je bila. Možda ne onako velika kao ona prošla, ali sasvim sigurno ne žurka za početnike.

Čak i da sam mislio da ćeš doći, ipak bih ostao kod kuće.

Kako si me ignorisala u školi, pretpostavio sam da ćeš me i tamo ignorisati. Bilo bi previše bolno isprobavati tu teoriju.

Čula sam kako ljudi pričaju da je posle posebno lošeg iskustva s tekilom i sam njen miris dovoljan da ih natera na povraćanje. Mada me ta žurka nije naterala na povraćanje, samo to što sam bila blizu -što sam je čula - vezalo mi je stomak u čvor.

Jedna nedelja nije bila ni izbliza dovoljna da se prevaziđe ona poslednja žurka.

Pas je šizeo, kevtao je svaki put kada bi neko prošao pored prozora. Ja bih čučnula, viknula na njega da se skloni odatle, ali sam se previše bojala da odem i da ga uzmem - previše sam se bojala da će me neko videti i osloviti.

I zato sam stavila psa u garažu, gde je mogao da kevdje do mile volje.

Čekaj, sada se sećam. Kada sam te poslednji put video.

Bilo je nemoguće potisnuti nalete basa. Ipak sam pokušavala. Protrčala sam kroz kuću, navukla zavese i spustila sve roletne.

Sećam se poslednjih reci koje smo jedno drugom uputili.

Onda sam se sakrila u spavaćoj sobi, s televizorom koji je treštao. Mada to nisam mogla da čujem, osećala sam kako bas udara kroz mene.

Čvrsto sam zažmurila. Više nisam gledala televiziju. Više nisam bila u toj sobi. Mogla sam samo da mislim o onom plakaru, o tome kako sam se sakrila okružena jaknama. I ponovo sam počela da se ljuljam napred-nazad, napred-nazad. I ponovo nije bilo nikoga da me čuje kako plačem.

Na času engleskog kod gospodina Portera, primetio sam da je tvoja klupa prazna. Međutim, kada je zazvonilo i kada sam izašao u hodnik, video sam te.

Žurka je napokon zamrla. Pošto su svi ponovo prošli kraj prozora i kada je pas prestao da kevdje, prošla sam kroz kuću i razmakla sve zavese.

Zamalo da naletimo jedno na drugo. Ti si gledala u zemlju, tako da nisi znala da sam to ja. Zajedno smo rekli: „Izvini.“

Pošto sam toliko dugo bila zatvorena, odlučila sam da udahnem malo svežeg vazduha. I možda, za promenu, da budem junakinja.

Onda si digla pogled. Videla si me. U tvojim očima, šta je to bilo? Tuga? Bol? Obišla si me i pokušala da skloniš kosu s lica. Nokti su ti bili obojeni u tamnoplavo. Gledao sam te kako ideš dugačkim hodnikom, dok su ljudi naletali na mene, ali mene nije bilo briga.

Stajao sam i gledao te kako nestaješ. Zauvek.

Još jednom, svi, D-4. Kuća Kortni Krimsen. Mesto ove žurke.

Ne, ova kasetna nije o Kortni... mada ona igra izvesnu ulogu. Ali Kortni pojma nema šta ću reći, zato što je otišla baš kada je počelo da se zahuktava.

Okrećem se i odlazim na suprotnu stranu od Kortnine kuće.

Moj plan je bio da samo prođem pored. Možda ću naći nekoga ko ne može da gurne ključ u bravu kola pa ću ga odbaciti kući.

Ne idem do Kortnine kuće. Idem u Ajzenhauerov park, na mesto prvog Haninog poljupca.

Ulica je bila pusta. Svi su otišli.

Ili je bar tako izgledalo.

Onda je neko viknuo moje ime.

Preko visoke drvene ograde oko njene kuće, provirila je glava. Cija je to glava bila? Brajsa Vokera.

Bože, ne. Ovo može da se završi samo na jedan način. Ako neko može dodatno da zasere Hanin život, to je onda Brajs.

„Kuda ćeš?“, upitao je.

Koliko puta sam ga video, s bilo kojom od njegovih devojaka, kako ih hvata za članak i uvrće? Kako se ponaša prema njima kao prema mesu.

A to je samo ono na javnim mestima.

Moje telo, moja ramena, sve je bilo odlučno da samo prođe pored kuće. I trebalo je da nastavim. Ipak, moje lice se okrenulo ka njemu. S njegove strane ograde dizala se para. „Hajde dođi malo kod nas“, rekao je. „Treznimo se.“ Cija je to glava provirila pored njegove? Gospođice Kortni Krimsen.

Sad, to je već koincidencija. Ona me je koristila kao šofera da bi došla na jednu žurku, a sad evo mene, upadam na kraj njene žurke.

Ona me je ostavila samu, bez ikakvog društva za priču. A evo mene sada kod nje u kući, gde nema gde da se sakrije.

Nisi ti to zato uradila, Hana. Nisi im se zato pridružila. Znala si da je to nešto najgore što si mogla da uradiš. Znala si.

Međutim, ko sam ja da budem zlopamtilo?

Zato si to uradila. Želela si da se tvoj svet sruši. Želela si da sve bude što je mračnije moguće, a znala si da će ti Brajs u tome pomoći.

Rekao je da se samo malo opuštate. Onda si ti, Kortni, ponudila da me odvezeš kući kada završimo, ne shvatajući da je „kuća“ samo

dva ulaza dalje. I zvučala si tako iskreno, što me je iznenadilo.

Zbog toga me je čak malo zapekla savest. Bila sam spremna da ti oprostim, Kortni. I opraštam ti. Zapravo, opraštam gotovo svima vama. Ipak morate da me saslušate. Ipak morate da znate.

Prešla sam preko vlažne trave, podigla rezu i odškrinula kapiju. Iza nje... izvor pare... drveni bazen s toplom vodom.

Mlaznice nisu bile uključene, tako da je jedini zvuk stvaralo zapljuskivanje o ivicu. O vas dvoje.

Glave su vam bile zabačene, naslonjene na ogradu. Oči su vam bile zatvorene. A smeškali ste se tako blaženo da su mi voda i para delovali vrlo primamljivo.

Kortni je okrenula glavu ka meni ali nije otvorila oči. „U vešu smo“, rekla je.

Sačekala sam tren. Treba li?

Ne... ali hoću.

Znala si u šta ćeš se uvaliti, Hana.

Skinula sam majicu, izula cipele, skinula pantalone i popela se drvenim stepenicima. A onda? Spustila sam se u vodu.

Tako je opuštalo. Tako je prijalo.

Uzela sam vruću vodu rukama i izlila je na lice. Zalila sam njome kosu. Primorala sam oči da se zatvore, telo da klizne dole, glavu da se osloni na ivicu.

S umirujućom vodom došao je i užas. Ne bi trebalo da sam ovde. Nisam verovala Kortni. Nisam verovala Brajsu. Bez obzira na njihove prvobitne namere, oboje sam dovoljno dobro poznavala da im ne verujem zadugo.

I bila sam u pravu što im nisam verovala... ali bila sam gotova. Završila sam s borbom. Otvorila sam oči i videla noćno nebo. Kroz paru je čitav svet izgledao kao san.

Sužavam oči dok hodam, želim da ih potpuno zatvorim.

Nije prošlo dugo, a voda je postala neprijatna. Previše vruća.

Kada otvorim oči, želim da stojim pred parkom. Ne želim da više vidim ulice kojima sam išao i ulice kojima je Hana išla one noći kad je bila žurka.

Kada sam se naslonila na ivicu bazena i pridigla da ohladim gornji deo tela, kroz mokri brus videla sam svoje grudi. Zato sam se ponovo potopila.

A Brajs je doklizio... polako... preko podvodne klupice. Njegovo rame se prislonilo uz moje.

Kortni je otvorila oči, pogledala nas, pa ih ponovo zatvorila.

Pesnicom udaram u stranu, zazveči zarđala žičana ograda. Zatvaram oči i prelazim prstima preko metala.

Brajsove reči bile su tihe, očigledan pokušaj zavođenja.

„Hana Bejker”, rekao je.

Svi znaju ko si ti, Brajse. Svi znaju šta ti radiš. Ali ja, neka se zna, nisam ništa uradila da te sprečim.

Pitao si jesam li se lepo provela na žurci. Kortni je prošaptala da nisam bila na žurci, ali tebe kao da nije bilo briga. Umesto toga su tvoji prsti dodirnuli moju butinu.

Otvaram oči i ponovo udaram ogradu.

Stegla sam vilicu i tvoji prsti su se povukli. „Prilično se brzo rasturila”, rekao si. A tvoji prsti su se jednako brzo vratili.

Čvrsto se držim za ogradu i nastavljam da idem. Kada mi se prsti odvoje od metala, koža mi je rasečena.

Čitava tvoja ruka se vratila, a pošto te nisam zaustavila, kliznuo si mi rukom preko stomaka. Tvoj palac je dodirnuo donju ivicu mog brusa, a mali prst gornju ivicu mojih gaćica.

Okrenula sam glavu od tebe. I znam da se nisam osmehnula.

Skupio si prste i trljao u sporim, punim krugovima po mom stomaku. „Lepoje”, rekao si.

Osetila sam pomeranje u vodi i na kratak tren otvorila oči.

Kortni je odlazila.

Treba li ti još razloga da te svi mrze, Kortni?

„Sećaš se kada si bila u prvom razredu? ”, upitao si.

Tvoji prsti su mi se zavukli pod brus, ali me nisi uhvatio. Valjda si ispitivao granice. Prelazio si palcem po donjem delu mojih grudi.

„Zar nisi ti bila na tom spisku?”, rekao si. „Najbolje dupe u prvoj godini.”

Brajse, sigurno si video kako mi se vilica steže. Sigurno si video moje suze. Zar je moguće da te to pali?

Brajsa? Da. Pali ga.

„Istinaje”, rekao si.

Onda, tek tako, prepustila sam se. Ramena su mi omlitavila. Noge su mi se raširile. Tačno sam znala šta radim.

Nijednom nisam opravdala reputaciju koju ste mi prišili. Ni jedan jedini put. Iako je ponekad bilo teško. Iako me je, ponekad, privlačio neko koje samo želeo da bude sa mnom zbog onoga što je čuo. Ipak sam tim ljudima uvek govorila ne. Uvek!

Sve do Brajsa.

I zato čestitam, Brajse. Ti si taj. S tobom sam se prepustila svojoj reputaciji. Kakvo je to osećanje?

Čekaj, ne odgovaraj. Prvo ovo da kažem: nisi mi bio privlačan, Brajse. Nikada. Zapravo, gadio si mi se.

A ja ću da te oderem od batina. Kunem se.

Dodirivao si me... ali sam ja tebe koristila. Bio si mi potreban, da bih digla ruke od sebe, sasvim.

Svi vi koji slušate, da budem jasna. Nisam rekla ne i nisam mu odgurnula ruku. Samo sam okrenula glavu, stegnula zube i borila se sa suzama. A on je to video. Čak mi je i rekao da se opustim.

„Opusti se“, rekao je. „Sve će biti dobro.“ Kao da ću rešiti sve svoje probleme time što sam mu dozvolila da me pipa.

Ipak, na kraju, nijednom ti nisam rekla da odeš... i ti nisi otišao.

Prestao si da mi prelaziš rukom ukrug po stomaku. Umesto toga si počeo da trljaš napred i nazad, blago, po mom struku. Tvoj mali prst mi se zavukao ispod lastiša gaćica, pa je prelazio od kuka do kuka. Za njim je kliznuo drugi prst, potiskivao je mali prst niže, provlačio ga kroz dlačice.

I to ti je bilo dovoljno, Brajse. Počeo si da mi ljubiš rame, vrat, klizao si prstom unutra i napolje. Onda si nastavio.

Nisi se tu zaustavio.

Žao mi je. Je li ovo sve previše detaljan opis za neke od vas? Šta da se radi.

Pošto si završio, Brajse, izašla sam iz bazena i otišla dve kuće dalje. Noć je bila gotova.

Ja sam bila gotova.

Stežem pesnicu i dižem je do lica. Kroz suzne oči gledam kako mi krv curi između prstiju. Zardala ograda je na nekoliko mesta duboko zasekla kožu.

Gde god da Hana želi da sada idem, znam gde ću provesti ostatak noći. Samo najpre moram da očistim ruku. Posekotina peče, ali

slabo mi je uglavnom zato što vidim svoju krv.

Idem ka najbližoj benzinskoj pumpi. Nalazi se nekoliko ulica dalje i nije predaleko od mog puta. Otresem ruku nekoliko puta, tako da tamne kapi krvi padaju na pločnik.

Pošto sam stigao do pumpe, guram povređenu ruku u džep i otvaram staklena vrata prodavnice. Nalazim flašu medicinskog alkohola i malu kutiju flastera, stavljam nekoliko dolara na pult i tražim ključ od ve-cea.

„Ve-cei su pozadi“, kaže žena za pultom.

Okrećem ključ u bravi i otvaram vrata ve-cea ramenom. Onda ispiram ruku hladnom vodom i gledam kako krv nestaje u slivniku. Otvaram alkohol i jednim pokretom, jer kad bih razmišljao ne bih to uradio, praznim čitavu flašu na ruku.

Čitavo telo mi se napinje i psujem na sav glas. Kao da mi se koža odvaja od mišića.

Čini mi se kao da je prošao čitav čas, ali na kraju napokon mogu ponovo da savijam i ispravljam prste. Slobodnom rukom i zubima lepim flastere na posečenu šaku.

Vraćam ključ i žena ne kaže ništa sem: „Laku noć.“

Čim sam izašao na pločnik, ponovo potrčim. Ostala je samo jedna kasete. Plavi broj trinaest ispisan u uglu.

KASETA 7: STRANA A

Ajzenhauerov park je pust. Tiho stojim na ulazu i sve upijam. Ovde ću provesti noć. Tu ću slušati poslednje reci koje je Hana Bejker želela da izgovori, pre nego što dozvolim sebi da zaspim.

Ulične svetiljke stoje u različitim delovima za igru, ali većina sijalica je ili pregorela ili razbijena. Donja polovina rakete skrivena je tamom, međutim blizu vrha, gde se raketa diže više od ljuljaški i drveća, mesečina obasjava metalne šipke sve do samog vrha.

Stupam na pesak oko rakete. Provlačim se ispod najniže platforme, koja stoji na tri velika metalna krila. Iznad mene je u najnižem nivou prosečen krug velik kao šaht. Metalne lestvice se spuštaju na pesak.

Uspravljam se i ramena mi prolaze kroz otvor. Zdravom rukom stežem ivicu kruga i penjem se na prvu platformu.

Guram ruku u džep jakne i uključujem vokmen.

Još jedan... poslednji... pokušaj.

Ona šapuće. Diktafon je blizu ustima i u svakoj pauzi između reči čujem je kako diše.

Pružam životu još jednu priliku. Ovog puta ću potražiti pomoć. Tražim pomoć zato što ne mogu ovo sama da uradim. Već sam pokušala.

Nisi, Hana. Bio sam tu za tebe, a ti si mi rekla da odem.

Naravno, ako ovo slušate, nisam uspela. Ili on nije uspeo. A ako on ne uspe, stvar je gotova.

Grlo mi se steže i počinjem da se penjem sledećim lestvicama.

Samo jedan čovek stoji između vas i ove zbirke kasete: gospodin Porter.

Ne! On ne sme da zna za ovo.

I Hana i ja imamo engleski kod gospodina Portera. Viđam ga svaki dan. Ne želim da on zna za ovo. Da zna za mene. Da zna za bilo koga. Uvođenje odraslih u ovo, nekoga iz škole, to nisam očekivao.

Gospodine Portere, da vidimo kako vam ide.

Zvuk čičak-trake kako se otvara. Onda nekakvo šuškanje. Gura diktafon u nešto. Ranac? Jaknu?

Kuca.

Pa ponovo kuca.

- Hana. Drago mi je što si stigla.

Glas je prigušen, ali je njegov. Dubok ali srdačan.

- Uđi. Izvoli, sedi.

Hvala vam.

Naš profesor engleskog, ali takođe i pedagoški savetnik za učenike s prezimenima od A do G. Pedagoški savetnik Hane Bejker.

- Kako si? Hoćeš možda čašu vode?

Dobro sam. Hvala vam.

- Dakle, Hana, kako mogu da ti pomognem? O čemu bi želela da pričamo?

Pa, to je... zapravo, ne znam. O svemu, valjda.

- To može malo da potraje.

Duga tišina. Preduga.

- Hana, u redu je. Imam vremena koliko god ti treba. Samo polako, nigde ne žurimo.

Prosto... razne stvari. Trenutno je sve tako teško.

Glas joj podrhtava.

Ne znam odakle da počnem. Mislim, nekako znam. Ali ima toliko toga i ne znam kako sve to da opišem.

- Ne moraš sve da opisuješ. Da počnemo možda od toga kako se osećaš danas.

Baš sada?

- Baš sada.

Sada se, valjda, osećam izgubljeno. Nekako prazno.

- Kako prazno?

Samo prazno. Ništa ne osećam. Više me nije briga.

- Za šta?

Naterajte je da vam kaže. Nastavite s pitanjima, ali naterajte je da vam kaže.

Za sve. Školu. Samu sebe. Ljude u školi.

- Šta je s prijateljima?

Moraćemo da definišemo šta su „prijatelji“ ako želite da na to odgovorim.

- Nemoj mi reći da nemaš prijatelja, Hana. Viđam te na hodnicima.

Ozbiljno, potrebna mi je definicija. Kako znate šta je to prijatelj.

- Osoba na koju možeš da se osloniš kada...

Onda nemam nikoga. Zato i jesam ovde, zar ne? Obraćam se vama.

- Da. Jesi. I drago mi je što si došla, Hana.

Prepuzim preko druge platforme i kleknem pored otvora između šipki. Otvora dovoljno velikog da se ljudi provuku do tobogana.

Ne znate koliko mi je bilo teško da zakažem ovaj susret.

- Ove nedelje sam u rasporedu imao dosta slobodnih termina.

Nije bio problem u terminima. Bilo mi je teško da se nateram da dođem.

Mesečina dodiruje glatki metal tobogana. Mogu da zamislim Hanu tu, pre otprilike dve godine, kako se otiskuje i klizi dole.

Kako odlazi.

- Ponavljam, drago mi je što si došla, Hana. Dakle, reci mi, kada odeš odavde, kakvu bipromenu želela da ti se desi?

Hoćete da kažete, kako možete da mi pomognete?

- Da.

Pa ne... ne znam. Ne znam šta očekujem.

- Pa, šta je ono što ti je sada potrebno, a što nemaš? Hajde da od toga počnemo.

Potrebno mi je da stane.

- Šta ti je potrebno da stane?

Potrebno mi je da sve stane. Ljudi. Život. Odgurujem se od tobogana.

- Hana, znaš li šta si upravo rekla?

Zna šta je rekla, gospodine Portere. Želi da vi primetite šta je rekla i da joj pomognete.

- Rekla si da želiš da život stane, Hana. Tvoj život?

Nema odgovora.

- Jesi li to želela da kažeš, Hana? Znaš, to su veoma ozbiljne reči.

Ona je vrlo dobro svesna svake reci koju izgovara, gospodine Portere. Zna da su to ozbiljne reci. Učinite nešto!

Znam. Jesu. Izvinite.

Ne izvinjavaj se. Razgovaraj s njim!

Ne želim da okončam svoj život. Zato sam ovde.

- Šta se to desilo, Hana? Kako smo se ovde našli?

Mi? Ili kako sam se ja ovde našla?

- *Ti, Hana. Kako si dovde stigla? Znam da ne možeš sve da opišeš. To je kao lavina, je li tako?*

Da. Lavina. Tako je i ona to nazivala.

- *Jedno naleće za drugim. Postaje previše, je li tako?*

Preteško je.

- *Život?*

Nova tišina.

Hvatam spoljne šipke rakete i pridižem se. Povređena ruka me boli. Peče kada se na nju oslanjam, ali me nije briga.

- *Evo. Izvoli. Čitava kutija maramica, samo za tebe. Neupotrebljavana.*

Smeh. Naveo ju je da se smeje!

Hvala vam.

- *Hajde da pričamo o školi, Hana. Da bih stekao neku predstavu o tome kako smo - oprostite - kako si dovde došla.*

Važi.

Počinjem da se penjem na najviši nivo.

- *Kada pomisliš na školu, šta ti prvo padne na pamet?*

Učenje, valjda.

- *Pa, to je lepo čuti.*

Zezam se.

Sada se gospodin Porter smeje.

Da, ovde učim, ali to nije ono što škola predstavlja za mene.

- *Pa šta ti onda predstavlja?*

Mesto. Samo mesto puno ljudi s kojima moram da provodim vreme. Sedam na najvišu platformu.

- *A to ti teško pada?*

Ponekad.

- *S nekim ljudima, ili s ljudima uopšte?*

S nekim ljudima. Ali takođe... i sa svima.

- *Možeš li biti malo određenija?*

Odgurujem se unazad preko platforme i naslanjam se na metalni volan. Polunesec je iznad krošnji gotovo previše blistav da bi se gledao.

Teško je zato što ne znam ko će... znate... sledeći da me sredi. Ili kako.

- *Šta ti to znači da te „sredi“?*

Nije to neka zavera, ništa slično. Ali čini mi se da nikada ne znam kada će nešto da iskrsne.

-1 da te sredi?

Znam, zvuči blesavo.

- Onda objasni.

Teško je objasniti ako niste čuli neke od glasina o meni.

- Ja nisam ništa čuo. Profesore, posebno profesore koji dodatno rade kao savetnici, đaci često preskaču kada prenose tračeve. Mada, imamo mi i svoje tračeve.

O vama?

On se smeje.

- Zavisí. Šta si čula?

Ništa. Šalim se.

- Ali reći ćeš mi ako nešto čuješ.

Obećavam.

Nemojte da se zezate, gospodine Portere. Pomozite joj. Vratite se Hani. Molim vas.

- Kada je poslednji put neki trač... iskrsnuo?

Vidite, to i jeste ono. Nisu samo tračevi.

- Dobro.

Ne. Slušajte...

Slušajte, molim vas.

U prvom razredu sam proglašena... znate, u jednoj od onih anketa. Ma, nije to zapravo bila anketa, nego nečija glupa top-lista. Kao, ko je u nečemu najbolji a ko najgori.

On ne odgovara. Da li je video tu listu? Zna li o čemu ona priča? A ljudi reaguju na to još odonda.

- Kada je bilo poslednji put?

Čujem je kako vadi maramicu iz kutije.

Nedavno. Na žurci. Kunem se, jedna od najgorih noći u mom životu.

- Zbog glasina?

Mnogo više nego glasina. Ali delom, da.

- Mogu li da te pitam šta se desilo na žurci?

Nije baš bilo na žurci. Nego posle.

- Dobro, Hana, možemo li da se igramo dvadeset pitanja?

Molim?

- Ljudima je ponekad teško da se otvore, čak i pred savetnikom gde je sve strogo poverljivo.

Dobro.

- Znači, možemo li da se igramo dvadeset pitanja?

Da.

- Na toj žurci koju si spomenula, govorimo o nekom momku? Da. Ali ponavljam, nije to bilo na žurci.

- To shvatam. Ali moramo odnekud da počnemo.

Dobro.

On duboko uzdiše.

- Ja nipošto ne želim da ti sudim, Hana, ali da li se te noći desilo nešto zbog čega se kaješ?

Jeste.

Ustajem i odlazim do spoljne rešetke rakete. Hvatam dve šipke i guram lice u prostor između njih.

- Da li se sa tim momkom nešto desilo - a sa mnom možeš biti savršeno iskrena, Hana - da li se sa njim desilo nešto možda protivzakonito?

Mislite na silovanje? Ne. Ne bih rekla.

- Zašto nisi sigurna?

Zato što je bilo okolnosti.

- Alkohol?

Možda, ali ne kod mene.

- Droga?

Ne, samo još okolnosti.

- Razmišljaš o odlasku u policiju?

Ne. Ja... ne.

Izbacujem sav vazduh iz pluća.

- Kakve onda imaš mogućnosti?

Ne znam.

Recite joj, gospodine Portere. Recite joj kakve mogućnosti ima.

- Šta možemo da uradimo da bismo rešili ovaj problem Hana? Zajedno.

Ništa. Gotovo je.

- Nešto mora da se uradi, Hana. Nešto za tebe mora da se promeni.

Znam. Ali koje su moje opcije? Vi to morate da mi kažete.

- Pa, ako ne želiš da ideš u policiju, ako nisi sigurna ima li za to opravdanja, onda imaš dve mogućnosti.

Koje? Recite mi?

Zvuči puna nade. Polaže previše nade u njegove odgovore.

- Kao prvo, možeš da se suočiš s njim. Možemo da ga pozovemo ovde da razgovaramo o onome što se desilo na žurci. Mogu oboje da vas...

Rekli ste da imam dve mogućnosti.

- Ili drugo, i sada ne pokušavam ovde da budem grub, Hana, ali možeš to da prevaziđeš.

Mislite, da ne uradim ništa.

Stežem šipke i snažno zažmurim.

To jeste mogućnost, i o njoj samo razgovaramo. Slušaj, nešto se desilo, Hana. Ja ti verujem. Ali ako ne prijaviš slučaj policiji i ako nećeš da se suočiš sa njim, moraš da razmotriš mogućnost da ostaviš to iza sebe.

A šta ako to nije moguće? Šta onda? Zato što, znate šta, gospodine Portere, ona to neće uraditi.

Da ostavim to iza sebe?

- Je li on u tvom razredu, Hana?

Ide u četvrti.

- Znači dogodne odlazi iz škole.

Želite da to ostavim za sobom.

To nije pitanje, gospodine Portere. Nemojte tako da ga shvatite. Ona naglas razmišlja. To nije mogućnost zato što to ne može da uradi. Recite joj da ćete joj pomoći. Čuje se šuškanje.

Hvala vam, gospodine Portere.

Ne!

- Hana. Čekaj. Ne moraš da ideš.

Urlam između rešetaka. Iznad drveća. „Ne!”

Mislim da sam ovde završila.

Ne dozvolite joj da ode.

Dobila sam ono zbog čega sam došla.

- Mislim da ima još toga o čemu možemo da razgovaramo.

Ne, mislim da smo došli do rešenja. Ja moram da ostavim to za sobom i da pređem preko toga.

- *Ne da pređeš, Hana. Ali ponekad nema druge nego nastaviti dalje.*

Ne dozvolite joj da izađe iz te sobe!

U pravu ste. Znam.

- *Hana, ne razumem zašto toliko žuriš da odeš?*

Zato što moram polako da privodim kraju, gospodine Portere. Ako se ništa neće promeniti, onda bolje da sve polako privodim kraju, je li tako?

- *Hana, o čemu to govoriš?*

Govorim o svom životu, gospodine Portere.

Vrata škljocaju.

- *Hana, čekaj.*

Novo škljocanje. Onda čupanje čičak-trake.

Koraci. Sve brži.

Hodam hodnikom.

Glas joj je razgovetan. Glasniji je.

Njegova vrata su se zatvorila iza mene. Ostala su zatvorena.

Tišina.

Ne dolazi.

Čvrsto pritiskam lice na šipke. Što jače guram to mi više deluju kao stega koja mi pritiska lobanju.

Pušta me da odem.

Tačka iza obrve užasno boli ali je ne dodirujem. Ne trljam je. Puštam da boli.

Mislim da sam bila veoma jasna, ali niko ne preduzima ništa da me zaustavi.

Ko još, Hana? Tvoji roditelji? Ja? Sa mnom nisi bila veoma jasna.

Mnogima od vas je bilo stalo, samo ne dovoljno. A to... to je ono što sam morala da otkrijem.

Ali, Hana, ja nisam znao kroz šta prolaziš.

I što sam otkrila.

Koraci se nastavljaju. Brži.

I žao mi je.

Diktafon se isključuje.

S licem pritisnutim između šipki, počinjem da plačem. Ako se neko šeta parkom, znam da me čuje, ali nije me briga ako će me čuti, zato

što ne mogu da verujem kako sam upravo čuo poslednje reči Hane Bejker koje ću ikada čuti.

„Žao mi je.“ Ponovo te reči. A sada kada god neko kaže da mu je žao, ja ću pomisliti na nju.

Neki od nas neće, međutim, biti spremni da uzvrate tim rečima. Neki od nas će biti previše besni na Hanu zato što se ubila i okrivila sve druge.

Ja bih joj pomogao, samo da mi je dopustila. Pomogao bih joj zato što želim da bude živa.

Kaseta vibrira u vokmenu pošto je stigla do kraja.

KASETA 7: STRANA B

Kaseta škljocne i nastavlja da se vrti.

Bez njenog glasa, tiho šuštanje statike koje se neprekidno čulo u pozadini njenih reči zvuči glasnije. Tokom sedam kasete i trinaest priča, taj uporni šum u pozadini držao je njen glas na blagoj udaljenosti.

Puštam da me taj zvuk preplavi dok držim rešetke i sklapam oči. Svetli mesec nestaje. Zanjihane krošnje nestaju. Povetarac na mojoj koži, bol u prstima koji bleđi, zvuk ove kasete koja se premotava s jednog kraja na drugi, podseća me na sve što sam čuo proteklog dana.

Disanje počinje da mi se usporava. Napetost u mišićima počinje da popušta.

Onda škljocanje u slušalicama. Lagano udisanje.

Otvaram oči i vidim blistavu mesečinu.

I Hanu, s toplinom.

Hvala.

SUTRADAN POSLE SLANJA KASETA

Borim se sa svakim mišićem u svom telu, preklinjem samog sebe da se srušim. Preklinjem samog sebe da ne odem u školu. Da odem bilo gde drugde i da se sakrijem do sutra. Kada god da se vratim, međutim, činjenica ostaje, na kraju ću morati da se suočim sa ostalim ljudima s kasetom.

Prilazim ulazu na školski parking, bršljan i kamen s uklesanim slovima pozdravljaju nas dobrodošlicom. PODIGLA GENERACIJA '93. Prošao sam pored tog kamena mnogo puta u poslednje tri godine, ali ni jedan jedini put parking nije bio ovoliko pun. Nijednom, zato što nikada nisam ovoliko zakasnio.

Do danas.

Iz dva razloga.

Prvi: čekao sam pred vratima pošte. Čekao sam da otvore da bih poslao kutiju punu kasetom. Ponovo sam je upakovao u pakpapir i oblepio je lepljivom trakom, zgodno zaboravivši da napišem adresu pošiljaoca. Onda sam paket poslao Dženi Kure, menjajući zauvek način na koji će videti život, na koji će videti svet.

I drugi: gospodin Porter. Ako budem sedeo na prvom času, ne mogu da zamislim da ću dok on piše na tabli ili stoji za katedrom gledati i u šta drugo sem u sredinu učionice, jednu klupu ulevo.

Praznu klupu Hane Bejker.

Ljudi svakog dana zure u njenu klupu. Samo što je današnji dan meni suštinski drugačiji od jučerašnjeg. Zato neću žuriti kod ormarića. I u ve-ceu. Niti dok idem hodnicima.

Idem pločnikom koji obilazi oko parkinga. Prolazim preko travnjaka ispred škole, kroz staklena dvokrilna vrata glavne zgrade. I deluje mi čudno, gotovo tužno, što hodam pustim hodnicima. Svaki moj korak zvuči tako usamljeno.

NA

Iza vitrine s peharima nalazi se pet nizova ormarića, a kancelarije i toaleti s obe strane. Vidim nekoliko drugih đaka koji su zakasnili u školu kako prikupljaju svoje knjige.

Stižem do svog ormarića, nagnjem glavu i oslanjam je na hladna metalna vrata. Usredsređujem se na ramena i vrat, opuštam mišiće.

Usredsređujem se na disanje da bih ga usporio. Onda okrećem peticu na katancu. Onda četvorku, onda dvadeset trojku.

Koliko sam puta stajao tačno tu, misleći kako nikada neću imati izgleda s Hanom Bejker?

Nisam imao pojma šta ona oseća prema meni. Nisam imao pojma ko je zaista ona. Umesto toga sam verovao u ono što su drugi govorili o njoj. I bojao sam se šta će govoriti o meni ako saznaju da mi se sviđa.

Okrećem brojčanik i sastavljam kombinaciju.

Pet.

Četiri.

Dvadeset tri.

Koliko put sam posle žurke stajao tačno ovde, dok je Hana još bila živa, i mislio da su moji izgledi kod nje okon čani? Mislio da sam nešto pogrešno rekao ili uradio. Previše uplašen da ponovo s njom razgovaram. Previše uplašen da pokušam.

A onda, posle njene smrti, izgledi su nestali zauvek.

Sve je počelo pre nekoliko nedelja, kada je mapa kliznula kroz prorez na mom ormariću.

Pitam se šta li je sada u Haninom ormariću. Je li prazan? Je li domar sve spakovao u kutiju i bacio je u ostavu, da sačeka povratak njenih roditelja? Ili je njen ormarić netaknut, baš onakav kao što ga je ostavila?

S čelom i dalje pritisnutim na metal, okrećem glavu taman dovoljno da pogledam u najbliži hodnik, prema vratima uvek otvorenim na prvom času. Učionici gospodina Portera.

Baš tu, pred njegovim vratima, poslednji put sam video Hanu Bejker živu.

Sklapam oči.

Koga ću danas videti? Sem mene, kasete je preslušalo još osmoro ljudi u ovoj školi. Osmoro ljudi danas čeka da vidi šta su kasete uradile meni. A sledećih nedelju dana, kako kasete budu išle dalje, ja ću isto gledati na preostalima.

Iz daljine, prigušen zidom učionice, čuje se poznati glas. Polako otvaram oči. Taj mi glas više nikada neće zvučati srdačno.

„Ko će da mi odnese ovo u sekretarijat?“

Glas gospodina Portera puzi niz hodnik pravo prema meni. Mišići u ramenima su mi napeti i teški. Udaram pesnicom u ormarić.

Stolica zaškripi, zatim koraci izlaze iz učionice. Kolena su spremna da mi otkazu dok čekam da me neko vidi i pita što nisam na času.

Čuje se kako neko ispred mene zatvara vrata ormarića.

Stiv Oliver izlazi sa časa gospodina Portera, klimne mi glavom i osmehuje se. Osoba koja je zatvarala drugi ormarić skreće iza ugla i zamalo se ne sudari sa Stivom.

Šapuće: „Izvini“, a onda ga obilazi da prođe dalje.

Stiv gleda u nju ali ne odgovara, samo mi prilazi. „Kako je, Klej?“, pita. Onda se smeje. „Neko je baš zakasnio, a?“

Iza njega, u hodniku, devojka se okreće. Skaj.

Znoj mi obliva vrat ispod temena. Skaj me gleda i ja joj uzvraćam pogled dok se posle nekoliko koraka ona ne okrene i ne produži.

Stiv mi je sasvim blizu, ali ga ja ne gledam. Pokazujem mu da se skloni. „Prićaćemo kasnije“, kaŕem.

Sinoć sam izašao iz autobusa a nisam razgovarao sa Skaj. Ŗeleo sam da razgovaram s njom, pokušao sam, ali sam pustio da se izvuće iz razgovora. Tokom godina je naučila kako da izbegava ljude. Sve ljude.

Udaljavam se od ormarića i posmatram je kako odlazi niz hodnik.

Ŗelim nešto da kaŕem, da je pozovem, ali grlo mi se steŕe.

Nešto u meni ŕeli to da ignoriše. Da se okrenem i nećim uposlim, da radim bilo šta, do drugog časa.

Ali Skaj ide istim onim delom hodnika gde sam gledao Hanu kako odlazi pre dve nedelje. Tog dana je Hana nestala u mnoštvu ućenika, i prepustila svojim kasetama da kaŕu zbogom. I dalje, međutim, ćujem korake Skaj Miler, koji zvuće sve slabije što dalje odmiće.

I poćinjem da hodam, ka njoj.

Prolazim kraj otvorenih vrata učionice gospodina Portera i jednim ŕurnim pogledom sagledam više nego što sam oćekivao. Prazna klupa blizu sredine učionice. Prazna već dve nedelje, biće prazna do kraja godine. Jedna druga klupa, moja, prazna do kraja dana. Desetina lica se okreće ka meni. Prepoznaju me, ali ne vide sve. A tu je i gospodin Porter, okrenut leđima, ali se okreće.

Obuzima me plima osećanja. Bol i bes. Tuga i saŕaljenje. I, što je najćudnije od svega, nada.

Nastavljam da hodam.

Skajini koraci sada postaju glasniji. Što sam joj bliži, što brže hodam, to se osećam lakše. U grlu me više ne steže toliko.

Dva koraka iza nje, izgovaram njeno ime.

„Skaj.“

13 NADAHNUĆA

DŽOANMERI

zato što je rekla: „Da”,
a kada sam gotovo odustao zato što sam mislio da
nikada neću objaviti knjigu,
zato što je rekla: „Hoćeš.”

ROBIN MELOM I IV PORINČAK

„Put do objavljivanja je kao *čuro* -
dugačak i neravan, ali sladak.”
Sladak je zbog vas dve.
(Disko sirene zauvek!)

MAMA, TATA I NEJT

zato što su od početka ohrabivali moje kreativne poduhvate ...
koliko god bili smešni.

LORA RENERT

zato što je rekla: „Naći ću izdavača za ovo.”

KRISTEN PETIT

zato što je rekla: „Mogu li ovo da objavim?”
Tvoje uredničko rukovodstvo iznelo je ovu knjigu
na potpuno novi nivo.

S.L.O.W. ZA DECU

(moja kritičarska grupa)

zato što su bili tako kritični... na dobar način.

LIN OLIVER I STIVEN MUZER NA SCBWI

zbog godina profesionalne podrške i ohrabrivanja
(a i grant za delo u nastajanju nije bio na odmet).

ROKSIJANA JANG U SMARTWRITERS.COM

zato što je od početka verovala u ovu knjigu

(a i predlog za Veliku nagradu nije bio na odmet).

KETLIN DJUI

zato što mi je bila mentor u ranim fazama
ovog stvaralačkog poduhvata.

KRIS KRAČER

zato što je napisao *Stotan*/, prvi roman za omladinu
koji sam pročitao,
i zato što me je ohrabrivao da završim ovaj prvi
roman za omladinu koji sam napisao.

KEJT O'SALIVEN

Tvoje uzbuđenje zbog ove knjige održavalo je moje
uzbuđenje zbog ove knjige.

BIBLIOTEKARI I KNJIŽARI IZ ŠERIDANA U
VAJOMINGU I SAN LUIS OBISPA U KALIFORNIJI
Ne samo kolege, već i prijatelji.

NENSI HERD

Razlog što sam napisao svoju prvu knjigu...
pre trinaest godina.

O autoru

Džej Ašer je rođen 1975. godine u Arkadiji (Kalifornija). Roditelji su ga uvek podržavali i podsticali u njegovim interesovanjima - od sviranja gitare do pisanja. Svoje prve dve knjige za decu napisao je još u vreme srednjoškolskih dana. Nekada mu je želja bila da postane učitelj ali je napustio studije da bi se posvetio pisanju. Neko vreme radio je kao prodavač i bibliotekar. Sada piše knjige za decu i tinejdžere. Veliki je ljubitelj TV serije *Moj takozvani život*.

¹ Pekarsko tuce (*Baker's dozen*) - u engleskom, izraz kojim se izbegava da se izgovori broj 13. U ovom slučaju, igra reči s prezimenom Hane Bejker

(*Baker*).

² Ime se piše *Wally*, a orah je na engleskom *walnut* (prim. prev.)

³ Ponovo aluzija na prezime junakinje - engl. *Baker* - pekar. (Prim. prev.)

⁴ Igra reči, od engleskog *snicker* - podrugljivo se smejati. (Prim. **prev.**)

Table of Contents

Trinaest razloga

JUČE

KASETA 1: STRANA A

KASETA 1: STRANA B

KASETA 2: STRANA A

KASETA 2: STRANA B

KASETA 3: STRANA A

KASETA 3: STRANA B

KASETA 4: STRANA A

KASETA 4: STRANA B

KASETA 5: STRANA A

KASETA 5: STRANA B

KASETA 6: STRANA A

KASETA 6: STRANA B

KASETA 7: STRANA A

KASETA 7: STRANA B

SUTRADAN

O autoru